

VALTIONEUVOSTON KANSLIA

VNK007:00/2011

20.3.2015

Jyrki Kataisen ja Alexander Stubbin hallitusohjelmien loppuseuranta 2015

Sisälllys

Johdanto.....	5
1 Yleisarvio hallitusohjelmien toimeenpanosta	6
2 Köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen ehkäiseminen	10
2.1 Työllisyyden parantaminen ja toimeentuloturva	10
2.2 Vähennetään syrjäytymistä ja ennaltaehkäistään sosiaalisten ja terveysongelmien syntyä	11
2.3 Turvataan kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallistumismahdollisuudet	12
2.4 Vahvistetaan ja uudistetaan sosiaali- ja terveyspalveluita.....	13
2.5 Estetään asuinalueiden eriytymistä	13
2.6 Vahvistetaan nuorten osallistumista ja varhaiskasvatusta.....	14
3 Julkisen talouden vakauttaminen	15
3.1 Parannetaan talouden kasvupotentiaalia	15
3.2 Lisätään tuottavuutta	16
3.3 Toteutetaan vahvoihin peruskuntiin perustuva kunta- ja palvelurakennemuutos	19
3.4 Toimitaan harmaata taloutta vastaan.....	20
4 Kestävän talouskasvun, työllisyyden ja kilpailukykyyn vahvistaminen	22
4.1 Tavoitellaan Suomea, joka on maailman eturintamassa ympäristöystävällisessä, resurssi- ja materiaalitehokkaassa taloudessa sekä kestävien kulutus- ja tuotantotapojen kehittäjänä.....	22
4.2 Toimitaan ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla	23
4.3 Uudistetaan koulutuksen ja tutkimuksen rakenteita ja rahoitusta.....	24
4.4 Toimitaan tehokkaasti työttömyyttä vastaan ja kehitetään työelämää	25
4.5 Vahvistetaan ja monipuolistetaan elinkeinorakennetta	25
5 Palvelu- ja hallintorakenteiden uudistaminen	27
5.1 Rakennepoliittinen ohjelma	27
5.2 Muut palvelu- ja hallintorakenteiden uudistukset.....	35
Liite 1 Pääministeri Stubbin hallitusohjelman tavoitteiden loppuseuranta 2015.....	39

Johdanto

Kataisen ja Stubbin hallitukset ovat tällä vaalikaudella toimineet vaativissa olosuhteissa. Vuoden 2011 hallitusneuvottelut kestivät tavanomaista pidempään ja lopputuloksena oli poikkeuksellisen yksityiskohtainen ja pitkä hallitusohjelma. Jyrki Kataisen hallitusohjelman seurantaorganisoitaessa se purettiin kokonaisuudessaan 903:ksi kirjaukseksi.

Pääministeri Alexander Stubbin kesäkuussa 2014 päätetyssä hallitusohjelmassa todetaan, että Kataisen hallituksen ohjelma vaalikaudelle 2011–2015 ja sen tavoitteet ovat edelleen voimassa. Lisäksi siinä asetettiin joukko uusia tavoitteita loppuvaalikaudelle. Alexander Stubbin hallitusohjelma purettiin seurantaorganisoitaessa 67:ksi kirjaukseksi. Pääsääntöisesti tässä raportissa ei tehdä eroa näiden hallitusohjelmien välillä.

Kataisen hallitusohjelman kolme painopistealuetta olivat:

- 1 **Köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen ehkäiseminen**
- 2 **Julkisen talouden vakauttaminen**
- 3 **Kestävän talouskasvun, työllisyyden ja kilpailukyvyn vahvistaminen**

Valtioneuvosto hyväksyi periaatepäätöksenä 5.10.2011 hallitusohjelman strategisen toimeenpanosuunnitelman (HOT). Siinä näille painopistealueille määriteltiin keskeiset tavoitteet, kärkihankkeet ja vastuut. Toimeenpanosuunnitelmaa on arvioitu hallituksen strategiaistunnossa helmikuussa 2012 sekä hallituskauden puoliväliriihessä helmikuussa 2013. **Hallitus päätti myös rakennepoliittisesta ohjelmasta** ja asetti sen tavoitteet 28.9.2013 sekä täsmensi ohjelmaa ja päätti sen toimeenpanosta 29.11.2013.

Tämän loppuraportin rakenne on jäsennetty kuuteen lukuun, jossa luku 1 antaa yleiskuvan. Luvut 2-4 käsittelevät kolmea painopistealuetta ja luku 5 rakennepoliittista ohjelmaa ja muita palvelu- ja hallintorakenteiden uudistuksia. Luku 5 on laadittu valtiovarainministeriössä.

Yksityiskohtaiset seurantatiedot

Raportin liitteenä on Stubbin hallitusohjelman yksityiskohtaisemmat ministeriöissä laaditut seurantatiedot.

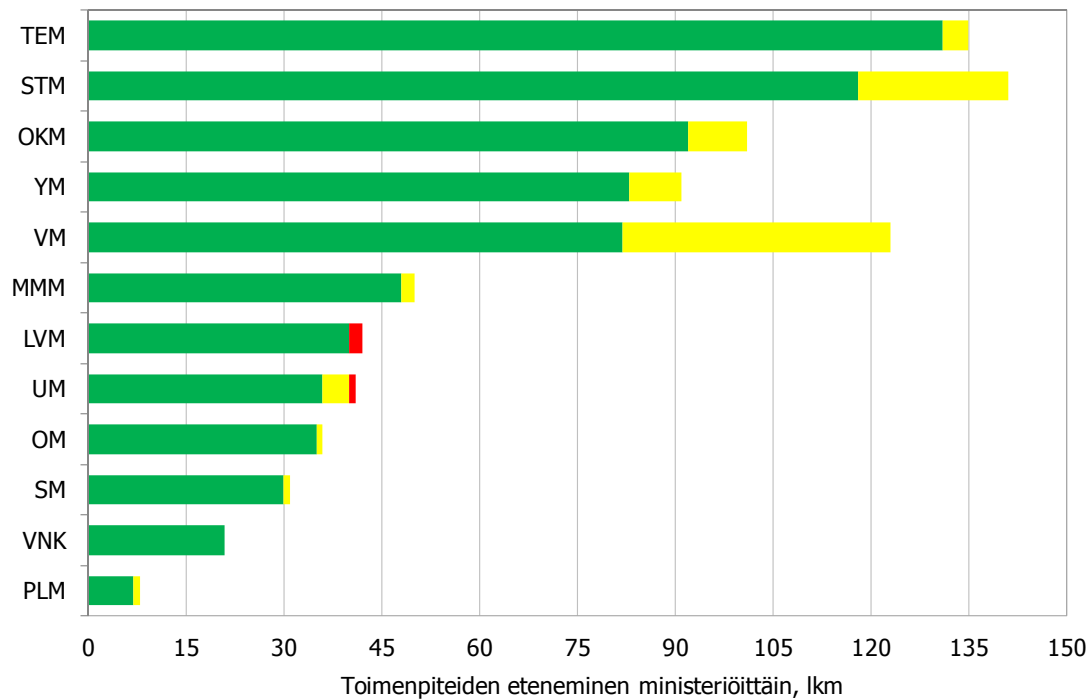
1 Yleisarvio hallitusohjelmien toimeenpanosta

Määrällinen tarkastelu

Sekä Kataisen että Stubbin hallitusohjelmien toimeenpano on edennyt määrällisesti tarkasteltuna hyvin ja valtaosa tavoitteista on toteutunut. Tavoitteet ovat kuitenkin sisältäneet sekä pienempiä, että suurempia kokonaisuuksia.

Kuvio 1 antaa yleiskuvan Jyrki Kataisen hallitusohjelman toteumatilanteesta vastuutahoittain. Vihreä väri kuvaa toteutettua kirjausta ja keltainen väri kirjausta, jonka toimeenpano on vielä kesken ja jatkunee asiasta riippuen seuraavalla hallituskaudella. Seurannan organisoinnissa vuonna 2011 tehtyjen valintojen vuoksi yksittäinen kokonaisuus, kuten SOTE-uudistus, on jakautunut useaksi kirjaukseksi.

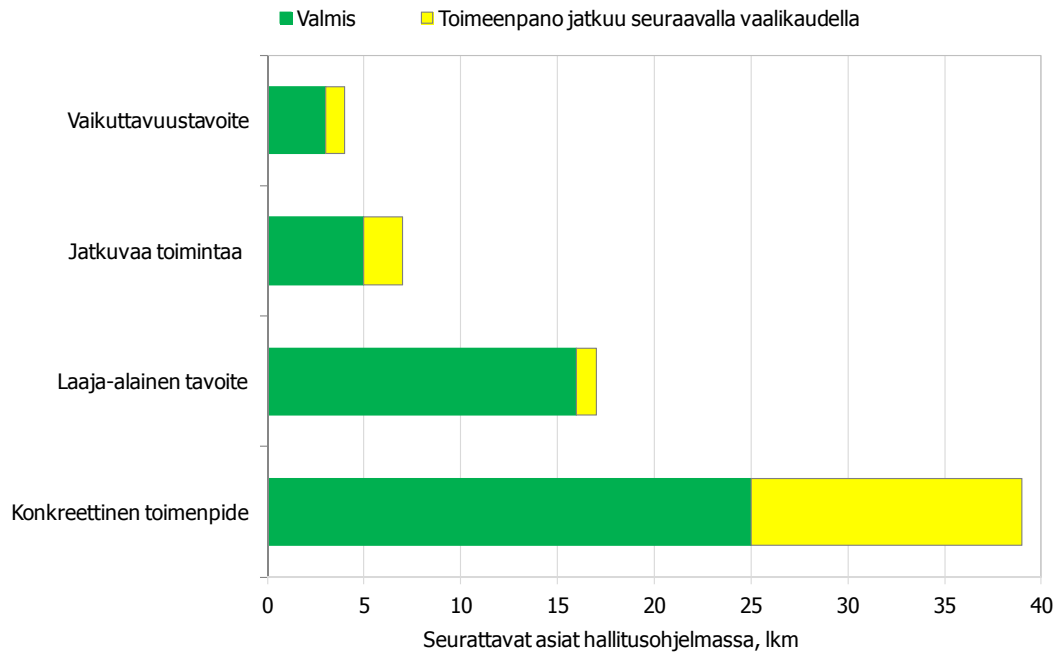
Kuvio 1 Jyrki Kataisen hallitusohjelman toteumatilanne vastuutahoittain

Hallituksen strategisia politiikkakokonaisuuksia tukevia kirjauksia oli Kataisen hallitusohjelmassa yhteensä 161 kpl, joista toteutunut on 89 %:ia. Eräitä merkittäviä hallituksen tavoittelemia uudistuksia ei pystytty viemään alkuperäisten tavoitteiden mukaisesti läpi vaalikaudella. Muun muassa kuntauudistuksen kaikki alkuperäiset tavoitteet eivät toteutuneet. Hallituksen SOTE-uudistus kaatui aivan vaalikauden lopussa perustuslaillisiin kysymyksiin.

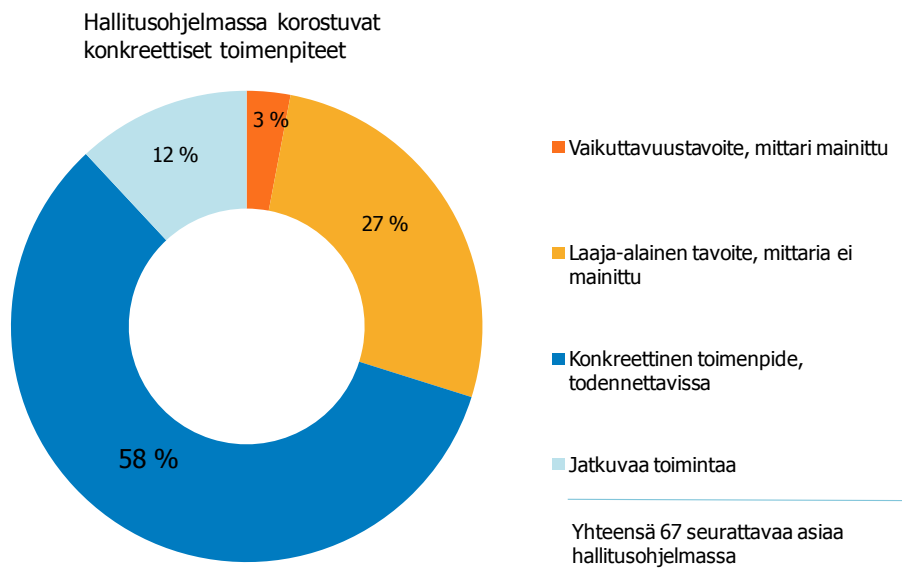
Helmikuussa 2015 Stubbin ohjelman kirjauksista 73 %:ia (Kuvio 2) oli toteutunut, muiden ollessa eri vaiheissa valmistelua. Muutamasta tavoitteesta on luovuttu tilanteen muututtua. Näin tapahtui muun muassa hallituksen tavoittelemalle perhepoliittiselle paketille.

Kuvio 2 Stubbin hallitusohjelman toimeenpano, valtaosa asioista edennyt hyvin

Kuvio 3 havainnollistaa Stubbin ohjelman kirjausten jakautumista erityyppisiin asioihin ja osoittaa ohjelman keskittyneet konkreettisiin toimenpiteisiin, mitä voi pitää mielekkäänä valintana lyhyen jäljellä olleen hallituskauden vuoksi.

Kuvio 3 Stubbin hallitusohjelman kirjausten jakautuminen erityyppisiin asioihin

Keskeisimpiä uudistuksia

Vaalikauden keskeiset toteutetut politiikkatoimet:

- Vuoden 2017 työeläkelakiuudistuksesta sopiminen
- Maltillisen palkkaratkaisun tukeminen
- Perusturvan tasokorotukset
- Keskeisten ympäristön suojelua edistävien lakien uudistaminen ja ilmastolaki
- Nuorisotakuu-uudistus
- Vanhuspalvelulain voimaantulo
- Kuntarakennelain voimaantulo
- Harmaan talouden vähentämishjelman aikaansaamat uudistukset
- Metropolihallinnon edistäminen

Vaalikaudella on toteutettu ja pitkälle valmisteltu merkittäviä valtion ohjauksen uudistuksia. Keskeisimpiä hallituskauden ohjausjärjestelmäkokonaisuutta koskevia uudistuksia ovat julkisen talouden suunnitelman käyttöönotto ja ehdotettu uusi hallituksen strategiamalli.

Julkisen talouden uudessa ohjausmallissa valtiontalouden kehyspäättös laajennettiin julkisen talouden suunnitelmaksi. Suunnitelma sisältää valtiontaloutta, kuntataloutta, lakisääteisiä työeläkelaitoksia ja muita sosiaaliturvarahastoja koskevat osat. Keskeistä on kuntatalouden kestävyuden turvaamisen nostaminen valtiontalouden rinnalle.

Hallitukselle uusi strategiamalli

Hallituksen uudessa strategiamallissa keskiössä on ehdotettu strateginen ja tiivis hallitusohjelma, jossa määritetään hallituksen keskeisimmät tavoitteet. Tavoitteiden toimeenpanoa täsmennettäisiin hallituksen toimintasuunnitelmassa, joka yhteen sovitettaisiin julkisen talouden suunnitelman kanssa. Toteutuessaan uusi toimintamalli vahvistaa hallituspolitiikan strategisuutta ja vaikuttavuutta ja suunnitelmallisuutta hallitustyöskentelyssä. Se mahdollistaa hallinnon ja hallituksen suuremman keskittymisen kaikkein tärkeimpiin tavoitteisiin. Kuluneella vaalikaudella hallitusohjelmien satojen toimenpiteiden joukosta on saattanut olla vaikeaa priorisoida voimavaroja kaikkein tärkeimpiin tavoitteisiin.

Hallituksen uuden strategiamallin ohella yhtenäisempään valtioneuvostoon tähtää myös yhteisen valtioneuvoston hallintoyksikön perustaminen valtioneuvoston kansliaan. Vaalikaudella on toteutettu mittava tutkimuslaitosuudistus. Siinä on toteutettu useita tutkimuslaitosten yhdistämisistä toisiinsa tai yliopistoihin. On perustettu kaksi merkittävää uutta rahoitusinstrumenttia: pitkän aikavälin strategisen tutkimuksen rahoituksen määräraha sekä valtioneuvoston päätöksentekoa tukeva tutkimus- arviointi ja selvitysmääräraha.

Arviointi hallitusohjelmien seurannan näkökulmasta

1. **Hallitusohjelmat eivät ole selkeästi ohjanneet hallituksen työskentelyä keskittymään vaalikauden keskeisimpiin tavoitteisiin. Tämä on heikentänyt mahdollisuuksia myös virkamiesvalmistelun priorisointiin.** Mittava tavoite- ja toimenpidelista (esimerkiksi Kataisen hallitusohjelma purettiin 903 seurattavaksi kohteeksi) on osaltaan johtanut tilanteeseen, jossa kokonaisuuden kannalta vähämerkityksisten asioiden valmistelu on saattanut viedä resursseja keskeisimmiltä uudistuksilta. Epäselvyys keskeisimmistä painopisteistä on lisäksi voinut vaikeuttaa resurssien siirtämistä tärkeimpien tavoitteiden tukemiseen. Esimerkiksi valtioneuvoston päätöksenteon tueksi tarkoitettua selvitys- ja tutkimusrahaa, joka on hallituskauden aikana luotu uusi instrumentti, ei ole voitu mielekkäästi suunnata selkeiden painopisteiden puuttuessa.
2. Pääministeri Kataisen hallitusohjelmassa kyllä todettiin kolme hallituksen "toimintaa ja kaikkea päätöksentekoa yhdistävää" kokonaisuutta. Niiden varaan rakennettiin **hallitusohjelman strateginen toimeenpanosuunnitelma, ns. HOT-asiakirja**, joka vahvistettiin vuonna 2011 valtioneuvoston periaatepäätöksenä. HOT-asiakirja, joka pyrki nimeämään hallituksen kärkihankkeet, rakennettiin pitkälti virkamiestyönä. Hallituksen poliittinen sitoutuminen painopisteajatteluun jäi valmisteluprosessissa ohueksi eikä **ole viitteitä siitä, että HOT olisi selkeästi suunnannut ja ohjannut hallituksen työtä.**
3. Talouden tilanteen heikentyessä hallitus päätti, useiden vaiheiden jälkeen, rakennepoliittisesta ohjelmasta. **Rakennepoliittisen ohjelman kytkeminen selkeään ja yksikäsitteiseen tavoitteeseen, numeeriseen kestävyysvajeen vähentämistavoitteeseen, on auttanut rakentamaan siitä johdonmukaisen kokonaisuuden.** Ohjelman rakentaminen tapahtui kuitenkin melko myöhäisessä vaiheessa hallituskautta ja siihen oli puutteellista omistajuutta ja sitoutumista poliittisella ja hallinnollisella tasolla. Monet keskeiset uudistukset kaatuivat lopulta aikapulaan vaalikauden loppupuolella.
4. Hallituskauden aikana on useissa yhteyksissä työstyetty hallituksen yhteistä tilannekuvaa niin taloudesta kuin muusta yhteiskunnan kehityksestä. Muun muassa hallituskauden puolivälitilasto, sekä hallituksen vuoden 2014 keskustelutilaisuudet Aalto-yliopistolla ja Lonnan saarella pyrkivät tähän. Näistä tilannekuvaistunnoista oli hyvät kokemukset. **Hallituksen yhtenäisyyteen ja yhteiseen tilannekuvaan panostaminen heti hallitustyöskentelyn alkuvaiheesta lähtien on jatkossakin tärkeä tavoite.**

Strategisten politiikkakokonaisuuksien ja rakennepoliittisen ohjelman yhteenvedo: arvio:

- **Köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen ehkäiseminen:** Suomalaisten hyvinvointi 2014 -raportin mukaan väestön yleinen terveydentila on parantunut vuodesta 2004. Valtaosa, noin 80 % aikuisväestöstä kokee voivansa hyvin. Sosioekonomiset terveyden ja elämänlaadun erot ovat kuitenkin pysyneet kansainvälisesti verrattuna suurina ja osa väestöstä näyttää syrjäytyneen pysyvästi. Köyhyys ja tuloerot eivät ole taantumasta huolimatta kasvaneeet. Perusturvan taso on kohentunut.
- **Julkisen talouden vakauttaminen:** Julkisen talouden vakauttamiseksi on tehty rakennepoliittisen ohjelman lisäksi useita uudistuksia, joiden vaikutukset realisoituvat vasta tulevana vuosina. Valtiontaloutta on sopeutettu noin kuudella miljardilla eurolla, mutta julkisen talouden vakautta ei ole saavutettu vaalikauden aikana. Heikko talouskasvu on vakavasti vaikeuttanut tavoitteen saavuttamista.
- **Kestävän talouskasvun, työllisyyden ja kilpailukyvyyn vahvistaminen:** Kestävä talouskasvu edellyttää talouskasvun irtikytkentää ympäristövaikutuksista ja luonnonvarojen kulutuksesta. 2010-luvulla toteutunut energian kulutuksen lasku ja päästöjen suotuisa kehitys selittyy suurelta osalta talouskasvun hidastumisella. BKT ei vielä ole saavuttanut vuoden 2008 huippua. Työllisyys- tai työttömyysaste eivät ole toistaiseksi heikentyneet merkittävästi talousvaikeuksista huolimatta. Kilpailukyvyyn heikko taso on arvioitu yhdeksi kansalliseksi kiperäksi ongelmaksiksi.
- **Rakennepoliittinen ohjelma:** Valtaosa ohjelman hyvin suuresta määrästä toimenpiteitä on edennyt tai etenemässä toteutukseen. Kestävyysvajeen kannalta merkittävistä toimenpiteistä kuntien tehtävien ja veloitteiden vähentämisessä ei edetty, kuten tavoiteltiin. Sote-uudistusta ei saatu linjattua loppuun saakka vaan sitä jatketaan seuraavalla hallituskaudella. Rakennepoliittisen ohjelman mahdollisia suotuisia vaikutuksia talouden kasvuun, työllisyyteen ja julkiseen talouteen on voitu ottaa kestävyysarviossa huomioon vain vähän. Toteutuessaan eläkeratkaisu voi pienentää kestävyysvajetta noin 1 prosenttiyksikön. Monien muiden toimien kohdalla tiedot toimien yksityiskohdista eivät edelleenkään riitä vaikutusarvioon.

2 Köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen ehkäiseminen

Suomalaisten hyvinvointi 2014 -raportin mukaan väestön yleinen terveydentila on parantunut vuodesta 2004. Valtaosa, noin 80 % aikuisväestöstä kokee voivansa hyvin. Sosioekonomiset terveyden ja elämänlaadun erot ovat kuitenkin pysyneet kansainvälisesti verrattuna suurina ja osa väestöstä näyttää syrjäytyneen pysyvästi.

Köyhyys ja tuloerot eivät ole taantumasta huolimatta kasvaneet. Perusturvan taso on kohentunut useiden tällä hallituskaudella tehtyjen muutosten ansiosta, joista eniten ovat vaikuttaneet vuonna 2012 tehdyt työttömyyspäivärahojen ja toimeentulotuen perusosan tasokorotukset. Hallituskaudella tuli voimaan myös takuueläke, asumistuki uudistettiin ja työttömyysturvassa otettiin käyttöön suojaosuus. Perusturvan riittävyyden vuonna 2015 laaditun arviointiraportin mukaan perusturvan taso jää silti edelleen alle kohtuullisen minimikulutuksen vaatiman tulotason.

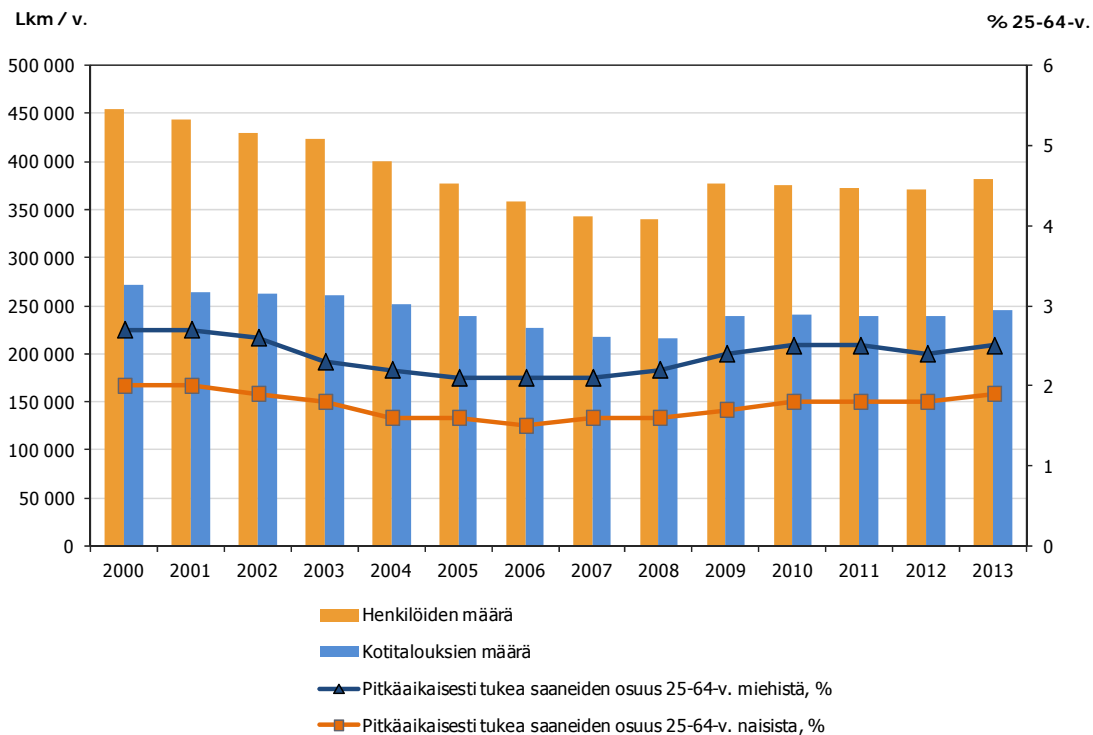
Sosiaali- ja terveysministeriö on koordinoanut hallituskauden aikana syrjäytymistä, köyhyyttä ja terveysongelmia vähentävää poikkihallinnollista toimenpideohjelmia. Se sisältää yhteensä 35 kärkihanketta. Ohjelman kotisivuilla ([linkki](#)) on myös nähtävillä sen seurantaindikaattorit.

Hallitusohjelmaa täsmentävässä strategisessa toimeenpanosuunnitelmassa hallitus linjasi köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen ehkäisemiseen seuraavat kokonaisuudet.

2.1 Työllisyyden parantaminen ja toimeentuloturva

Syrjäytymisuhka kasvaa huonossa talous- ja työllisyystilanteessa

Kuvio 4 Toimeentulotuen saajien ja kotitalouksien määrä vuosina 2000–2013.

Lähde: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL.

Työllisyyden parantamiseksi tehtyjä toimenpiteitä on kuvattu luvussa 4.

Toimeentulotuen saajien osuus väestöstä kertoo yhteiskunnallisesta syrjäytymisuhasta ja liittyy läheisesti työllisyyskehitykseen. Vuonna 2013 toimeentulotukea saavien kotitalouksien ja henkilöiden määrä lisääntyi 2,9 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Toimeentulotuen kokonaismenot vuonna 2013 olivat 736,3 miljoonaa euroa, missä oli reaalista lisäystä 3,2 prosenttia edellisvuodesta. Kokonaismenot ovat lisääntyneet reaalisesti 2000-luvulla 37 prosenttia, vaikka tukea saavien kotitalouksien määrä on samana aikana vähentynyt 10 prosenttia. Toimeentulotuen asiakas- ja menokehitys heijastaa asumiskustannusten kasvua, työttömyyskehitystä ja pitkäaikaistyöttömien osuuden lisääntymistä toimeentulotuen asiakkaiden joukossa. Toimeentulotutuki on muodostunut saajilleen yhä pitkäaikaisemmaksi tukimuodoksi.

Ikääntyneiden (60–64-v) osallistuminen työhön on kasvussa, mutta heidän työllisyysasteensa on edelleen pienempi kuin muiden työikäisten. Sen sijaan 55–59-vuotiaiden työllisyysaste on selvästi keskimääräistä korkeampi. Vaikeasti työllistyvien määrä on viime vuonna noussut tasolle 180 000–200 000 henkilöä.

Hallitusohjelmassa sovitut vähimmäisetuuksien korotukset toteutettiin hallituskauden alkupuolella. Puolison tulojen tarveharkinta on poistettu työmarkkinatuessa vuoden 2013 alusta. Hallitus on sitonut opintorahan indeksiin ja uudistanut järjestelmää kannustavammaksi. Luovien alojen ja itsensä työllistävien sosiaaliturvaa on parannettu kesäkuussa 2015 voimaan tulevalla lailla.

Pienituloisuusaste eli pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien henkilöiden osuus väestöstä pysyi vuosina 2006–2011 noin 13 prosentissa ja pienituloisten henkilöiden määrä noin 700 000:ssa. Vuonna 2012 pienituloisuusaste laski ennakkotietojen mukaan 11,9 prosenttiin ja pienituloisten henkilöiden määrä 635 000:een. Tähän vaikuttivat osaltaan vuoden 2012 alussa perusturvaan ja verotukseen tehdyt muutokset. Vuonna 2012 pienitulosten määrä ja osuus väestöstä kasvoivat hieman. Verotuksen lapsivähennys pieni- ja keskituloisille tuli voimaan vuoden 2015 alusta.

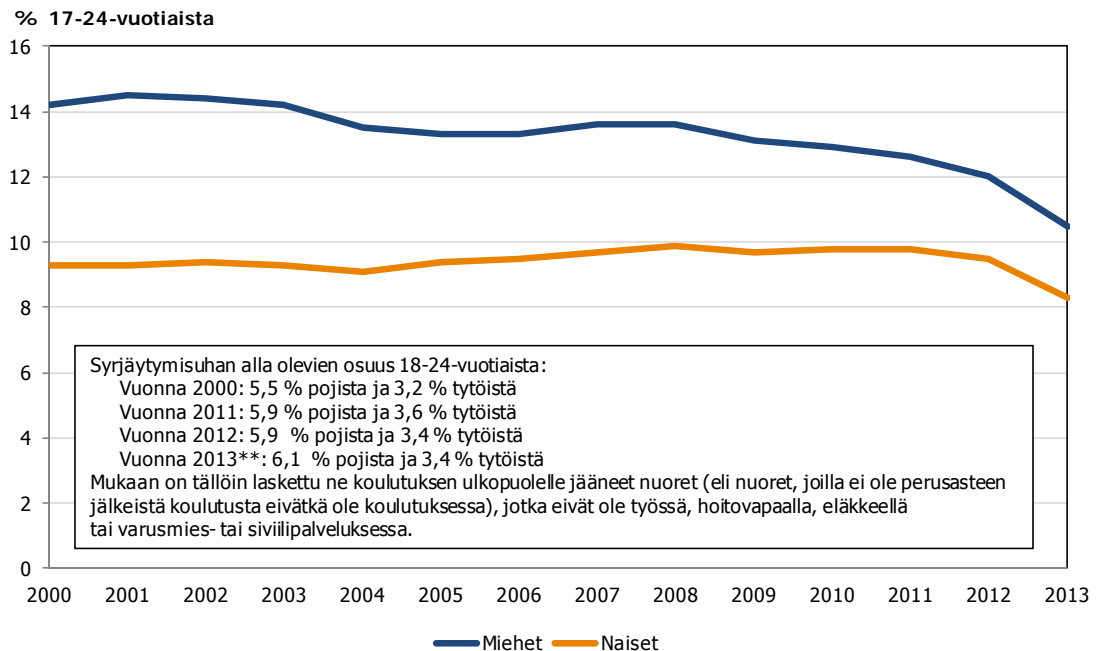
2.2 Vähennetään syrjäytymistä ja ennaltaehkäistään sosiaalisten ja terveystilanteiden syntyä

Koulutuksen ulkopuolelle jääminen on keskeinen riski nuorten syrjäytymiselle. Suomessa noin 12 % alle 25-vuotiaista miehistä ja vajaa 10 % naisista on koulutuksen ulkopuolella. Osa näistä nuorista on työssä, hoitovapaalla, eläkkeellä tai varusmies- tai siviilipalveluksessa. Varsinaisen syrjäytymisuhan alaisia on 6 prosenttia alle 25-vuotiaista miehistä ja reilu 3 prosenttia alle 25-vuotiaista naisista.

Lastensuojelun tarve on edelleen huomattava. Eryityisesti avohuollon asiakasmäärä on kasvanut viime vuosina. Tämä on suurelta osin seurausta panostuksesta ennaltaehkäisyyn. Myös kodin ulkopuolelle sijoitettujen määrä on noussut 2000-luvulla. Huostassa olleiden kokonaismäärä on taittunut, samoin kiireellisesti sijoitettujen määrä. Laatusuositus lastensuojeluun julkistettiin toukokuussa 2014.

Uusi sosiaalihuoltolaki tuli voimaan pääosin huhtikuussa 2015. Sosiaalihuoltolainsäädännön uudistusta jatketaan erityislainsäädännön osalta. Esitys ehkäisevästä päihdetyöstä on annettu eduskunnalle joulukuussa 2014.

Kuvio 5 Koulutuksen ulkopuolelle jääneet nuoret (nuoret, joilla ei ole perusasteen jälkeistä koulutusta eivätkä ole koulutuksessa) vuosina 2000–2013.

Lähde: Tilastokeskus.

2.3 Turvataan kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallistumismahdollisuudet

Hallitus antoi keväällä 2014 eduskunnalle demokratiapoliittisen selonteon. Uusi yhdenvertaisuuslainsäädäntö tuli voimaan vuoden 2015 alussa. Uudistuksella pyritään vahvistamaan yhdenvertaisuuden suojaa ja se kattaa entistä selkeämmin kaikki syrjintäperusteet. Valvontaa vahvistetaan ja hallintoa tehostetaan sen toimeenpanemiseksi. Yhdenvertaisuuslaki ja tasa-arvolaki säilyvät erillisinä lakeina.

Yhdenvertaisuuden ja osallisuuden teemat sisältyvät lukuisiin hallituksen käynnissä oleviin ohjelmiin. Näitä ohjelmia ovat mm. kansallinen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelma 2012–2013, ihmisoikeuspoliittinen selonteko, vammaispoliittinen ohjelma VAMPO, kehityspoliittinen toimenpideohjelma, asuntopoliittinen ohjelma, ikääntyneiden asumisen poikkihallinnollinen ohjelma, pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelma, metropolialueen sosiaalisen eheyden ohjelma sekä sisäisen turvallisuuden ohjelma. Osallistavaa sosiaaliturvaa sekä osatyökykyisten asioita on kehitetty vuonna 2014.

Vapaaehtoistoiminnan esteitä on kartoitettu Kilpailu- ja kuluttajaviraston ja Kansalaisyhteiskuntapoliittisen neuvottelukunnan toimesta. Valtiovarainministeriö on asettanut työryhmän, joka tekee ehdotukset esteiden poistamiseksi ja valmistelee esityksen vapaaehtoistoimintaan liittyvän lainsäädännön valmistelun koordinoinnista valtioneuvostossa.

2.4 Vahvistetaan ja uudistetaan sosiaali- ja terveystalvveluita

Taulukko 1 Hoitoon pääsy.

Hoitoon pääsy	2009	2010	2011	2012	2013	2014
- erikoissairaanhoidoa yli 6 kk jonottaneita, lkm	3 748	1 245	751	938	1 390	932
- odotusaika terveyskeskuslääkärin vastaanotolle kestää yli 14 pv (% väestöstä)	66	72	77	81	79	...
- suun terveydenhuolto: yli 6 kuukautta jonottaneita, lkm	7 600	12 100	14 000	7 200	5 100	...
- psykiatrian erikoissairaanhoido yli 3 kk odottaneita alle 23-vuotiaita, lkm	84	136	73	64	55	40

Lähde: THL.

Suomalaiset ovat kohtuullisen tyytyväisiä sosiaali- ja terveystalvveluihin. Kansalaiset luottavat erityisesti sosiaalitilvveluiden henkilöstön ammattitaitoon ja terveydenhuollon suuriin linjoihin ollaan pääosin tyytyväisiä. SOTE -uudistusta käsitellään tarkemmin luvussa 5.

Valtiovarainministeriön tilaaman vuonna 2013 valmistuneen selvityksen mukaan perheiden ja lasten talvveluissa ehkäisevien toimien sijaan ovat lisääntyneet raskaimmat toimet.

Uudistettu vanhuspalvelulaki tuli voimaan kesällä 2013. Vanhuspalvelulain toimeenpanon tueksi on laadittu yksityiskohtainen ohjeistus sekä uudistettu laatusuosituksia, jotka konkretisoivat lain tavoitteita. Lain ja suositusten toteutumista seurataan järjestelmällisesti indikaattoreiden avulla ja vanhuspalvelulain seurantakyselyjen kautta. Iäkkäiden talvvelujen talvvelurakenteen muuttamiseksi vanhuspalvelulakia muutettiin. Muutoksella vahvistettiin kotiin annettavien talvvelujen ensisijaisuutta ja laitoshoidon viimesijaisuutta.

Hallituksen vahvistamalla Kaste-ohjelmalla 2012–2015 rahoitetaan lukuisia sosiaali- ja terveystalvveluiden kehittämishankkeita jotka ovat toimeenpanovaiheessa. Kaste-ohjelma päättyy vuoden 2015 lopussa, ja sen ulkoinen arviointi valmistuu helmikuussa 2016. Ohjelman valtakunnallinen ja alueellinen toimeenpano-organisaatio on osoittautunut tulokselliseksi kehittämistyön tukirakenteeksi ja muutostyön vauhdittajaksi.

2.5 Estetään asuinalueiden eriytymistä

Asuntopoliittisesta toimenpideohjelmasta on tehty periaatepäätös. Ohjelma sisältää mm. toimenpiteitä mielenterveyskuntoutujien ja päihdeongelmaisten asumisen kehittämiseksi. Ikääntyneiden asumisen poikkihallinnollinen kehittämisohjelma vuosille 2013–2017 on hyväksytty. Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämisohjelmaa on jatkettu, ja se on saavuttanut hyvin tavoitteitaan. Suurin osa asunnottomista on edelleen miehiä, mutta myös naisten, nuorten ja maahanmuuttajien asunnottomuus on lisääntynyt.

Asuinalueiden kehittämisohjelmassa vuosille 2013–2015 tavoitteena on edistää kasvukeskuskaupunkien asuinalueiden kokonaisvaltaista uudistamista, kestäväää kehittämistä ja eheyttä. Mukana on 13 kaupunkia.

2.6 Vahvistetaan nuorten osallistumista ja varhaiskasvatusta

Eduskunnan tarkastusvaliokunta tilasi raportin nuorten syrjäytymisen ehkäisytoimien vaikuttavuudesta. Raportin mukaan käytössä on monia hyviksi arvioituja toimintamalleja ja palveluita, mutta julkinen sektori tuottaa palveluja koordinoimattomasti. Raportti suosittaa, että pääpaino syrjäytymisen ehkäisyn palvelujen kehittämisessä olisi peruspalveluissa. Valtioneuvoston yhteisen tutkimus- ja selvityssuunnitelman kautta toteutettu katsaus politiikkatoimien vaikuttavuudesta nosti esiin sen, että lukuisat sinänsä hyvät yksittäiset toimintamallien kehittämistoimet tai innovaatiot jäävät usein hankekohtaisiksi saavutuksiksi eivätkä leviä tehokkaasti yleisiksi käytännöiksi. Lasten ja nuorten syrjäytymistä ehkäisevien toimenpiteiden ja palveluiden vaikuttavuudesta on hyvin vähän tutkimus- ja arviointitietoa. Lukuisat tutkimukset ja selvitykset osoittavat, että 1990-luvulla tehdyt säästöt palveluissa ovat sittemmin näkyneet korjaavien palveluiden tarpeen kasvuna.

Nuorten elinolot, terveydentila ja osallisuus ovat keskinäiskytkenässä. Vuonna 2013 valmistui selvitys. Vuonna 2013 nuorten elinoloja ja hyvinvointia selvittävän kouluterveyskyselyn tulokset olivat kehittyneet positiiviseen suuntaan (vuoden 2015 tulokset ovat saatavilla, kun vuosikertomus on eduskunnassa). Koettua terveyttä kuvaavissa indikaattoreissa esiintyy suuria sukupuolen mukaisia eroja niin peruskoululaisten, lukiolaisten kuin ammattiin opiskelevienkin keskuudessa.

Nuorisolain uudistus on käynnistynyt ja uuden nuorisolain on tarkoitus astua voimaan 1.1.2016. Merkittävimpiä hallituskauden työpoliittisia toimia syrjäytymisen ehkäisemiseksi ovat vuoden 2013 alussa voimaan tullut nuorisotakuu. Määrärahan korotus nuorisotakuun myötä on mahdollistanut etsivän nuorisotyön nopean laajentumisen miltei koko maahan ja nykyisellä määrärahasolla etsivän nuorisotyön palvelutaso voidaan ylläpitää. Nuorisotakuun toimeenpanosta julkaistaan arviointiraportti maaliskuussa 2015.

Valmisteilla olevassa liikuntalain uudistuksessa vahvistetaan liikunnan asemaa peruspalveluna. Liikuntapolitiikassa on kiinnitetty erityisesti huomiota liian vähän tai ei lainkaan liikkuvien ryhmien tunnistamiseen sekä lasten ja nuorten liikunnan harrastamisen tukemiseen. Vähäisen liikunnan kielteisistä seurauksista nuorten terveyteen on paljon tutkittua tietoa. Liikunnalla on myös merkittävää sosiaalista osallisuutta vahvistavaa osoitettua vaikutusta. Muun muassa maahanmuuttajanuorten kiinnittymisessä yhteiskuntaan joukkueliikunnan harrastamisella on osoitettu olevan myönteinen vaikutus.

3 Julkisen talouden vakauttaminen

Vuonna 2014 Kataisen ja Stubbin hallitukset jatkoivat menojen vähentämiseen ja tulojen lisäämiseen tähtääviä toimia tavoitteena hallitusohjelman mukainen valtiontalouden tasapainottaminen ja valtion velan kääntäminen laskuun suhteessa kokonaistuotantoon. Samanaikaisesti on edistetty rakenteellisia uudistuksia talouden kasvun ja työllisyysasteen vahvistumisen edistämiseksi.

Hallitus sopi 29.8.2013 budjettiriihessään rakenneuudistusohjelmasta talouden kasvuedellytysten vahvistamiseksi ja kestävyysvajeen umpeen kuromiseksi. Tätä ohjelmaa on käsitelty yksityiskohtaisemmin luvussa 5.

Hallituksen kuntauudistuksella, kuntien makrotalouden ohjauksen vahvistamisella sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenneuudistuksella tavoitellaan kuntatalouden vakautta ja julkisen palvelutuotannon tuottavuutta. Nämä uudistukset olivat työn alla vuonna 2014.

Hallitusohjelmaa täsmentävässä strategisessa toimeenpanosuunnitelmassa hallitus linjasi julkisen talouden vakauttamiseen seuraavat kokonaisuudet.

3.1 Parannetaan talouden kasvupotentiaalia

Kestävän talouskasvun edistämistoimia 2014 on kuvattu pääasiassa luvussa 4. Toimivan infrastruktuurin vahvistamiseksi hallitus on panostanut liikennejärjestelmän pitkäjänteiseen kehittämiseen, uusien toimintatapojen etsimiseen liikennejärjestelmän ylläpidon ja kehittämisen tehostamiseksi ja toimenpiteiden vaikuttavuuden parantamiseksi sekä valtion älystrategioiden luomiseen ja älykkäisiin ratkaisuihin perustuvan julkisen palvelutuotannon edistämiseen.

Kansainvälisen arvion mukaan Suomen liikennejärjestelmät toimivat hyvin ja kehitys liikennejärjestelmissä on ollut pääosin myönteistä. Tosin vuonna 2014 Suomi oli kansainvälisessä logistiikkaindeksivertailussa vasta 23:s (Vuonna 2012 Suomi oli kolmas). Logistiikkakustannukset ovat Suomessa kansainvälisesti vertailtuna korkeat. Suomen elinkeinoelämän logistiikkakustannukset ovat Turun kauppakorkeakoulun logistiikkaselvityksen mukaan 13,4 prosenttia yritysten liikevaihdosta. Vuonna 2011 ne olivat 12,1 prosenttia. Viime vuosina kustannukset ovat kasvaneet erityisesti teollisuuden rakennemuutoksen seurauksena. Liikenne on myös suurin kotitalouden kulutuserä (17 prosenttia) asumisen ja energian jälkeen.

Ministeriöt ovat tällä vaalikaudella laatineet älystrategiat. Älystrategioiden toteuttamisen tavoitteena on talouden ja tuottavuuden kasvun edistäminen digitaalisten palveluiden avulla sekä sähköisten julkisten palveluiden kehittäminen. Liikenne- ja viestintäministeriön sektorilla edistetään liikenne palveluna -hanketta (Mobility as a Service), jota työstetään erityisesti kesällä 2014 perustetun liikennelabran piirissä. Suomessa tulisi jatkossa kiinnittää enemmän huomiota siihen, miten liikenteestä saataisiin uutta liiketoimintaa ja miten liikenneyhteydet toimisivat yritystoiminnan mahdollistajina.

3.2 Lisätään tuottavuutta

Kuntasektorin tuottavuus ja valtionhallinnon rakenteelliset uudistukset

Kunnille ja kuntayhtymille asetettiin vuonna 2011 valtakunnalliset tuottavuustavoitteet ns. laajan tuottavuuskäsitteen mukaisina siten, että palvelujen tuottavuuden rinnalla tarkastellaan palvelujen taloudellisuutta, laatua ja vaikuttavuutta. Kunnille asetettujen tuottavuustavoitteiden toteutumista on arvioitu laajemmin Peruspalvelujen tila -raportissa.

Valtakunnalliseksi tuottavuustavoitteeksi hyväksyttiin kuntien ja kuntayhtymien toimintamenojen vuotuinen enintään 0,4 prosentin reaaliakasvu eli yhteensä 4 prosenttia vuoteen 2020 mennessä olettaen, että kuntien tehtävät pysyvät samana kuin vuonna 2010. Kuntien tehtävät lisääntyivät vuonna 2013 laskennallisesti 133 milj. eurolla (Peruspalvelubudjetti 2013). Kuntasektorin toimintamenojen nimellinen kasvu oli 2,6 prosenttia. Kun sitä korjataan hintaindeksillä ja tehtävien muutoksella päädytään siihen, että toimintamenot kasvoivat 0,38 prosenttia enemmän kuin asetettu 0,4 prosentin tavoite.

Kuntasektorin tuottavuuskehitykseen vaikuttaa merkittävästi se, miten kuntarakenneuudistuksessa ja sote -uudistuksessa onnistutaan ja miten kuntien lakisääteisten tehtävien taakkaa hallitaan. Tuottavuustietoisuuden vahvistamiseksi ja hyvien käytäntöjen kehittämiseksi on valmisteltu kuntatuottavuuden tietopankki. Tuottavuuden ja tuloksellisuuden mittaamisen tilaa ja kehittämistarpeita on selvitetty. Osana tätä työtä valmisteltiin kestävän kuntatuottavuuden ja tuloksellisuuden mittaristo. Aineistosta julkaistiin vuonna 2014 tuottavuuden ja tuloksellisuuden mittaamisen käsikirja erityisesti kuntien käyttöön.

Kuntien tuottavuuden edistämistoimien rinnalla on valtion keskushallinnossa ja ministeriöissä lähtenyt liikkeelle uudistuksia (vrt. luku 5). Hallituksen vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelma (VATU) pyrkii osaltaan vastaamaan julkisen talouden kestävyysvajeen supistamistarpeeseen sekä työmarkkinoiden muutokseen kirkastamalla valtionhallinnon roolia ja tehtäviä, tuottamalla rakenteellisia uudistuksia sekä ottamalla käyttöön valtionhallinnon uutta roolia tukevia toimintatapoja. Valtion keskushallinnon virastorakennetta selvitettiin ns. Virsu-hankkeessa. Aiemmin mainitut valtion ohjausjärjestelmän ja valtioneuvoston hallintopalveluiden kehittämistoimet ovat osaltaan toimia myös tuottavuuden lisäämiseen.

Vuonna 2014 ohjelman painopiste oli hallinnonalakohtaisten ohjelmien toteutuksessa, joten myös koko vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelma on vahvasti toimeenpanovaiheessa. Hallinnonalakohtaiset vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmat muodostavat ohjelman toimeenpanon ytimen. Ohjelmat muodostuvat hallinnonalan VATU -hankkeista, inhimillisen pääoman kehittämisestä sekä ydintoimintoanalyysissa ehdotettujen toimenpiteiden toteuttamisesta.

VATU -hankkeet

Kaikki ministeriöt nimesivät ohjelman yhteisseurantaan nostettaviksi VATU-hankkeiksi yhdestä kahteen hanketta tai toimenpidettä, joiden toteuttamisesta ne vastasivat. Kolmetoista VATU-hanketta toteutettiin ohjelmakauden aikana. Loput kymmenen etenevät suunnitellun mukaisesti. Muutaman hankkeen eteneminen tai hankkeessa saavutettavien tulosten laatu on riippuvainen vuosien 2016–2019 kehyspäätöksestä.

Hankkeille tehtiin tasapainoinen tavoitteenasettelu sekä mittarit, indikaattorit ja tavoitearvot koskien vaikuttavuutta, palvelukykyä, aikaansaannoskykyä, tuottavuutta ja taloudellisuutta. Hankkeiden inhimillisen pääoman kehittämisen tulisi näkyä aikaansaannoskyvyn tavoitteissa. VATU-hankkeiden toteumatietojen seuranta ja raportointi tapahtui valtion raportointipalvelu Netrassa.

Ydintoimintouudistukset

Ydintoimintoanalyysin kautta syntyneet hallinnonalojen uudistukset ja niihin liittyvät vaikutusarvioinnit perustuvat hallinnonalojen omiin arvioihin. Kaikista uudistuksien arvioista eivät käy ilmi mahdolliset uudistuksesta aiheutuvat lisäkustannukset.

Ohjelmakauden aikana toteutettiin yhteensä 80 uudistusta, joiden arvioidut vaikutukset ovat yhteensä vähintään 56 milj. €/vuodessa (alkaen v. 2015). Aiemmin raportoimattomia uudistuksia oli 61, joiden arvioidut vaikutukset ovat yhteensä vähintään 37 milj. €/vuodessa. Toteutusvaiheessa on yhteensä 79 uudistusta, joista vielä myöhemmin vuonna 2015 valmistuu 32 ja vuoden 2015 jälkeen valmistuu 47.

Hallinnonalojen toteutettujen ja toteutuksessa olevien uudistusten yhteenlaskettu euromääräinen vaikutus toimintojen kehittämisestä ja uudelleen järjestelyistä on vuoteen 2020 noin 400 milj. euroa, joka sisältää sekä uusia että jo kehitysissä olevia esityksiä. Lopuista ydintoimintoanalyysiuudistuksista 21 oli valmisteluvaiheessa ja 36 oli päätetty luopua.

Inhimillisen pääoman kehittäminen

Vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmassa inhimillisen pääoman kehittämisen painopistealueiksi on priorisoitu seuraavat aihealueet:

1. Osaamisen kehittäminen ja uudistuminen
2. Innostavan johtamisen ja esimiestyön kehittäminen
3. Henkisen, fyysisen, sosiaalisen ja eettisen työkyvyn vahvistaminen

Hallinnonalojen VATU-ohjelmien toteutuksessa inhimillisen pääoman kehittämistoimet sisältyvät a) joko osaksi hallinnonalan tulosohtajasta, johtamissopimuksia tai muita hallinnonalan vakiintuneita johtamisen ja kehittämisen käytäntöjä tai b) erikseen laadittuun inhimillisen pääoman kehittämis- ja toimenpidesuunnitelmaan. Helmikuussa 2015 toteutetun ns. ministeriökierroksen perusteella inhimillisen pääoman edistäminen on hallinnonaloilla vahvaa ja asia koetaan tärkeäksi. Inhimillisen pääoman kehittämisen varmistaminen vaihtelee hallinnonalojen välillä. Valtaosa hallinnonaloista on vienyt VATUn inhimillisen pääoman kehittämisen tavoitteet tulosohtajauksen avulla tulossopimuksiin. Useilla hallinnonaloilla tavoitteita on myös sisällytetty virastojen ja laitosten johdon johtajasopimuksiin. VATU-ohjelman toimeista tarjottuja inhimillisen pääoman kehittämisen välineitä on myös otettu käyttöön.

Valtion keskushallinnon uudistamiseksi on asetettu parlamentaarinen komitea linjaamaan valtioneuvoston rakenteen uudistamista ja työryhmät kehittämään valtion ohjausjärjestelmäkokonaisuutta ja keskushallinnon virastorakennetta sekä hankeorganisaatio valmistelemaan valtioneuvoston hallintoyksikön käynnistämistä. Valtion ohjausjärjestelmien kehittämistyössä (OHRA) on luotu uusi ohjausmalli, jonka keskeinen ajatus on, että hallituksella olisi yksi strategiaprosessi, jota tuetaan johdonmukaisesti tiedolla.

Oikeusministeriön asettama lainvalmistelun osaamisen kehittämisryhmä on tehnyt ehdotuksia lainvalmistelukoulutuksen ja muiden lainvalmistelun osaamisen kehittämisen menetelmien suunnittelun, koordinoinnin ja toteutuksen tukemiseksi valtioneuvostossa. Työryhmä pitää tärkeänä, että lainvalmistelun perus- ja jatkokoulutusta järjestetään säännöllisesti, koska tieto säädösvalmistelussa muuttuu ja ihmiset vaihtuvat. Osaamisen kehittäminen on tärkeää myös virkauran tukena sen eri vaiheissa. Koulutuksella on lisäksi positiivista merkitystä valmistelijoiden verkostoitumisen kannalta.

Työryhmä korostaa myös sitä, että lainvalmistelun osaamisen kehittämistä suunnitellaan ja arvioidaan yhdessä eri ministeriöiden kesken, vaikka koulutuksen järjestäminen jatkossa siirtyykin valtioneuvoston hallintoyksikköön. Yhdessä suunnitteleminen ja kehittämisen tulee vahvistua, jotta näköala ei kavennu ja kehittämiseen saadaan mukaan erilaisia substanssiasiantuntijoita, jotka löytyvät eri ministeriöistä. Työryhmän näkemyksen mukaan olisi suositeltavaa, että valtioneuvoston hallintoyksikkö kokoaisi lainvalmistelun osaamisen kehittämisryhmän kaltaisen tukiryhmän lainvalmistelukoulutusta varten. Jatkossa tärkeänä pidetään myös poliittisen johdon kouluttamista säädösvalmisteluprosessin parempaan tuntemiseen.

Sähköiset palvelut tuottavuuden vauhdittajiksi

Julkishallinnon sähköisen asiointin ja palveluiden edellytysten, infrastruktuurin ja tuotannon kehittämistä on jatkettu. Valtiovarainministeriö asetti kesäkuussa 2014 Kansallinen palveluarkkitehtuuri (KAPA) -ohjelman, jonka tavoitteen on luoda yhteen toimiva digitaalisten palvelujen infrastruktuuri. Ohjelmassa kehitetään mm. kansalaisille ja yrityksille palvelunäkymä, jossa he pystyvät katsomaan omia rekisteritietojaan ja käyttämään erilaisia sähköisiä palveluita yhdestä paikasta. Ohjelmassa toteutetaan roolien ja vaikutusten hallinnan ratkaisu, joka mahdollistaa sähköisen asiointin toisen henkilön puolesta sekä esimerkiksi yrityksen roolissa. Ohjelman ensimmäiset toteutukset (palveluväylä ja kansalaisen palvelunäkymän betaversio) tulevat tuotantokäyttöön vuoden 2015 aikana.

Kansallisen vahvan sähköisen tunnistamisen ratkaisumalli ja tarvittavat lainsäädäntömuutokset valmistuivat marraskuussa 2014. Eduskunta hyväksyi lakiehdotuksen tammikuussa 2015, ja se tulee voimaan 1.1.2016. Työ jatkuu toimeenpanoprojektina. Työtä tukee avoin referenssiryhmä, jossa on mukana mm. keskeisiä viranomaisia sekä finanssisektorin ja elinkeinon elämänsä organisaatioita.

Yhtenäisen kansallinen palveluarkkitehtuurin tavoitteena on helpottaa palvelukehittäjien työtä, mikä puolestaan mahdollistaa aiempaa paremmin palvelun käyttäjien huomioonottamisen. Käyttäjälähtöisyys ja asiointin helppous edesauttavat julkisten sähköisten palvelujen laajamittaista käyttöä, mikä osaltaan tukee tuottavuuden paranemista.

Hallituksen ICT 2015 -työssä ovat digitaaliset palvelut olleet tärkeä seurannan kohde. Niiden kehittämistyössä tulee huomioida jokaisen oikeus hyödyntää omia tietojaan kaikissa palveluissa. Tavoitteena on, että tietoja pyydetään julkisen hallinnon toimesta ihmisiltä vain kerran, eikä nykyiseen tapaan useissa asiointipisteissä useita kertoja.

OECD:n Viron ja Suomen digitaalisen julkisen hallinnon maatutkinnan (2015) mukaan Suomessa on ICT:n hyödyntämisessä julkisessa hallinnossa selkeän johtajuuden ja riittävän koordinaation puute. Tietojärjestelmiä on rakennettu liaksi viranomaiskeskeisesti. Koordinaation puute näkyy mm. siinä, että hallitus on hyväksynyt useita ICT-strategioita. OECD suosii-

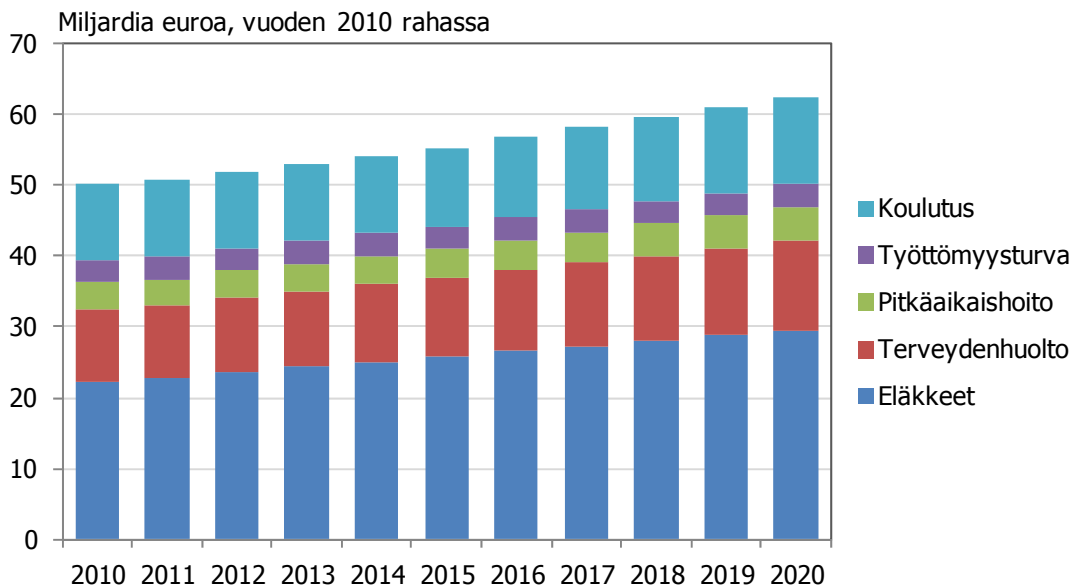
taakin Suomelle ICT-strategioiden yhdistämistä ja selkeän vision asettamista, miten ICT:tä hyödynnetään hallinnossa. Lisäksi OECD suosittelee mm. tietojärjestelmähankkeiden hyötyjen ja vaikuttavuuden parempaa arviointia, välttämään liian isoja IT-projekteja sekä hyödyntämään systemaattisemmin aiemmista tietojärjestelmä hankkeista saadut kokemukset. OECD:n kriittiseen arvioon Suomen e-hallinnon nykytilasta liittyy joukko yleisiä kehittämisuosituksia sekä tiekartta Suomen ja Viron välisten rajat ylittävien sähköisten palvelujen kehittämiseksi.

3.3 Toteutetaan vahvoihin peruskuntiin perustuva kunta- ja palvelurakennemuutos

Kuntauudistus- ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutos ovat olleet vaalikauden kärkihankkeita. Keskeinen peruste näille uudistuksille on maan ikärakenteen nopea muutos ja siitä aiheutuva ikäsidonnaisten palvelutuotannon menojen ennakoitu voimakas kasvu. Tämä on puolestaan merkittävä tekijä julkisen talouden kestävyysvajeessa.

Kuntarakennelain uudistus tuli voimaan kesällä 2013. Kuntarakennelaissa säädetään kuntien kuntaliitoksien selvitysvelvollisuudesta, selvityspennoista ja -alueista, poikkeusmenettelyistä, määrärajoista, menettelyistä, toimivallasta sekä taloudellisista kannustimista. Vuoden 2014 lopussa koko maassa 71 prosenttia kunnista on ollut mukana joko kuntien omissa kuntarakenneselvityksissä tai ministeriön asettamissa erityisissä kuntajakoselvityksissä (ml. viimeaikoina valmistuneet ja käynnistymässä olleet selvitykset).

Kuvio 6 Ikäsidonnaisten menojen kehitys vuosina 2010–2020.

Lähteet: VM ja STM.

Hallituksen esitys uudeksi kuntalainiksi annettiin eduskunnalle marraskuussa 2014, ja sen oli tarkoitus tulla voimaan alkuvuonna 2015. Esityksen keskeisenä sisältönä on vahventaa kunnan toiminnan pitkäaikaista johtamista kokonaisuutena, vahvistaa ja selkeyttää poliittista ja ammatillista johtamista, parantaa luottamushenkilöiden toimintaedellytyksiä, parantaa päätöksenteon läpinäkyvyyttä sekä tukea kunnan talouden kestävyysvajeen huomioon ottamista sekä kunta- että valtion tasolla.

Rakennepoliittinen ohjelma sisältää paljon kuntatalouteen liittyviä hankkeita (vrt. luku 5). Kuntatalouden rahoituskehystä on valmisteltu valtiovarainministeriön asettamassa työryhmässä, jonka raportti julkaistiin tammikuussa 2015. Kuntatalouden rahoituskehystä koskeva päätös tehdään uuden hallituksen ensimmäisessä julkisen talouden suunnitelmassa.

Valtionosuusuudistuksella yksinkertaistettiin ja selkeytettiin valtionosuuksien laskentaa, poistettiin päällekkäisyyksiä ja parannettiin valtionosuusjärjestelmän kannustavuutta. Uusi järjestelmä tuli voimaan vuoden 2015 alusta lukien. Budjettilakina annettuun ja eduskunnan hyväksymään kunnan peruspalvelujen valtionosuuslain muutokseen sisältyy säännös, jonka mukaan vuoden 2016 alusta voimaan tuleville uusille ja laajeneville tehtäville valtionosuusprosentti on 100.

Sote-järjestämislain keskeisistä pykälistä ja jatkotoimista päästiin 25.6.2014 ratkaisuun parlamentaarisessa valmisteluryhmässä. Sote -järjestämislain avulla on tavoitteena uudistaa kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä, tuottamista, hallintoa, suunnittelua, rahoitusta ja valvontaa koskevat säännökset. Eduskunnan perustuslakivaliokunta totesi lakiehdotukseen kirjatun viiden sote -alueen mallin olevan perustuslain vastainen. Eduskunnassa valmisteltiin vielä aivan vaalikauden lopulla vaihtoehtoista mallia, joka olisi sopusoinnussa kuntien itsehallinnon kanssa. Kehitetty malli osoittautui niinkään perustuslaillisesti niin ongelmalliseksi, että uudistuksen toteuttamisesta luovuttiin.

Valtiovarainministeriö työryhmä on valmistellut sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannusten hallinnan toteuttavaa budjettikehysjärjestelmää. Työryhmän raportti julkaistiin 24.2.2015. Sosiaali- ja terveysministeriön vetämä työryhmä puolestaan selvittää vaihtoehtoja sosiaali- ja terveydenhuollon monikanavaisen rahoituksen purkamiseksi. Tämän työryhmän määräaika oli 28.2.2015.

Metropolipolitiikkaa toteutetaan useiden kärkihankkeiden ja mm. aiesopimusmenettelyn keinoin. Esiselvitys, jossa kartoitettiin metropolialueen kuntajakoselvitysalueita ja metropoliratkaisun vaihtoehtoja valmistui 5.3.2013. Lokakuussa 2013 asetettiin työryhmä valmistelemaan metropolihallintoa. Metropolihallinto hoitaisi mm. maankäyttöön, asumiseen ja liikenteeseen sekä metropolialueen kilpailukykyyn liittyviä tehtäviä. Metropolihallintoa koskeva lakiluonnos on ollut lausuntokierroksella, joka päättyi 4.2.2015. Hallituksen esitystä metropolihallinnosta ei annettu. Metropolialuetta koskeva valtion erityinen kuntajakoselvitys valmistui marraskuun 2014 lopussa.

3.4 Toimitaan harmaata taloutta vastaan

Harmaan talouden torjunnalla on Suomessa tavoiteltu merkittäviä verojen ja sosiaalivakuutusmaksujen lisäyksiä sekä takaisinsaatuja rikoshyötyjä. Vuonna 2014 verotarkastusten määrä oli 4 662, kun edellisellä vuonna se oli 3 362. Verotarkastusten perusteella maksuunpantujen verojen määrä oli 405 miljoonaa euroa vuonna 2014. Tässä on laskua 104 miljoonaa edellisestä vuodesta, jolloin verotulot olivat osapuilleen kaksinkertaiset kymmenen vuoden takaiseen nähden.

Talousrikosjuttujen vahingot olivat ilmoitetuissa jutuissa 247 miljoonaa ja päätetyissä jutuissa 263 miljoonaa euroa vuonna 2014. Vahinkojen määrä on kasvanut vuodesta 2013 ilmoitetuissa jutuissa 140 miljoonaa ja päätetyissä jutuissa 100 miljoonaa. Päätettyä juttua kohden

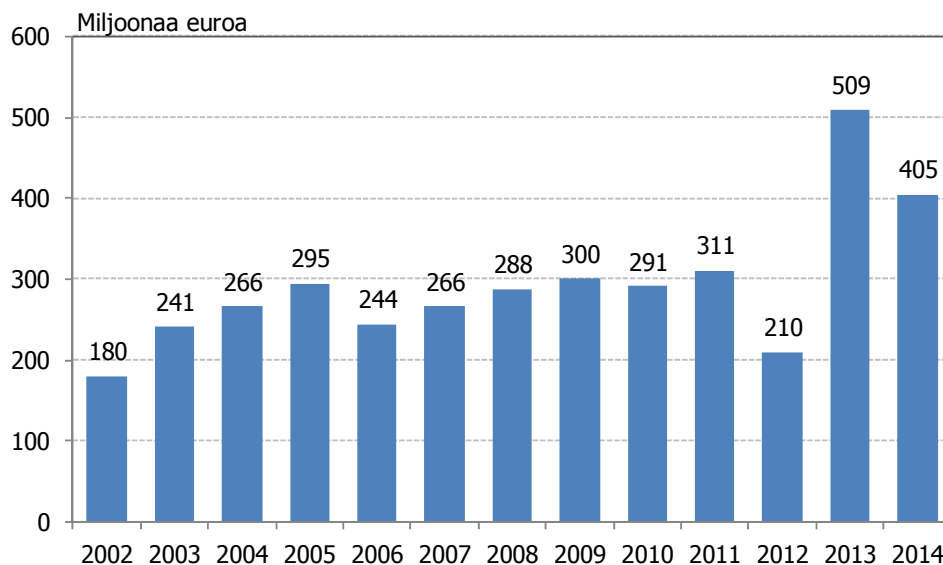
syntyi rikosvahinkoa noin 134 000 euroa. Poliisin haltuun saama omaisuus talousrikoksissa on kasvanut noin 6,7 miljoonalla eurolla vuodesta 2013 ja se oli noin 47,6 miljoonaa euroa.

Hallitusohjelman mukaisesti on talousrikollisuuteen liittyvää esitutkinta-aikaa ja oikeusprosessia pyritty lyhentämään. Syyttäjälaitoksessa on kehitetty esitutkintayhteistyötä poliisin kanssa. Vaativien talousrikosasioiden syyteharkinta-aika lyheni 190 päivästä 174 päivään. Kaikkien talousrikosasioiden syyteharkinta-aika lyheni reilusta viidestä kuukaudesta alle viiteen kuukauteen.

Hallituksen toimintaohjelma harmaan talouden ja talousrikollisuuden vähentämiseksi vuosille 2012–2015 valmistui vuoden 2012 alussa. Toimintaohjelman tavoitteeksi on kirjattu varovaisen arvion mukaan 300–400 miljoonan euron vuosittaiset verojen ja sosiaalivakuutusmaksujen sekä takaisinsaadun rikoshyödyn lisäykset.

Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksikkö on tutkinut harmaan talouden torjunnan resurssien käyttöä ja torjunnan vaikutuksia. Selvityksen mukaan viranomaisten välinen yhteistyö on lisääntynyt, ja se on parantanut toimijoiden osaamista ja tuloksellisuutta. Talousrikostutkinnassa juttujen määrät ovat viime vuosien aikana tasaisesti lisääntyneet ja vuonna 2013 kirjattiin yhteensä 1804 uutta talousrikosjuttua. Verotarkastusresursseista käytetään 30 prosenttia harmaan talouden tarkastuskohteisiin. Verohallinnon siirtohinnoittelun valvonta-kohteen maksuunpanoesitykset vastasivat vuonna 2013 noin 300 miljoonaa veroeuroissa. Käännetyn arvonlisäveron tuotto on ollut vähintään 75 miljoonaa euroa vuodessa. Viranomaisten välinen tietojenvaihto on myös tehostunut: Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksikkö laati vuonna 2014 viranomaisten pyynnöstä 104 000 velvoitteidenhoitoselvitystä.

Kuvio 7 Verotarkastuksen maksuunpanot vuosina 2002–2014.

Lähde: Verohallinto.

Rakennusalaan koskeva tilaajavastuulain osittaisuudistus on tullut voimaan ja tätä koskeva hallituksen esitys on annettu eduskunnalle syyskuussa 2014. Ilmoittamismenettelyä koskeva lainsäädäntö tuli voimaan kesällä 2014.

4 Kestävän talouskasvun, työllisyyden ja kilpailukyvyn vahvistaminen

Kataisen hallitusohjelman strategisessa toimeenpanosuunnitelmassa linjattiin kestävän talouskasvun, työllisyyden ja kilpailukyvyn vahvistamiseen seuraavat kokonaisuudet.

4.1 Tavoitellaan Suomea, joka on maailman eturintamassa ympäristöystävällisessä, resurssi- ja materiaalitehokkaassa taloudessa sekä kestävien kulutus- ja tuotantotapojen kehittäjänä

Pitkän aikavälin talouskasvu ei ole lisännyt ympäristöhaittoja

Luonnonvarojen kestävä käyttö ja materiaalitehokkuus

Kestävä talouskasvu edellyttää talouskasvun irtikytkentää ympäristövaikutuksista ja luonnonvarojen kulutuksesta. Suomessa energian kulutus ja kasvihuonekaasupäästöt ovat vähentyneet vuodesta 2010. Luonnonvarojen kokonaiskulutus taas on pysynyt samana (Kuvio 8). Energian kulutuksen lasku ja päästöjen suotuisa kehitys selittyy suurelta osalta talouskasvun hidastumisella.

Kuvio 8 BKT:n irtikytkentä energian ja luonnonvarojen kokonaiskulutuksesta sekä kasvihuonepäästöt vuosina 1990–2013 (BKT).

Lähde: Tilastokeskus/Energia- ja ympäristötilastot.

Hallitus edisti luonnonvarojen kestävästä käyttästä ja materiaalitehokkuutta kuuden poikkiallisen kärkihankkeen avulla. Kestävän kulutuksen ja tuotannon ohjelma oli hallituksen keskeinen ohjauskeino materiaalitehokkuuden edistämiseen. Esimerkki ohjelman vaikutuksista on Motivaan kokeiluna perustettu Kestävien hankintojen neuvontapalvelu (2012–2015), joka kehittää työkaluja julkisiin hankintoihin, lisää hankkijoiden osaamista sekä edistää vuoropuhelua markkinoiden kanssa. Muiden kokeilujen osalta Gaia Consultingin toteuttaman arvioinnin mukaan ne ovat onnistuneita ja niissä on tunnistettavissa innovatiivisia uusia toimintamalleja

ja muutamia erittäin onnistuneita kokeiluja (HSL:n Ota kevätloima autoilusta-kampanja sekä Peloton laboratorio).

Luonnonvarojen kestäväää käyttöä tukeneen metsäalan strategisen ohjelman painopisteinä on ollut biotalouden uuden liiketoiminnan kehittäminen, puurakentamisen lisääminen, alan kilpailukyvyyn, kasvun ja kansainvälistymisen edistäminen sekä EU- ja kansainvälisen vaikuttamisen vahvistaminen. Uusia biotalouden investointeja on toteutusvaiheessa (esim. Joensuu, Lappeenranta, Joutseno, Kotka, Kemijärvi) ja lisää suunnitellaan (esim. Äänekoski, Varkaus, Lappeenranta, Iisalmi, Kajaani). Myös puurakentamisen lisäämisessä on onnistuttu hyvin ja esimerkiksi puukerrostalojen markkinaosuus nousee tänä vuonna tavoitteeksi asetettuun 10 prosenttiin.

Metsäalan tilanne on verrattuna edellisvuosiin parantunut merkittävästi sellun, sahatavaran ja kartongin osalta. Lokakuun loppuun vuonna 2014 sellun viennin arvo kasvoi 4 % (2013; 15 %), sahatavaran 11 % (2013; 15 %) ja kartongin 1 % (2013; 8 %). Myös kotimaan puun osto- ja hakkuumäärät olivat korkealla tasolla. Paperiteollisuuden tilanne on edelleen suhteellisen heikko (2014 vienti -4 %).

Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoutusprosessi käynnistettiin keväällä 2014, jolloin julkaistiin ensimmäiset konkreettiset sitoumukset. Helmikuuhun 2015 mennessä sitoumuksia on kertynyt noin 130 kpl, sitoumuksen on antanut noin 90 eri tahoja. Sitoumuksia on annettu eniten kasvatus- ja opetussektorilta sekä yrityksistä. Toimenpidesitoumukset vievät käytännössä yhteiskuntasitoutuksen kahdeksaa tavoitetta eteenpäin, luovat uutta sekä ovat mitattavia ja seurattavia. Prosessi on vasta alussa joten sen vaikuttavuutta on vielä liian aikaista arvioida. Tärkeimpänä tavoitteena on nyt ensisijaisesti sitoumusten määrän moninkertaistaminen ja niiden laadun ja kunnianhimon tason nosto.

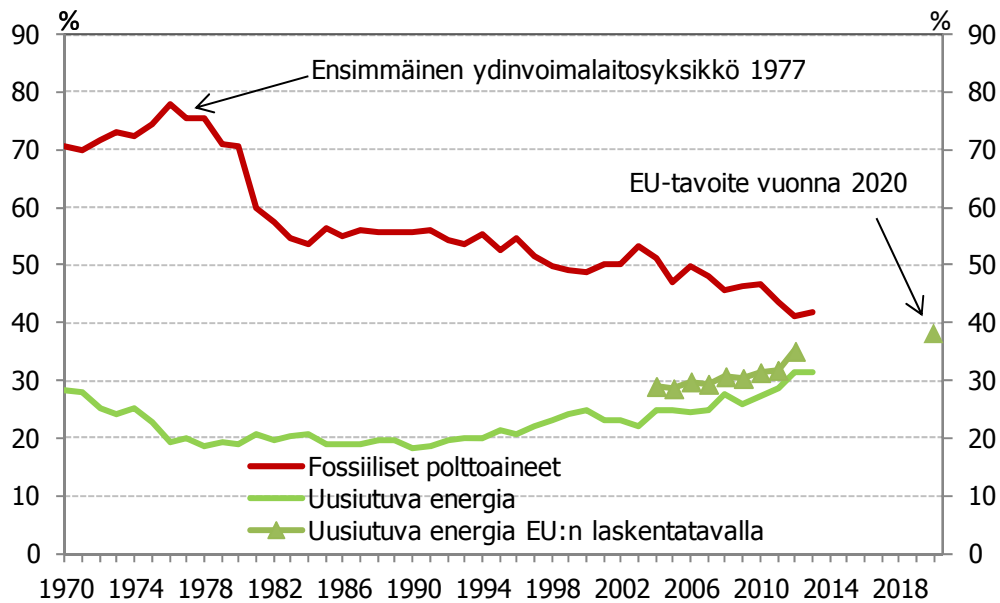
4.2 Toimitaan ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla

Uusiutuvien energialähteiden osuus kasvaa

Hallitus panosti ympäristön tilan parantamisessa erityisesti Itämeren tilan parantamiseen ja vesiensuojeluun sekä energia- ja ilmastopolitiikkaan. Myös ympäristönsuojelulainsäädäntö uudistettiin. Keskeisellä sijalla olivat energian kulutuksen ja öljyriippuvuuden vähentäminen ja EU:n päästövähennystavoitteiden saavuttaminen vuoteen 2020 mennessä.

Suomessa 2000-luvun alussa fossiilisten polttoaineiden käyttö on vähentynyt selvästi samaan aikaan kun uusiutuvan energian osuus energian kokonaiskulutuksesta on kasvanut. Vuonna 2013 fossiilisen energian osuus kuitenkin hieman kasvoi ja uusiutuvien energialähteiden osuus laski tuki- ja veropäätösten takia (kuvio 9). EU:n tavoite uusiutuvan energian osuudelle on 38 prosenttia energia loppukulutuksesta Suomessa vuonna 2020. TEM:n tietojen mukaan vuonna 2012 tämä osuus oli jo 35,1 prosenttia. Heikko talouskehitys on osaltaan vaikuttanut korottavasti näihin lukuihin. Kuvio 8 osoittaa energian kokonaiskulutuksen kasvun taittuneen 2000-luvulla.

Kuvio 9 Uusiutuvien ja fossiilisten energialähteiden osuus energian kokonaiskulutuksesta vuosina 1970–2013. Neljä ydinvoimalaitosyksikköä vuosina 1977–1981 ja niiden tehonkorotukset 1990-luvulla vähensivät fossiilisten polttoaineiden käyttöä.

Lähde: Tilastokeskus, ympäristö- ja energiatilastot.

Ilmastonmuutoksen torjumiseksi hallitus hyväksyi kansallisen energia- ja ilmastostrategian keväällä 2013, jonka jatkoksi laadittiin parlamentaarisen komitean johdolla energia- ja ilmastotiekartta 2050. Vaalikaudella valmisteltiin ilmastolaki, joka hyväksyttiin eduskunnassa 6.3.2015. Myös hyväksi havaittu ilmastopaneeli asetettiin maaliskuussa 2014 toiselle, vuoden 2015 loppuun ulottuvalle toimikaudelle. Ilmastopaneeli on vahvistanut viestintää ja vuorovaikutusta ilmasto- ja energiapolitiikan toimijoiden kanssa syksyllä 2013 laaditun arvioinnin suositusten mukaisesti.

4.3 Uudistetaan koulutuksen ja tutkimuksen rakenteita ja rahoitusta

Koulutus- ja tiedepolitiikassa hallitus pyrki uudistuksiin, joilla tuetaan suomalaisten koulutustason pysymistä korkeana, opiskelijoiden valmistumista nopeammin ja sijoittumista välittömästi työelämään. Lisäksi tutkimus-, kehitys-, ja innovaatiotoiminnan kehittämistä tuettiin merkittävästi.

Tutkimus- ja kehittämismenojen bruttokansantuoteosuudeksi vuonna 2013 muodostui 3,32 prosenttia. Tutkimus- ja kehittämismenojen arvioidaan vuonna 2014 laskeneen edelleen, ja bkt-osuus jäänee 3,1 prosenttiin. Osuus oli korkeimmillaan 3,75 prosentissa vuonna 2009. Vaikka osuus on pudonnut viime vuosina, on se Suomessa edelleen maailman kärkeä (edellä olivat v. 2012 Etelä-Korea 4,4 prosenttia ja Israel 3,9 prosenttia; Ruotsissa ja Japanissa osuus oli Suomen luokkaa).

4.4 Toimitaan tehokkaasti työttömyyttä vastaan ja kehitetään työelämää

Yksi hallituskauden keskeisimpiä tavoitteita oli pidentää työuria sen eri vaiheissa. Alkupäässä työuria pyrittiin pidentämään nopeuttamalla nuorten ammattiin valmistumista sekä aktivoimalla heitä töihin. Toisessa päässä kyse on eläkeiän nostamisesta, johon voidaan vaikuttaa myös työelämän laatuun panostamalla. Viime vuosina ikääntyvien työllisyysaste onkin parantunut merkittävästi kun taas nuorten työllisyys on jäänyt selvästi alhaisemmalle tasolle. Ikääntyvien naisten työllisyysaste on kehittynyt suotuisammin kuin miesten, ja alle 20-vuotiailla työllisyysaste on noussut, mutta nuorilla 20–29-vuotiailla työllisyysaste hieman laski vuonna 2014.

Työelämän kehittämisstrategiaan perustuva Työelämä 2020 eteni suunnitelmien mukaisesti. Verkostohankkeeseen liittyi vuoden 2015 alkuun mennessä 58 valtakunnallisesti toimivaa organisaatiota. Työelämä 2020-hankkeen (työelämän kehittämisstrategian implementointi) arviointitulokset valmistuivat vuoden 2015 alussa, joiden mukaan hankkeessa otettiin huomioon strategian ydinviestit, mutta käytetyt toimintatavat eivät kaikilta osin tukeneet niiden saavuttamista. Jatkossa tulisi fokuksia työelämän kehittämisen kärkien saavuttamiseen ja toimintatapojen tukea konkreettisemmin työpaikkojen tavoittamista.

Nuorten asemaa parannettiin vuonna 2013 voimaan tulleen nuorisotakuun avulla. Nuorisotakuu tuli voimaan heikossa suhdannetilanteessa ja nuorten työttömyys on kasvanut tasaisesti nuorisotakuun toimeenpanon ajan. Nuorten työttömyysaste on tilanne huomioon ottaen noussut melko vähän. Nuorten työttömyys on pysynyt valtaosin lyhytaikaista ja nuoriin suuntautuneita aktiivitoimenpiteitä lisättiin selkeästi edellisiin vuosiin verrattuna. Nuorisotakuun toimeenpanoa arvioineen selvityksen suositusten mukaisesti vuonna 2014 valmisteltiin interaktiivinen internet-työkalu nuorisotakuun toimeenpanon arvioimiseksi valtakunnallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla. Vuoden 2014 aikana valmisteltiin nuorille suunnattujen yhden luukun palvelupisteiden verkosto sekä valmisteltiin nuorisotakuun osuutta valtiovarainministeriön vetämässä kuntakokeilussa.

4.5 Vahvistetaan ja monipuolistetaan elinkeinorakennetta

Suomen talouskasvu on ollut hidasta koko vaalikauden ajan ja yhtenä kilpailukyvyyn parantamisen keinona on nähty elinkeinorakenteen vahvistaminen ja monipuolistaminen. Suomen talous nojaa vientiin.

Suomen kokonaisvienti romahti vuosina 2008–2009 ja on elpynyt vain vähän sen jälkeen. Tavaravienti on säilynyt lähes samalla tasolla vuodesta 2011, eli selvästi pudotusta edeltäneen tason alapuolella. Vienti on kehittynyt vaatimattomasti verrattuna Suomen tärkeimpiin kilpailijamaihin ja euroalueen keskiarvoon.

Viennin hitaaseen elpymiseen on vaikuttanut merkittävästi maailmantalouden suhdanteet, jolloin hallituksen toimien vaikuttamismahdollisuudet ovat olleet rajalliset. Hallitus on kuitenkin toteuttanut toimenpiteitä viennin rahoitusjärjestelmän kilpailukyvyyn parantamiseksi ja rahoituskapasiteetin lisäämiseksi. Tehdyt muutokset ovat merkittävästi parantaneet Suomen viennin rahoituksen kilpailukykyä. Jälleenrahoitustakuun tullessa voimaan, voidaan katsoa, että kaikki keskeisissä kilpailijamaissa olevat viennin rahoituksen instrumentit ovat Suomessa käytettävissä.

Ruokasektorin kilpailukykyä on kehitetty hallitusohjelman mukaisesti. Sitä tukevat vuodesta 2015 lukien uudistuvat maatalouden tukijärjestelmät ja maaseudun kehittämisohjelma, joissa Suomen saama EU:n rahoitusosuus pystyttiin pitämään kokonaistasolla ennallaan. Venäjän vuonna 2014 asettamat elintarvikkeiden tuontirajoitukset ovat heikentäneet maa- ja kalatalouden kannattavuutta.

Hallituksen kasvupanostukset ovat painottuneet erityisesti pääomasijoituksiin, lainainstrumenttien kasvattamiseen sekä Finnveran kotimaan- ja ulkomaanrahoituksen laajentamiseen. Uudet työpaikat syntyvät valtaosin nopeasti kasvaviin pk-yrityksiin, joiden kasvun edellytys on riittävän ulkopuolisen riskirahoituksen saaminen. Valtion rahoituksella vivutetaan yksityistä riskipääomaa markkinoille. Hallitus on myötävaikuttanut riskirahoituksen tarjonnan lisäämiseen markkinoilla käynnistämällä kasvurahoitusohjelman sekä *Uudistava teollisuus* -sijoitusohjelman. Kasvurahoitusohjelman kautta tuetaan alkavia ja kasvuvaiheen yrityksiä vuosien 2014–2016 aikana 230 miljoonalla eurolla. Riskirahoituksen saatavuus alkaville ja kasvuyrityksille on parantunut hallituksen kasvurahoitusohjelman ansiosta. Lisäksi mm. Finnveran tuotteisiin on lisätty mahdollisuus merkitä pk-yritysten joukkovelkakirjalainoja ja on laajennettu mahdollisuutta rahoittaa EU:n pk-yritysmääritelmää suurempia yrityksiä.

Suomen elinkeinorakenteen uudistamiseksi julkisia toimenpiteitä on kohdistettu erityisesti kolmeen kasvun kärkeen: biotalouteen, cleantechiin ja digitalisaatioon. Julkista panostusta on lisätty kasvattamalla Innovaatorahoituskeskus Tekesin lainavaltuuksia. Yritysten kansainvälistymisen, ulkomaisten investointien ja matkailun sekä Team Finland -toiminnan edistämiseen on osoitettu lisärahoitusta.

Laajimman kansallisen tason strategisen toimintaohjelman digitalisaation hyödyntämiseksi tarjoaa hallituksen ICT 2015 -hankkeen puitteissa tehtävä työ. Toimien toteutuksessa ovat painottuneet 1) Yhtenäinen kansallisen palvelu-arkkitehtuurin rakentaminen, 2) Avoimen datan ekosysteemin luominen, 3) 10 vuoden ICT 2023 -tutkimus-, kehitys- ja innovaatio-ohjelma, 4) Alku- ja kasvuvaiheen innovatiivisten yritysten tarpeita palveleva rahoitusohjelma sekä 5) Uudet toimintatavat. Viime aikoina painopistealueeksi on noussut myös teollinen internet. ICT 2015 -strategian toimeenpanotyötä jatketaan, mutta työssä pitää siirtyä uuteen vaiheeseen. Tarvitaan systemistä uudistumista sekä julkisella että yksityisellä sektorilla.

Avoimen tiedon hyödyntäminen on yksi keskeisimpiä potentiaalisia kasvlähteitä. Kahden viime vuoden aikana Suomessa on edetty huomattavasti tietovarantojen systemaattisessa avaamisessa. Kansainvälisestikin merkittäviä avauksia ovat olleet Maanmittauslaitoksen maastotietojen avaaminen vuonna 2012 sekä Ilmatieteen laitoksen sää-, ilmasto- ja meridatan sekä ilmastomallien vaiheittainen avaaminen vuoden 2013 alusta lähtien. Myös monet muut valtion virastot ja laitokset, kuten Tilastokeskus, Verohallinto, Metsäntutkimuslaitos, Museovirasto, Liikennevirasto, valtion taidemuseot ja puolustusvoimat ovat avanneet aineistojaan.

5 Palvelu- ja hallintorakenteiden uudistaminen

5.1 Rakennepoliittinen ohjelma

Hallitus päätti rakennepoliittisesta ohjelmasta ja asetti sen tavoitteet 29.8.2013 sekä täsmensi ohjelmaa ja päätti sen toimeenpanosta 29.11.2013. Toimeenpanoa vahvistettiin 17.3.2014 kehysriihessä ja 23.8.2014 budjettiriihessä. Rakennepoliittisen ohjelman loppu-raportti hyväksyttiin talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa 3.3.2015. Pääministeri antoi ilmoituksen rakennepoliittisesta ohjelmasta 11.3.2015.

Ohjelman tavoitteena on korjata Suomen julkisen talouden kestävyysvaje. Syyskuussa 2014 valtiovarainministeriön arvion mukaan julkisen talouden kestävyysvaje on 4,0 % suhteessa BKT:een. Rakennepoliittinen ohjelma sisältää keskeiset elementit talouden rakenteiden uudistamiseksi talouden kasvua ja julkisen talouden kestävyttä tukevalla tavalla. Elementit ovat:

- Kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentäminen
- Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus
- Työeläkeuudistus ja työurat
- Rakenteellisen työttömyyden alentaminen
- Tonttitarjonnan ja asuntorakentamisen lisääminen
- Digitalisointi ja siihen liittyen muun muassa kansallisen palveluväylän toteuttaminen

Kuntien tehtävät ja velvoitteet

Rakennepoliittisen ohjelman mukaan tavoitteena on hoitaa kuntatalouden arvioidusta runsaan kahden miljardin euron rakenteellisesta alijäämästä puolet vähentämällä kuntien tehtäviä ja velvoitteita yhden miljardin euron edestä.

Toistaiseksi on kyetty täsmentämään toimet, jotka vähentävät kuntien tehtäviä ja velvoitteita tavalla, joka mahdollistaa laskennallisesti arviolta reilun 300 milj. euron suuriset säästöt kuntien menoihin. Kuntien tehtäviä ja velvoitteita lisäävien hankkeiden osalta hallitus on noudattanut valtiontalouden määrärahakehystä.

Velvoitteiden vähentämisen tueksi on käynnistetty vuoden 2015 alusta lukien paikallisia kuntakokeiluja. Kuntakokeiluja koskeva lainsäädäntö on tullut voimaan 5.1.2015.

Kuntauudistus

Kuntauudistus koostuu kuntarakenneuudistuksesta, kuntalain kokonaisuudistuksesta sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta sekä metropolihallintoa koskevasta lainsäädäntöhankkeesta.

Kuntaliitokset ja selvitysvelvollisuus

Kuntarakenneuudistuksen tavoitteena on vahvistaa kuntien edellytyksiä järjestää palveluja, eheyttää yhdyskuntarakennetta ja vahvistaa kunnallista itsehallintoa. Kuntarakennelain mukaan kuntien tulee selvittää yhdistymistä laissa määriteltyjen selvityserusteiden mukaisesti. Hallitus korosti selvitystyön tärkeyttä erityisesti suurimmilla kaupunkiseuduilla. Linjauksen perusteella 11 kaupunkiseudulle asetettiin erityinen kuntajakoselvitys. Kaikilla 12 suurimmalla kaupunkiseudulla on toteutettu erityinen kuntajakoselvitys tai alueella on tehty oma selvitys.

Koko maassa 71 prosenttia kunnista on ollut mukana joko kuntien omissa kuntarakenneselvityksissä tai ministeriön asettamissa erityisissä kuntajakoselvityksissä (ml. lähiaikoina valmistuneet ja käynnistymässä olevat selvitykset). Selvitysvelvollisuutta ei ollut täyttänyt 88 kuntaa (29 % kunnista, alle 15 % koko maan asukasluvusta). Ilman lain säätämää velvoitetta ei selvityksiä olisi nykyisessä määrin käynnistynyt. Liitosselvitysten perusteella kunnissa voidaan arvioida, millaisella kuntarakenteella palvelut voidaan parhaiten turvata.

Vuonna 2014 sovellettiin ensimmäisen kerran ns. kriisikuntien pakkoliitospykälää eli päätettiin kahden erityisessä vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevan kunnan liittämistä toiseen kuntaan vastoin kriisikunnan tai vastaanottavan kunnan tahtoa. Lavia liitettiin Poriin ja Tarvasjoki Lietoon. Liitoksilla turvataan peruspalvelut kriisikuntien asukkaille.

Lakiesitystä kuntarakennelain täydentämiseksi siten, että olisi lisätty kuntien yhdistymistä koskevaa valtioneuvoston toimivaltaa kuntarakennelain 4d§:n 3 momentissa tarkoitetulla yhtenäisellä työssäkäynti- tai yhdyskuntarakennealueella ei annettu.

Kuntalain kokonaisuudistus

Eduskunta on maaliskuussa 2015 hyväksynyt uudistetun kuntalain. Laki tulee voimaan 1.5.2015. Lain keskeisenä sisältönä on vahventaa kunnan toiminnan pitkäaikaista johtamista kokonaisuutena, vahvistaa ja selkeyttää poliittista ja ammatillista johtamista, parantaa luottamushenkilöiden toimintaedellytyksiä ja kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia, parantaa päätöksenteon läpinäkyvyyttä sekä tukea kunnan talouden kestävyys-huomioon ottamista sekä kunta- että valtiontasolla. Tärkeimmät yksittäiset uudistukset koskevat kunnan toiminnan laajaa käsitettä, kuntastrategiaa sekä alijäämän kattamisveloitteen tiukentamista.

Metropolihallintolaki

Valtiovarainministeriön asettama työryhmä valmisteli hallituksen rakennepoliittisen ohjelman (2013) sekä budjettiriihen (2014) linjausten pohjalta HE-luonnoksen metropolihallintoa koskevaksi lainsäädännöksi. Lausuntokierros esityksestä päättyi 4.2.2015. Hallituksen esitystä ei annettu.

Valtionosuusuudistus

Kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistuksen tavoitteena oli järjestelmän oleellinen yksinkertaistaminen ja selkeyttäminen. Tämä edellytti järjestelmän rakenteen uudelleen tarkastelua ja laskentatekijöiden määrän karsimista ja päällekkäisyyksien poistamista.

Järjestelmä tuli voimaan 1.1.2015. Valtionosuusjärjestelmää yksinkertaistettiin määräytymistekijöitä ja niiden päällekkäisyyksiä vähentämällä. Järjestelmässä siirryttiin yhteen yhtenäistettyyn ikärakenneluokitteluun. Laskennallisia määräytymisperusteita on kahdeksan, minkä lisäksi järjestelmää täydentää kolme lisäosaa.

Suurin muutos valtionosuusjärjestelmässä toteutuu ikärakenteen ja sairastavuuden painojen muutoksen myötä. Tämä perustuu Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen ja Terveystieteiden tutkimuskeskuksen tekemiin tutkimuksiin, jotka tilattiin järjestelmän kehittämiseksi. Sa-

malla sairastavuuskriteerin sisältöä muutettiin. Aiemmat laskentaperusteet ja niiden painot perustuivat 1990-luvun alun tilastoihin ja tutkimuksiin.

Valtionosuusjärjestelmä perustuu laskennallisiin kustannuksiin, mikä kannustaa kuntia taloudelliseen toimintaan. Uudessa valtionosuusjärjestelmässä kannustavuutta pyritään lisäämään muutoinkin. Esimerkiksi verotuloihin perustuvassa valtionosuuksien tasauksessa kannustavuuselementti ulotetaan koskemaan kaikkia kuntia. Jatkossa kunnat saavat osan mahdollisen veropohjan laajenemisen hyödystä itselleen. Samalla järjestelmän painopistettä siirrettiin kustannusten tasauksesta tulojen tasaukseen.

Uudessa valtionosuusjärjestelmässä kuntaliitoksen esteitä vähennetään purkamalla pääosin eri määräytymiskijöiden porrastukset. Tämän vuoksi kuntien yhdistymisistä johtuvat valtionosuusmenetykset ovat nykyistä vähäisemmät.

Valtionosuusjärjestelmän uudistuminen merkitsee varsin suuria muutoksia yksittäisten kuntien valtionosuuksiin. Tätä muutosta lievennetään 5 vuoden siirtymäkaudella, näin järjestelmä on voimassa koko painollaan vuonna 2020.

Muut toimet

Edellä mainittujen toimien lisäksi on joukko vielä täsmentämättömiä toimia lähinnä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla (ks. Rakennepoliittisen ohjelman loppuraportti). Hallitus vahvisti rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanoa 28.8.2014 päättämällä, että sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen yhteydessä otetaan käyttöön uusi budjettikehysjärjestelmä. Sen avulla varmistetaan, että julkisten sosiaali- ja terveysmenojen kehitys noudattaa tavoitteeksi asetettua menorajoitetta. Järjestelmän kautta voidaan varmistaa kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämisestä tavoiteltava hyöty kunnille ja valtiolle. Järjestelmä on menettelynä kytketty myös julkisen talouden suunnitelmaa ja talousarviota koskevaan päätöksentekoon.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutos

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen keskeisinä tavoitteina ovat väestön terveyden, hyvinvoinnin ja sosiaalisen turvallisuuden edistäminen, yhdenvertaisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen turvaaminen koko maassa, sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelujen vahvistaminen sekä kustannustehokkaan ja vaikuttavan palvelurakenteen toteuttaminen. Uudistuksella pyritään pienentämään Suomen julkisen talouden kestävyysvajetta ja siten turvaamaan julkisten palvelujen ja etuuksien rahoitus.

Uudistuksen keskeisenä keinona nähdään sosiaali- ja terveydenhuollon mahdollisimman laaja integraatio, jossa perus- ja erikoispalvelu muodostavat ehjän palvelukokonaisuuden. Palvelurakennemuutoksen valmisteluun liittyvissä selvityksissä tärkeimpinä korjauskeinoina palvelujen riittämättömyyteen, eriarvoisuusongelmiin järjestelmän sekä kustannusvaikuttavuuden parantamiseen on ollut pirstaleisen sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuun integroiminen mahdollisimman laajasti samaan kokonaisuuteen sekä peruspalvelujen että erikoistason palvelujen osalta. Tällöin sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toiminta ja palvelut voidaan toteuttaa parhaiten tavalla, jossa asiakkaiden ja potilaiden erilaiset palvelutarpeet nivotaan yhteen. Samalla palvelut on mahdollista suunnitella ja toteuttaa kustannusvaikuttavalla tavalla siten, ettei synny asiakkaan kannalta ongelmallisia palveluvajeita. Näin ihmisten palve-

lutarpeet huomioidaan kokonaisuutena ja heidän lähipalvelunsa varmistetaan koko maassa. Merkittävänä keinona on järjestämisvastuussa olevien toimijoiden kantokyvyn vahvistaminen sekä palvelujen hallinnon selkeyttäminen ja tehostaminen. Palveluiden tarpeetonta päällekkäisyyttä voidaan purkaa ja palvelukatveita poistaa tehokkaalla ohjauksella. Palvelujärjestelmän kansallisen ohjauksen vahvistamista pidetäänkin tehokkaana keinona järjestelmän toimintakokonaisuuden parantamiseksi.

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 324/2014 vp.) annettiin eduskunnalle joulukuussa 2014. Hallituksen esitys raukesi 5.3.2015 koska perustuslakivaliokunta totesi esityksen ja siitä muokatun sosiaali- ja terveysvaliokunnan uuden esityksen perustuslain vastaiseksi. Uudistusta jatketaan virkavalmisteluna.

Työeläkeuudistus ja työurat

Työmarkkinoiden keskusjärjestöt tekivät syksyllä 2014 sopimuksen vuoden 2017 työeläkeuudistuksesta. Eläkeuudistuksen tavoitteena on pidentää työuria ja pienentää julkisen talouden kestävyysvajetta. Uudistuksella pyritään parantamaan myös eläkejärjestelmän taloutta ja estämään eläkemaksujen nousu.

Uudistuksella varaudutaan elinajan odotteen kasvuun. Eläkkeelle siirtymisiän odotteen on tarkoitus nousta 62,4 ikävuoteen vuoteen 2025 mennessä. Eläkemenon pienenemisen ja työllisyyden paranemisen kautta julkisen talouden kestävyysvajeen arvioidaan pienenevän noin yhden prosenttiyksikön. Uudistuksen johdosta työeläkkeiden maksutaso vakiintuu 24,4 %:iin vuodesta 2017 alkaen.

Eläkeuudistusta koskeva lainvalmistelu on aloitettu ja lainvalmistelun pohjana on työmarkkinajärjestöjen sopimus. Sopimuksen sisältö valmistellaan hallituksen esityksen muotoon virkamiesten johdolla. Julkisen sektorin eläkkeiden erityiskysymykset arvioidaan erikseen julkisen sektorin työmarkkinaosapuolien kanssa. Tavoitteena on, että kaikki työeläkeuudistukseen liittyvät hallituksen lakiesitykset annetaan eduskunnalle heti kevään 2015 eduskuntavaalien jälkeen ja uudistus tulee voimaan viimeistään vuoden 2017 alusta.

Keskeisiä hallituksen toteuttamia toimia, joilla pidennetään työuria alkupäästä, ovat korkeakoulujen opiskelijavalintojen uudistuksen ensimmäinen vaihe, korkeakoulujen hakijasuman purkaminen, opintotuen uudistaminen kannustavammaksi sekä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusmallien uudistukset, jotka parantavat koulutuksen läpäisyä ja nopeuttavat siirtymistä työelämään.

Osana hallituksen rakennepoliittista ohjelmaa opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla on käynnissä lukiokoulutuksen ja ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen sekä vapaan sivistystyön rakenteellinen uudistus. Uudistuksessa lukiokoulutuksen ja ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen järjestäjäverkkoa tiivistetään. Tavoitteena on vahvojen lukio- ja ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen järjestäjien toimintaedellytysten, yhteistyön ja laadun parantaminen ja jatko-opintoihin sekä työelämän tarpeisiin vastaavan koulutuksen valtakunnallisen ja alueellisen saavutettavuuden turvaaminen. Asiaa koskevat hallituksen esitykset annettiin joulukuussa 2014. Muutokset kohdentuvat järjestämislupien ja ylläpitämislupien määräämistä ja myöntämisedellytyksiä koskeviin säännöksiin. Sekä toisen asteen koulutuksen rahoitusta kos-

keva hallituksen esitys (HE 310/2014) että koulutuksen järjestäjäverkon rakenteellista uudistamista koskeva hallituksen esitys (HE 306/2014) olivat eduskunnan käsittelyssä.

Lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen ja ammatillisen aikuiskoulutuksen sekä vapaan sivistystyön järjestäjäverkon uudistamista koskeva hallituksen esitys (HE 306/2014) raukesi eduskunnan käsittelyssä. Toisen asteen koulutuksen rahoituksen uudistamista koskeva hallituksen esitys (310/2014) kumottiin eduskunnan äänestyksessä.

Eduskunnan äänestyksessä kumottiin osittain hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi opintotukilain sekä lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain muuttamisesta (210/2014) siltä osin kun se koski korkeakoulututkinnon suorittaneiden oikeutta opintotukeen. Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen koulumatkatukea koskevat esitykset tulivat hyväksytyiksi.

Rakenteellinen työttömyys

Päätöksessään rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanon vahvistamisesta 28.8.2014 hallitus täsmensi myös toimia rakenteellisen työttömyyden alentamiseksi työvoimahallintoa ja – palveluita tehostamalla. Päätös perustui arvioon, etteivät aiemmin päätetyt toimet riitä alentamaan rakenteellista työttömyyttä tavoitteeksi asetetulla yhdellä prosenttiyksiköllä, koska talouden tilanne ja näkymät ovat osoittautuneet aiemmin arvioitua heikommiksi. (ks. rakennepoliittisen ohjelman loppuraportti). Hallitus edellytti päätöksessään, että TE-toimistojen toimintaa kehitetään yrityslähtöisemmäksi, työttömille annettavien työtarjousten määrää lisätään ja että tarjotusta työstä tai aktiivitoimesta kieltäytymisen sanktioita sovelletaan järjestelmällisesti. Kunnan asemaa monialaisessa yhteispalvelussa päätettiin vahvistaa. Hallitus myös edellytti, että työvoimapolitiikan hallinnon kehittämisvaihtoehdot selvitetään syksyn 2014 aikana. Päätetyt toimet on pantu täytäntöön. Hallituksen esitys laiksi monialaisesta yhteispalvelusta tuli voimaan vuoden 2015 alussa.

Asuntotuotanto

Elokuussa 2014 solmittu valtion ja Helsingin seudun kuntien sopimus tukee infrastruktuurihankkeita ja asuntotuotantoa, jotka ovat tärkeitä talouden tuotantopotentiaalin vahvistamiseksi. Valtioneuvosto hyväksyi osaltaan sopimuksen periaatepäätöksensä 20.11.2014. Sopimuksella kunnat sitoutuivat lisäämään asuntokaavoitusta vuosina 2016–2019 noin 25 prosenttia verrattuna voimassa olevaan maankäyttöä, asumista ja liikennettä (MAL) koskevan aiesopimuksen tavoitetasoon. Valtio osallistuu sopimuksessa mainittujen suurten infrastruktuurihankkeiden rahoittamiseen edellyttäen, että sopimuksen mukaiset kaavoitustavoitteet toteutuvat. Valtion puolelta sopimuksen allekirjoittajaosapuolina ovat olleet liikenne- ja viestintäministeriö, ympäristöministeriö, valtiovarainministeriö, Liikennevirasto, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA sekä Uudenmaan ELY -keskus. Valtion tukemista infrahankkeista länsimetron jatkeen rakentaminen on jo käynnistynyt. Pisara-radon toteuttaminen otetaan huomioon hallituksen kehysvalmistelussa vuosien 2016–2019 määrärahoja mitoitettaessa. Seuraava hallitus voi päättää aloituksesta kesällä lisätalousarviossa. Hankkeen kustannusarvio on 956 milj. euroa, josta valtion osuus olisi 80 % ja kuntaosuus 20 %.

Lisäksi Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (ARA) kautta tuetaan vuokra-asuntojen rakentamista ja tarjontaa sekä asuntojen korjaamista.

Digitalisointi ja kansallisen palveluväylän toteuttaminen

Sähköisen tunnistamisen malliin liittyvä lainsäädännön muutos valmisteltiin vuonna 2014. Tunnistusratkaisujen kehitys on Suomessa ollut hidasta. Useamman vuoden oli haettu mallia, johon kaikki nykyiset toimijat voisivat sitoutua ja uudet toimijat voisivat siihen liittyä. Lailla luotiin uusi tunnistamisen malli, joka perustuu toimijoiden luottamusverkostoon. Sähköisen tunnistamisen laki (HE 272/2014) on hyväksytty ja vahvistettu tammikuussa 2015. Se astuu voimaan vuoden 2016 alussa. Tätä ennen luodaan puitteet laissa määritetyn luottamusverkon toiminnalle. Työ tehtiin laajassa yhteistyössä alan toimijoiden kanssa. Toimeenpanosta vastaa LVM ja VM yhteistyössä Viestintäviraston kanssa.

Kansallisen palveluarkkitehtuurin rakentaminen on ollut käynnissä vuoden 2014 alkupuolelta saakka. Maaliskuussa avattiin kaikille avoin palveluväylän kehitysympäristö ja siihen liittyvä verkkosivusto ohjeineen osoitteeseen palveluväylä.fi. Toukokuussa 2014 palveluarkkitehtuurihanke asetettiin ja työ käynnistettiin. Valtiovarainministeriö vastaa ohjauksesta ja VRK:hon perustettu uusi yksikkö toteutuksesta. Väestörekisterikeskukseen perustettiin maaliskuun alussa Kansallinen palveluarkkitehtuuri -yksikkö, joka vastaa ohjelman hankkeiden operatiivisesta toteuttamisesta. Valtiovarainministeriössä ensimmäisen ohjelmaan palkatut henkilöt aloittivat toukokuun alussa.

Kansalaisen palvelunäkymän prototyyppi on valmistunut. Sen käyttöönotto tapahtuu vuoden 2015 lopussa. Teknisenä alustana toimii palveluväylä (Viron X-road). Kansallinen palveluarkkitehtuuri -ohjelmaa ja sen hankkeita on suunniteltu ja toteutettu nopean toimeenpanon vaatimalla tavalla. Ohjelmaryhmä päätti ensimmäisessä kokouksessaan kesäkuussa 2014, että hankkeisiin liittyvät ketterän kehittämisen resurssien kilpailuttaminen voidaan aloittaa, jotta hankkeilla olisi edellytykset edetä toteutukseen vielä vuoden 2014 aikana. Ohjelmaryhmä päätti myös keskeisten tieto-varantojen liittämistä palveluväylään keskitetyllä rahoituksella. Syksyn aikana perusrekisteriviranomaisiin oltiin yhteydessä ja tehtiin ensimmäiset suunnitelmat rekisterien liittämistä palveluväylään.

Yhteistyö jatkui Viron kanssa erityisesti palveluväylähankkeen osalta.

Pääministerin ilmoituksessa esitettyjä arvioita ohjelman toteutumisesta

Valtaosa rakennepoliittisen ohjelman toimista on edennyt toteutukseen. Hallitus antoi toimia koskevat esitykset eduskunnalle maaliskuussa 2014 täsmennetyn suunnitelman mukaisesti. Esitysten antamista kiirehdittiin syysistuntokaudella 2014 niin, että eduskunta ehtii käsitellä ja hyväksyä esitykset kuluvan hallituskauden aikana.

Kuntatalouden tasapainottaminen

Kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämisestä koituvia säästöjä puuttuu yli 700 milj. euroa, kun tavoitteena oli että kuntien menoja vähennettäisiin 1 mrd. euron laskennallisella rahoitusosuudella. Lisäksi, koska tehtäviä on siirretty kunnilta valtion vastuulle, kokonaissäästö jää merkittävästi suunniteltua alhaisemmaksi.

Kuntatalouden hoitoon ja ohjaukseen on luotu mekanismeja, jotka mahdollistavat kuntatalouden kestävyys hoitamisen aiempaa olennaisesti paremmin (esimerkiksi rahoituskehys, menorajoite, kertyneiden alijäämien kattamisvelvollisuus).

Tiedot kuntien omista toimista alijämien pienentämiseksi ja velkaantumisen hillitsemiseksi ovat hajanaisia ja niistä on vaikea muodostaa kattavaa kuvaa.

Julkisten palvelujen tuottavuuden parantaminen

Sosiaali- ja terveystalouden palvelujen järjestämislaki on taloudellisilta ja yhteiskuntapolitiisilta vaikutuksiltaan yksi rakennepoliittisen ohjelman merkittävimmistä uudistuksista. Uudistus voidaan toteuttaa vaiheittain, mutta se tulee saada riittävässä laajuudessa käyttöön uudistuksen alkuperäisessä aikataulussa vuonna 2017. Sosiaali- ja terveystalouden palvelujen kustannuksia hillitsevään toimintatapaan voidaan päästä varmistamalla, että palvelutuotantoa ohjaavilla on myös budjettivastuu ja että vastuun toteutumiseen liittyy riittävä kontrolli demokraattisen prosessin ja julkisuuden kautta. Samalla on varmistettava palvelujärjestelmän tehokas toiminnallinen ja taloudellinen ohjaus.

Sosiaali- ja terveystalouden palvelujen horisontaalinen ja vertikaalinen integrointi yhdessä budjettikehyksen ja yksinkertaistuvan rahoitusmallin myötä edistää menojen kasvun hillitsemistä palvelujen laadusta ja saatavuudesta tinkimättä.

Työurien pidentäminen

Syksyn 2014 neuvottelutulos työeläkeuudistuksesta on yksi rakennepoliittisen ohjelman suurimmista ja taloudellisilta vaikutuksiltaan merkittävimmistä uudistuksista. Ratkaisu täyttää ohjelmassa sille asetetut tavoitteet. Uudistukseen liittyvät hallituksen lakiesitykset tulee antaa eduskunnalle heti kevään 2015 eduskunta-vaalien jälkeen. Uudistus tulee voimaan viimeistään vuoden 2017 alusta.

Työuria on pyritty pidentämään alkupäästä toimin, jotka parantavat koulutuksen läpäisyä ja nopeuttavat siirtymistä työelämään. Vaikutuksiltaan vielä täsmentymättömiä, mutta pitkällä aikavälillä merkittäviä uudistuksia ovat toisen asteen koulutukseen ja korkea-asteen koulutukseen esitetyt työurien pidentämiseen tähtäävät uudistukset.

Rakenteellisen työttömyyden alentaminen

Toimet työttömyys- ja muun ansioturvan kannustavuuden lisäämiseksi sekä toimet työvoimanhallinnon ja -palvelujen tehostamiseksi ja tarkoituksenmukaisemmaksi kohdentamiseksi ovat edenneet suunnitellusti. Ne luovat edellytyksiä sille, että rakenteellinen työttömyys voi alkaa alentua. Talouden pitkittynyt taantuma on kuitenkin haitannut rakenteellisen työttömyyden alenemiselle asetetun tavoitteen saavuttamista.

Työttömyysturvassa ja asumistuessa on otettu käyttöön suojaosuus. Työttömyysturvan ennakkomaksua koskevat ohjeet on uudistettu. Työttömien velvollisuutta ottaa vastaan työtä työssäkäyntialueen ulkopuolelta on laajennettu.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta ja siihen liittyvä työmarkkinatu- en rahoitusvastuun muutos on tullut voimaan vuoden 2015 alussa. Uudistuksella TE- toimis- tojen, Kelan ja kuntien yhteinen työvoiman palvelukeskusten toimintamalli ulotetaan koko maahan ja toimintamallista säädetään lailla. Samalla kuntien roolia ja vastuuta pitkäaikais- työttömyyden aktiivisessa hoidossa on lisätty. Palkkatukijärjestelmää on uudistettu kannusta- vampaan ja hallinnollisesti keveämpään suuntaan. Työvoimapolitiikan hallinnon kehittämis- vaihtoehtoja selvittäneen ryhmän raportti luo perustaa jatkotoimille.

Uudistusten avulla työ- ja elinkeinotoimistojen mahdollisuuksia keskittyä julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tarjoamiseen on parannettu, kun työmarkkinoilla olon esteiden, työmarkkinatuen odotusajan ja työllistymistä edistävistä palveluista poissaolojen selvittäminen on siirretty työ- ja elinkeinotoimistoilta työttömyysetuuden maksajien hoidettavaksi.

Työ- ja elinkeinotoimistot ovat lisänneet osuvia työtarjouksia työttömille ja panneet tarjouksesta kieltäytymisestä seuraavat sanktiot toimeen johdonmukaisesti. Työtarjousten käyttö on asetettu työ- ja elinkeinotoimistojen tulostavoitteeksi ja tavoitteiden toteutumista seurataan kuukausittain työnvälitystilastosta.

Työ- ja elinkeinoministeriön keräämien tietojen mukaan tehtyjen työtarjousten määrä on kasvanut vuoden 2014 aikana selvästi verrattuna loppuvuoteen 2013. Työtarjouksesta tai muuten työ- ja elinkeinopalvelujen asiakkaana olleella hakijalla täyttyneiden työpaikkojen osuus kaikista täyttyneistä työpaikoista on noin kaksinkertaistunut vuoden takaiseen verrattuna. Tarjotusta työstä kieltäytymisestä langetettujen sanktioiden määrä on ollut kesästä 2014 saakka kaksinkertainen vuodentakaiseen verrattuna.

Talouden tuotantopotentiaalin kasvattaminen

Hallitus voi omilla toimillaan luoda puitteet, jotka kannustavat kansalaisia, yrityksiä ja julkisen sektorin toimijoita tekemään työpanoksen ja tuottavuuden kasvua lisääviä päätöksiä.

Omaksuttu maltillinen palkankorotuslinja on tärkeässä asemassa ja tukenut talouden tuotantopotentiaalin kasvulle asetettua tavoitetta.

Valtion ja metropolialueen kuntien tonttitarjontaa koskeva sopimus edistää toteutuessaan infrastruktuurin rakentamista, asuntotuotantoa ja sitä kautta talouden tuotantopotentiaalin kasvua. Sopimuksessa kunnat mm. sitoutuivat kasvattamaan asuntotonttien kaavoitusta vuosina 2016–2019 kerrosalana mitattuna noin 25 prosentilla verrattuna voimassa olevaan MAL-aiesopimukseen.

Muita merkittäviä toimia asuntomarkkinoiden toiminnan tehostamiseksi sekä asuntojen tarjonnan ja rakentamisen edistämiseksi ovat vuokra-asuntojen rakentamisen ja asuntojen korjaamisen tukeminen ARA:n kautta, maankäyttö- ja rakennuslain muuttaminen kaupan ja asuntorakentamisen kilpailua edistävään suuntaan, uusi 20-vuotinen korkotukimalli sekä työeläkelaitosten kiinteistösijoittamista ohjaavan sääntelyn uudistaminen siten, että ne voivat käyttää vierasta pääomaa vuokra-asuntojen rakennuttamiseen.

Digitalisaatio on monien sektoreiden keskeinen kasvutekijä, jonka hyödyntäminen edellyttää selkeää strategiaa ja vahvaa johtamista. Kansallinen palveluväylä edistää digitalisaatiota ja on etenemässä suunnitellusti.

5.2 Muut palvelu- ja hallintorakenteiden uudistukset

Valtion tutkimuslaitosten ja tutkimusrahoituksen kokonaisuudistus

Valtion tutkimuslaitosten ja tutkimusrahoituksen kokonaisuudistuksen tavoitteena on vahvistaa monitieteistä, korkeatasoista ja yhteiskunnan kannalta merkityksellistä tutkimusta, vapauttaa resursseja tutkimuksen tukipalveluista ja kiinteistä rakenteista tutkimustoimintaan sekä muodostaa tutkimuslaitoksista aihepiireittäin nykyistä suurempia ja vahvempia kokonaisuuksia sekä lisätä yhteistyötä tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen välillä vuosina 2014–2016. Uudistuksen toimenpidekokonaisuuksia ovat tutkimuslaitoksia ja yliopistoja koskevat rakenteelliset uudistukset ja tutkimusrahoitusta koskevat uudistukset.

Uudistuksen myötä tutkimusrahoitusta on koottu valtio tutkimuslaitoksista kahteen kilpailtuun rahoitusväliseen: valtioneuvoston ja sen ministeriöiden päätöksentekoa palvelemaan valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoimintaan sekä yhteiskunnan suurten haasteiden ja ongelmien ratkaisua palvelemaan strategiseen tutkimukseen.

Valtioneuvoston ja sen ministeriöiden yhteiseen selvitys- ja tutkimustoimintaan vuodelle 2014 osoitettiin 5 milj. euroa. Selvitys- ja tutkimustoimintaa ohjataan valtioneuvoston vuosittaisella suunnitelmalla, jossa määritellään hallituksen ja ministeriöiden lyhyen aikavälin tietotarpeet. Suunnitelma hyväksyttiin ensimmäisen kerran huhtikuussa 2014. Teemoiksi valittiin yhteiskunnan kiperimmät ongelmat liittyen aihepiireihin sivistys, yhteisöllisyys ja osallisuus hyvinvoinnin perustana; työ, osaaminen ja yrittäjyys; kestävä julkinen talous, turvallinen yhteiskunta ja hallinto mahdollistajana. Suunnitelman toimeenpanolla pyritään vahvistamaan hallituksen ja sen ministeriöiden päätöksenteon tietopohjaa, tietoon perustuvaa toimintapolitiikkaa ja strategista kokonaisnäkemystä. Toimeenpano toteutettiin avoimella hakuprosessilla. Käynnistettäväksi valittiin yhteensä 38 hanketta, joista 65 prosenttia toteutetaan monialaisissa konsortioissa. Selvitys- ja tutkimushankkeista kolme saatiin päätökseen vuoden 2014 loppuun mennessä.

Suomen Akatemian yhteyteen perustettiin elokuusta 2014 lukien strategisen tutkimuksen neuvosto vastaamaan pitkäjänteisestä ja ohjelmamuotoisesta tutkimuksesta, joka tuottaa ratkaisuja suomalaisen yhteiskunnan haasteisiin ja palvelee myös elinkeinoelämän uudistamista ja kilpailukykyä sekä työelämän ja julkisen sektorin kehittämistä. Neuvosto päättää strategisen tutkimustoiminnan ohjelmarakenteesta ja tutkimushankkeiden valinnasta valtioneuvoston teema-alueita ja painopisteitä koskevan päätöksen perusteella. Neuvosto tekee valtioneuvostolle myös aloitteen tutkimuksen teema-alueista ja painopisteistä. Valtioneuvosto päättää tutkimuksen teemoista ja painopisteistä vuosittain ja niiden pohjalta tutkimusneuvosto päättää tutkimusohjelmista ja valittavista hankkeista. Neuvosto vastaa myös hankkeiden seurannasta ja vaikuttavuuden arvioinnista. Valtioneuvosto päätti joulukuussa 2014 ensimmäisen kerran strategisen tutkimuksen teemoista ja painopisteistä vuodelle 2015. Teema-alueiksi valittiin teknologiamurrosten hyödyntäminen ja muuttuvat instituutiot, ilmastoneutraali ja resurssiniukka yhteiskunta sekä tasa-arvo ja sen edistäminen.

Tutkimuslaitosuudistuksen rakenteellisina uudistuksina valmisteltiin seuraavat muutokset vuosina 2014–2015:

Teknologian tutkimuskeskus VTT ja Mittatekniikan keskus yhdistettiin uudeksi Teknologian tutkimuskeskus VTT osakeyhtiöksi.

Luonnonvarakeskukseen yhdistettiin Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus (MTT), Metsäntutkimuslaitos (Metla), Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos (RKTL) sekä Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen (Tike) tilastotuotanto.

Geodeettinen laitos sekä maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle tietotekniikkapalvelu- ja tuottavan Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen tietotekniikan kehittämis- tehtävät liitettiin Maanmittauslaitokseen. Laitosten yhdistämisellä toteutuu tutkimuslaitosuudistuksessa tarkoitettu paikkatiedon tutkimuksen ja kehittämisen kokoaminen.

Kuluttajatutkimuskeskus ja oikeuspoliittinen tutkimuslaitos yhdistettiin osaksi Helsingin yliopistoa tavoitteena tutkimuksen vahvistuminen, riippumattomuus ja tutkimuksen ja korkeakoulujen välisen yhteistyön vahvistaminen näillä tutkimusalueilla.

Poliisin hallintorakenteen ja palveluverkoston uudistaminen

Hallitusohjelman mukaisesti poliisipalvelut turvataan koko maassa. Tässä tarkoituksessa toteutettavassa poliisin hallintorakennemuutuksessa (Pora III - hanke) erityistä huomiota on kiinnitetty poliisipalvelujen saatavuuteen maan eri osissa sekä liikenteen valvontaan ja liikenneturvallisuustyöhön. Poliisitoiminnan tason turvaamiseksi poliisin hallinnosta ja rakenteista uudelleen kohdennetaan 28 miljoonaa euroa operatiiviseen toimintaan vähentämällä hallinto-, tuki- ja päällikkövirkojen määrää yhteensä 246 henkilötyövuotta vuoteen 2016 mennessä sekä etsimällä kustannussäästöjä ja tehostamalla poliisitoimintaa. Vuonna 2014 tehdyt merkittävimmät muutokset ovat poliisihallinnon johtamisjärjestelmän uudistaminen, poliisihallituksen keventäminen, aluehallintovirastojen poliisin vastuualueiden lakkauttaminen, uusien poliisilaitosalueiden muodostaminen vähentämällä paikallispoliisin yksiköiden määrää sekä Keskusrikospoliisin toimintojen uudistaminen.

Oikeushallinnon rakenneuudistukset

Valtuutettujen kokoaminen yhteen

Oikeusministeriö valmisteli tasa-arvovaltuutetun, lapsiasiavaltuutetun ja vähemmistövaltuutetun sekä näiden toimistojen samoin kuin tasa-arvolautakunnan ja syrjintälautakunnan siirtämisen oikeusministeriön yhteyteen. Uudistus tuli voimaan 1.1.2015 lukien. Oikeusministeriön yhteyteen perustettiin yhdenvertaisuusvaltuutettu sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta ja tasa-arvovaltuutettu ja lapsiasiavaltuutettu siirrettiin sosiaali- ja terveysministeriöstä oikeusministeriön yhteyteen.

Tuomioistuin- ja syyttäjälaitos

Maaliskuussa 2013 julkaistu Oikeudenhoidon uudistamisohjelma vuosille 2013–2025 sisältää tuomioistuinlaitokseen kohdistuvia rakenneuudistusehdotuksia, joiden tavoitteena on vahvistaa tuomioistuinhallintoa ja tuomioistuinten riippumattomuutta sekä myös tuomioistuinryhmiä. Korkeimpien oikeuksien organisatorisen yhdistämisen hyötyjä ja haittoja selvittäneen työryhmän arvion mukaan korkeimpien oikeuksien yhdistäminen selkeyttäisi tuomioistuinlaitoksen rakennetta ja muutoksenhakuteitä.

Vuonna 2014 saatettiin loppuun hovi- ja hallinto-oikeuksien rakenneuudistus. Hovioikeuksien määrä väheni yhdellä ja hallinto-oikeuksien kahdella. Huhtikuun 2014 alussa Itä-Suomen ja Kouvolan hovioikeudet yhdistettiin Itä-Suomen hovioikeudeksi, Kouvolan ja Kuopion hallinto-oikeudet Itä-Suomen hallinto-oikeudeksi ja Rovaniemen ja Oulun hallinto-oikeudet Pohjois-Suomen hallinto-oikeudeksi.

Syyttäjälaitoksen virastorakenteen uudistamista jatkettiin vuonna 2014 siten, että vuoden alusta Pirkanmaan ja Keski-Suomen syyttäjänvirastot yhdistettiin Sisä-Suomen syyttäjänvirastoksi ja Kanta-Hämeen syyttäjänvirasto lakkautettiin.

Ohjausjärjestelmän kehittäminen

Valtion ohjausjärjestelmien kehittämistyössä (OHRA) on luotu uusi ohjausmalli, jonka keskeinen ajatus on, että hallituksella on yksi strategiaproessi, jota tuetaan johdonmukaisesti tiedolla. Kun hallituksen keskeiset tavoitteet ovat selkeät ja muut prosessit ohjataan tukemaan näiden saavuttamista, saadaan voimavaroja ja voimaa todellisten muutosten aikaansaamiseen. Keskeinen ehdotus on uudenlainen hallituksen strategiakokonaisuus.

Keskus- ja aluehallinnon uudistaminen

Valtioneuvoston hallintoyksikkö

Valtioneuvoston hallintoyksikköön valtioneuvoston kansliaan on koottu 1.3.2015 lähtien ministeriöiden yhteisiä hallinto- ja palvelutehtäviä mm. tilahallinnosta, virastopalveluista, henkilöstöhallinnosta ja tietohallinnosta. Lisäksi valtioneuvoston hallintoyksikkö ohjaa ja yhteensovittaa yhteisiin hallinto- ja palvelutehtäviin liittyviä toimintatapoja ministeriöissä. Näin yhteiset tehtävät voidaan järjestää yhtenäisellä tavalla ja aiempaa tehokkaammin. Yksikkö on kooltaan noin 300 henkilöä.

Aluehallinnon hallinnollisten tehtävien kokoamiset

Aluehallinnon hallinnollisia tehtäviä on koottu yhteen vuoden 2015 alusta. Aluehallintovirastojen hallinnolliset tehtävät kootaan Etelä-Suomen aluehallintovirastoon hallinto- ja kehittämispalvelut -vastuualueeksi 1.3.2015 alkaen. ELY-keskusten ja TE-toimistojen kehittämis- ja hallintopalvelut koottiin uuteen valtakunnalliseen virastoon (KEHA-keskus) 1.1.2015 alkaen. Aluehallintovirastojen keskitettyihin hallintopalveluihin siirtyy aluehallintovirastoista noin 145 henkilötyövuoden edestä henkilöstöä. Aluehallintovirastojen hallinnollisten tehtävien kokoamiselle on asetettu 30 henkilötyövuoden vähennystavoite vuosien 2014–2017 välisessä vertailussa. ELY-keskusten ja TE-toimistojen uudessa virastossa työskentelee 550 henkilöä.

Keskus- ja aluehallinnon virastoseelvitys

Valtiovarainministeriön asettamassa keskus- ja aluehallinnon virastoseelvityshankkeessa (VIR-SU) tarkasteltiin valtion keskus- ja aluehallinnon virastorakenteen uudistamista. Keskushallinnon rakenteelliseksi kehittämiseksi hanke esittää, että pienet virastot yhdistetään toiminnallisesti samankaltaisiin suurempiin yksiköihin riittävän suuren virastokoon muodostamiseksi, muista tulosohtuista virastoista tehdään kirjanpitoyksiköitä sekä erityisen suurta riippumattomuutta vaativia tehtäviä suorittavat pienet virastot liitetään itsenäiseksi osaksi hallinnonalan emovirastoa. Konkreettiset muutosesitykset koskevat pääasiassa oikeusministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonaloja, mutta pitävät sisällään myös muilla hallinnonaloilla olevia yksittäisiä virastoja.

Aluehallinnon rakenteelliseksi kehittämiseksi hanke selvitti erilaisia rakennemalleja aluehallintovirastojen, maistraattien, ELY-keskusten ja TE-toimistojen tehtävien järjestämisestä. Lisäksi hanke ehdotti perustuslain 119 §:ään sisältyvään valtionhallinnon järjestämistä koskevaan sääntelyyn harkittavaksi muutoksia siten, että säännös mahdollistaisi nykyistä joustavamman valtionhallinnon rakenteiden kehittämisen. Tällöin valtion viranomaisten toimialueperusteista luokittelusta keskus-, alue- ja paikallishallintoon luovuttaisiin.

Puolustusvoimauudistus

Puolustusvoimien organisaatio ja toimintatavat uudistettiin vastaamaan sodan ajan puolustusvoimien mitoitusta ja tehokasta toimintaa sekä suunnitteluperusteeksi annettua resurssitasoa. Puolustusvoimien sodan ajan vahvuus laskettiin 350 000 sotilaasta 230 000:een. Vastaavasti puolustusvoimien rauhan ajan henkilövahvuus pieneni noin 14 400:sta noin 12 300:aan. Puolustusvoimien rauhan ajan rakenne keventyi kolmiportaiseksi kun sotilasläänit ja sotilasläänien esikunnat lakkautettiin sekä johtamisrakenne uudistettiin. Logistiikan toiminnot keskitettiin. Henkilöstö- ja taloushallinnon palvelut koottiin yhteen palvelukeskukseen. Kokonaisuutena hallintoyksiköiden määrä väheni lähes 40 prosenttia. Uudistuksessa käyttöön otettu organisaatio ja uudet toimintamallit vakiinnutetaan vuoden 2015 aikana.

Pääministeri Stubbin hallitusohjelman tavoitteiden loppuseuranta 2015

Tavoite	Eteneminen	Vastuu	Arvio toteutumisesta
Julkinen talous kestäväksi ja velkasuhde laskuun			
1. Osakkeista mahdollisesti saatavista myyntituloista yli 400 milj. euroa vuodessa ylittävistä osasta voidaan kehysääntöjen mukaan käyttää kehysten estämättä enintään 150 milj. euroa kertaluonteisiin kestävästä kasvua tukeviin infra- ja osaamisinvestointeihin.	<p>VM: Kevään 2014 julkisen talouden suunnitelman yhteydessä tehtiin päätös ohjata valtion varallisuutta nykyistä tuottavampaan käyttöön. Muun muassa valtion osakeomistuksia myydään. Tavoitteena on tulouttaa lisäosakemyynneillä yhteensä 1,1 miljardia euroa v. 2014 ja 2015.</p> <p>Myyntituloja kohdennetaan kehysääntöjen puitteissa kasvupanostuksiin.</p> <p>Vuonna 2014 kertyi osakkeiden myyntituloja noin 1 140 milj. eurolla, jolloin kehysääntöjen mukaan 150 milj. euroa voidaan käyttää kertaluonteisiin, kestävästä kasvua tukeviin infra- ja osaamisinvestointeihin. Tällaisista menoista on päätetty sekä julkisen talouden suunnitelmassa keväällä 2014 että hallitusohjelmassa kesäkuussa 2014.</p> <p>LVM: LVM on selvittänyt yhteistyössä Liikenneviraston ja alueellisten asiantuntijoiden kanssa tarkoituksenmukaisimmat ja tehokkaimmat toimenpiteet, joilla edistetään kestävästä kasvua.</p>	VM, LVM	
2. Menokehysneuvotteluissa sovittuun 1,9 mrd. euron omaisuuden myyntiin ja siitä saatavien tulojen kohdentamiseen ei tehdä muutoksia.	<p>VM: Valtion kiinteistövarallisuutta ja osake-omistuksia myydään ja mm. eräiden rahastojen tuloutusta valtiolle lisätään kevään 2014 julkisen talouden suunnitelman mukaisesti. Näiden toimien aiheuttama lisätuloutus on vuosina 2014–2015 noin 1,9 miljardia euroa.</p> <p>Pääosa lisätuloutuksesta ohjataan valtionvelan lyhentämiseen. Osana valtion varallisuuden uudelleenkohdentamista tehdään kuitenkin merkittäviä kasvupanostuksia, joiden määrä vuosina 2014–2015 on yhteensä n. 460 milj. euroa. Tästä 250 milj. euroa kohdistuu vuoteen 2015.</p>	VM	
3. Hallitus antaa syysistunto-kaudella 2014 eduskunnalle riittävät esitykset kuntien tehtävien ja velvoitteiden purkamisesta.	<p>Rakennepoliittinen ohjelma sisältää paljon kuntatalouteen liittyviä OKM:n ja STM:n hankkeita. Rakennepoliittista ohjelman toteutusta seurataan toisaalla.</p> <p>VM: TAE 2015 yhteydessä on annettu HE kunnan peruspalvelujen valtionosuuslain muutoksesta, missä otetaan peruspalvelujen valtionosuuden tasossa huomioon ko. lain piiriin kuuluvien kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämiset. Täydentävän talousarvioesityksen yhteydessä tarkistettiin eräiltä osin peruspalvelujen valtionosuuksien tasoa. Eduskunta on hyväksynyt vuoden 2015 talousarvion. Eduskunnalle ei annettu kaikkia kuntien tehtäviä ja velvoitteita koskevia hallituksen esityksiä, jotka oli otettu huomioon hallituksen esityksessä kunnan peruspalvelujen valtionosuuslain muuttamiseksi. Tarvittavat muutokset valtionosuuksien mitoitukseen tehdään maaliskuun julkisen talouden suunnitelmassa.</p> <p>OKM:n hallinnonalalla annettu hallituksen esitys (Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi perusopetuslain 13 §:n ja lukiolain 9 §:n muuttamisesta), jolla muiden uskontojen kuin evankelis-luterilaisen ja ortodoksisen uskonnon opetuksen järjestämisedelly-</p>	VM, OKM, SM, STM	

	<p>tyksiä väljennetään vähintään kolmesta oppilaasta vähintään kymmeneen oppilaaseen. HE 136/2014 vp annettiin syyskuussa 2014. Perustuslakivaliokunta antoi asiasta lausuntonsa (PeVL 37/2014 vp). Esityksen käsittely raukesi eduskunnassa.</p> <p>Koulunkäyntiavustajien lukeminen osaksi opettaja-oppilas-suhdetta liittyi hallituksen päätökseen rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanosta 29.11.2013. Toimenpiteen toteutuksesta luovuttiin.</p> <p>Syysistuntokaudella annettavat muut esitykset toteutetaan v. 2016 ja 2017. Julkisen talouden suunnitelman 2016–2019 valmistelussa esitysten vaikutukset huomioidaan kuntien peruspalvelujen valtionosuuksissa.</p> <p>STM: STM on laki- ja asetusmuutoksin toteuttanut aikuisten hammashuollon säästötoimet, päivystysjärjestelmän uudistamisen, aktivointisuunnitelmien ja kuntouttavan työtoiminnan uudelleen kohdentamisen, kuntoutuksen asiakasyhteistyön poistamisen kuntien tehtävistä, potilastietojen paperimuotoisen arkistointivaihtoimen poistamisen, turvakotien siirron valtiolle, laitoshoidon vähentämisen vanhustenhuollossa, reseptien voimassaoloajan pidentämisen, tehtävärakenteiden ja työnjaon uudistamisen (kelpoisuudet) sekä toimeentulotuen Kela-siirron toimenpiteet. Solariumlaitteiden valvontatehtävästä on valmisteltu HE mutta toimenpide on uudelleenarvioinnissa peruttu. Kuntien valvontatehtäviä on uudistettu yhdistämällä aiemmat 10 valvontaohjelmaa yhdeksi Valviran valvontaohjelmaksi 1.1.2015 alkaen (ei lainsäädäntötarvetta). Maatalousyrittäjien lomituspalveluissa on saavutettu tavoitellut säästöt; lakimuutoksia tehdään EU:n uusien valtioneuvoston mukaisesti. Yksityisten palveluntuottajien tilojen ja laitteiden valvonnan siirto aveille on siirretty osaksi laajempaa yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöuudistusta.</p> <p>SM: Sisäministeriö on esittänyt, että pelastuslaitokset jäädyttävät kunta-maksusuudet vuoden 2014 tasolle vuoteen 2017 saakka. Ansiotasoindeksin nousu otetaan huomioon säästönä, koska sitä vastaavaa korotusta ei tehdä kuntamaksusuuksiin. Tällä esityksellä katetaan valtioneuvoston rakennepoliittisen päätöksen sisäministeriön vastuulle osoittaman kuntien tehtäviä ja veloituksia koskevan osan säästötavoite 7,5 miljoonaa euroa. Lisäksi kuntia pyydetään esittämään tämän lisäksi suunnitellut säästöt.</p> <p>Sisäministeriön asettaman pelastustoimen rakenneuudistuksen seurantatyöryhmän tehtävänä on mm. seurata pelastustoimen säästötavoitteen toteutumista. Ensimmäisten arvioiden mukaan pelastustoimen kustannukset olisivat nousemassa koko maan osalta vuonna 2015 vuoteen 2014 verrattuna n. 100 000 euroa. Neljäntoista pelastuslaitoksen kustannukset ovat laskemassa n. 2 miljoonalla eurolla mutta kahdeksan pelastuslaitoksen kustannukset ovat nousemassa yhteensä 2,1 miljoonalla eurolla. Sisäministeriö ja Suomen Kuntaliitto pyytävät pelastuslaitoksia esittämään, mitkä ovat ne toimenpiteet, joilla kustannussäästöjä on tarkoitus saada aikaan ja mikä on niiden suuruus.</p>		
<p>4. Kuntatalouden rahoituskehys sovittaa vuoden 2015 alusta lähtien yhteen kuntatalouden rahoituksen sekä tehtävät ja</p>	<p>Kuntatalouden rahoituskehystä valmisteltiin valtiovarainministeriön asettamassa työryhmässä, jonka raportti julkaistiin tammikuussa 2015 (Kohti julkisen talouden kokonaisohjausta VM 2/2015). Kuntatalouden rahoituskehystä koskeva päätös tehdään uuden halli-</p>	<p>VM</p>	

<p>veloitteet siten, että rahoitusasema on tasapainossa keskipitkällä aikavälillä.</p>	<p>tuksen ensimmäisessä julkisen talouden suunnitelmassa. Seurataan kuntien omia talouden tasapainottamistoimenpiteitä.</p>		
<p>5. Hallitus pidättäytyy uusien, kuntien menoja lisäävien tehtävien ja veloitteiden antamisesta ilman, että se päättää samalla vastaavan suuruisista tehtävien ja veloitteiden karsimisesta tai uusien annettavien tehtävien ja veloitteiden täysimääräisestä rahoittamisesta. Tätä periaatetta sovelletaan kevään 2013 kehyspäätökseen nähden uusiin hankkeisiin.</p>	<p>VM: Julkisen talouden suunnitelman ja valtion talousarvion valmistelussa seurataan ja arvioidaan, ovatko ministeriöiden esitykset hallituksen rakennepoliittisen linjauksen mukaisia. Budjettilakina annettuun kunnan peruspalvelujen valtionosuuslakiin sisältyy säännös, jonka mukaan vuoden 2016 alusta voimaan tuleville uusille ja laajeneville tehtäville valtionosuusprosentti on 100. Eduskunta on hyväksynyt hallituksen esityksen. Asetus julkisen talouden suunnitelmasta annettiin 14.2.2014.</p>	<p>VM</p>	
<p>6. Sosiaalihuoltolain ja varhaiskasvatustalain valmistelua jatketaan suunnitellusti.</p>	<p>STM: Sosiaalihuoltolaki tulee voimaan pääosin 1.4.2015. Toimeenpanoa tuetaan tuottamalla aineistoa verkkoon ja järjestämällä koulutustilaisuuksia.</p> <p>OKM:n asettama varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön uudistamistyöryhmä luovutti raporttinsa ministeriölle 21.3.2014. Työryhmän esitys on ollut lausuntokierroksella, joka päättyi 27.5.2014. Varhaiskasvatusta koskevien säännösten uudistamiselle ei ole osoitettu määrärahaa kehyksessä 2015–2018. Varhaiskasvatustalain ensimmäistä vaihetta koskeva hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (341/2014) on eduskunnan käsittelyssä. Hallituksen esitysluonnos varhaiskasvatustalain on valmisteltu ministeriössä. Luonnos on lausunnolla 7.4.2015 asti.</p> <p>Rakennepoliittiseen ohjelmaan sisältyvä subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajoittamista koskeva HE on ollut lausunnolla 15.4.–27.5.2014. Esitys on ollut tarkoitus antaa budjettilakina syysistuntoaudella 2014. Hallitus on päättänyt 1.2.2015, ettei esitystä subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisesta anneta.</p> <p>VM: Uutta sosiaalihuoltolakia koskeva hallituksen esitys annettiin budjettilakiesityksenä ja laki tulee voimaan 1.4.2015 kuitenkin niin, että kotipalvelua koskevaa säännöstä on sovellettu jo 1.1.2015 lukien.</p>	<p>STM, OKM</p>	
<p>7. Hallitus sitoutuu pääministeri Kataisen hallituksen yhdessä oppositiopuolueiden kanssa tekemään linjaukseen, jonka mukaisesti suomalaisten keskeiset hyvinvointipalvelut turvataan toteuttamalla perusteellinen sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistus.</p>	<p>STM: Puheenjohtajien maaliskuun 2014 mukaisesti parlamentaarisesti valmisteltu hallituksen esitys sote-järjestämislaista annettiin joulukuussa 2014 eduskunnalle. Eduskunnan käsittelyssä laki ei edennyt vaan raukesi.</p> <p>Monikanavaisen rahoituksen haittojen purkamisen parlamentaarinen työryhmä julkaisee raporttinsa 26.3.2015.</p> <p>VM: Eduskunnan perustuslakivaliokunnan kannan mukaan myös viimeisin ehdotus, joka perustui hallinnollisesti 29 kuntayhtymän varaan, olisi ollut ristiriidassa perustuslain takaaman kunnallisen itsehallinnon kanssa. Tästä syystä esityksen käsittely tältä pohjalta raukeaa. STM jatkaa uudistuksen valmistelua ottaen huomioon perustuslakivaliokunnan kannanotot.</p>	<p>STM, VM</p>	

<p>8. Kansallisella ja sote-alueiden ohjauksella varmistetaan, että uudistukselle asetettu tavoite kestävyysvajeen supistamisesta saavutetaan.</p>	<p>VM: VM asetti lokakuussa sosiaali- ja terveystalouden kustannusten hallinnan toteuttavaa budjettikehysjärjestelmää valmistelevalle työryhmälle. Työryhmän työ on valmistunut helmikuussa 2015. Työ liittyy läheisesti sote-järjestämislain valmisteluun ja sen eteenpäinviemiseen ja sitä voidaan hyödyntää uudistuksen jatkovalmistelussa siitä huolimatta, että järjestämislakiesityksen käsittely raukeaa eduskunnassa.</p> <p>STM: STM on osallistunut VM:n asettaman budjettikehysjärjestelmää valmistelevalle työryhmän työhön.</p>	<p>STM, VM</p>	
<p>9. Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitusjärjestelmän uudistamisen parlamentaarista selvitystyötä jatketaan.</p>	<p>STM: Sosiaali- ja terveysministeriö asetti työryhmän selvittämään vaihtoehtoja sosiaali- ja terveydenhuollon monikanavaisen rahoituksen purkamiseksi. Työryhmän toimikausi oli 18.3.2014–28.2.2015. Työryhmän selvitys julkistetaan 26.3.2015.</p> <p>VM: VM asetti työryhmän, joka on valmistellut em. tavalla budjettikehysjärjestelmää sosiaali- ja terveystalouden kustannusten hallintaan.</p> <p>STM: STM osallistui VM:n asettamaan työryhmään, joka valmisteli budjettikehysjärjestelmää sosiaali- ja terveystalouden kustannusten hallintaan.</p>	<p>STM, VM</p>	
<p>10. Rakennepoliittisten toimien tavoitteena on pidentää työuria ½ vuotta alkupäästä ja 1½ vuotta loppupäästä. Hallitus on sitoutunut edistämään eläkejärjestelmän uudistusta työurapoliittisten mukaisesti työmarkkinakeskusjärjestöjen neuvottelemien ehdotusten pohjalta.</p>	<p>STM: Työmarkkinajärjestöt ovat 26.9.2014 sopineet vuoden 2017 työeläkeuudistuksesta.</p> <p>Työurien pidentämistä tukevat useat toimenpiteet, jotka liittyvät työlainsäädäntöön ja työelämän kehittämiseen.</p>	<p>STM, VM</p>	
<p>11. Tavoitteena on, että kaikki työeläkeuudistukseen liittyvät hallituksen lakiesitykset annetaan eduskunnalle heti kevään 2015 eduskunta-vaalien jälkeen ja uudistus tulee voimaan viimeistään vuoden 2017 alusta.</p>	<p>STM:ssä on aloitettu kolmikantaisesti eläkeuudistusta kokeva lainvalmistelu, jonka pohjana on työmarkkinajärjestöjen 25.9.2014 tekemä sopimus. Valmistelun aikana neuvotteluratkaisu työstetään hallituksen esitykseksi ja ratkaistaan avoimeksi jääneet kysymykset. Muutokset kaikkiin eläkelakeihin ja uudistuksen aiheuttamat muutokset muihin sosiaalivakuutuslakeihin valmistellaan kevään 2015 aikana. Hallituksen esitys annetaan eduskunnalle eduskunta-vaalien jälkeen.</p>	<p>STM, VM</p>	
<p>Kasvua, yrittäjyyttä, työpaikkoja ja hyvinvointia suomalaisille</p>			
<p>12. Hallitus etsii järjestelmällisesti uusia keinoja parantaa Suomen kilpailukykyä, vahvistaa vientiteollisuuden toimintaedellytyksiä, lisää ostovoimaa ja kotimaista kysyntää, purkaa yritystoiminnan esteitä, edistää työllisyyttä ja tukea korkeatasoista opetusta. Kilpailukykyä tukeva päätöksenteko on suunnitelmallista, ennakoitavaa ja pitkäjänteistä.</p>	<p>Eteneminen konkretisoituu jäljempänä tulevissa kohdissa.</p> <p>MMM on rahoittanut elintarvikevientiohjelman esiselvityksen.</p> <p>Maataloustuotteiden vienti Kiinaan Mallitila-selvityksen rahoitus.</p> <p>Ruokaketjuhankkeissa huomioitu viennin edellytysten parantaminen ja kotimaisen kysynnän lisääminen.</p> <p>MMM on aloittanut hankkeen, jonka tavoitteena on yksinkertaistaa ja tarvittaessa kumota lainsäädäntöä sekä kehittää toimintatapoja, joilla yritystoiminnan kasvuedellytysten rajoituksia poistetaan ja kilpailukykyä parannetaan, tuen saajien rasitteita puretaan ja joilla luodaan edellytyksiä elintarvikeviennin laajenemiselle uusiin maihin. Osa tätä tarkoitavista muutoksista on jo toteutettu, osa ehdittää vielä toteuttaa hallituskauden aikana ja muiden ehdotusten jatkovalmistelusta sovitaan. Toimenpiteillä on myös valtionhallin-</p>	<p>TEM VM, YM, MMM, OKM</p>	

	toa keventävä vaikutus. 1.1.2014 voimaan tullut uudistettu metsälaki lisäsi metsänomistajien valinnanvapautta oman metsäomaisuutensa hoidossa ja joustavoitti puumarkkinoiden toimintaa.		
13. Kotimaisen kysynnän, ostovoiman, työllisyyden ja suhdannetilanteen helpottamiseksi ansiotuloverotukseen tehdään inflaatiota vastaavat tarkistukset kolmen alimman tuloluokan osalta vuonna 2015 ja jäädytys siirretään vuoteen 2016.	VM: VM: Vuoden 2015 tuloveroasteikkoon tehtiin inflaatiota vastaavat tarkistukset korottamalla asteikon tuloarajoa, lukuun ottamatta kahta ylintä tuloarajaa, noin 1,5 prosentilla. Lisäksi asteikon ylimmän tuloluokan euromääräinen raja alennettiin 100 000 eurosta 90 000 euroon. Työtulovähennyksen enimmäismäärää ja kertymäprosenttia sekä kunnallisverotuksen perusvähennyksen enimmäismäärää korotettiin. Myös kunnallisverotuksen eläketulovähennystä korotettiin. Tuloverolain muutokset tulivat voimaan lailla 1086/2014.	VM	
14. Pienituloisten lapsiperheiden tukemiseksi valmistellaan budjettiriiheen mennessä verovähennysjärjestelmän muutokset, joiden kustannusvaikutus on 70 milj. euroa vuositasolla. Veromuutosten valmistelussa huolehditaan, että niiden tulonjakovaikutukset ovat oikeudenmukaiset.	VM & STM: Verotuksen lapsivähennys pieni- ja keskituloisille otetaan käyttöön 2015. VM: Hallituksen esitys annettiin syksyllä 2014 budjettilakina HE 122/2014 vp, ja laki (1086/2014) tuli voimaan vuoden 2015 alusta.	VM, STM	
15. Yritysten edustusmenojen 50 % vähennyskelpoisuus palautetaan vuoden 2015 alusta lukien.	VM: esitys annettiin syksyllä 2014 budjettilakina HE 122/2014 vp ja muutos on toteutettu lailla 1087/2014.	VM	
16. Hallitus kokoaa ensi vaalikaudelle tähtävään yritystoiminnan ja yritysten kasvun edellytyksiä sekä eri yritysmuotojen kohtelua kartoittavan ehdotuksen. Työssä hyödynnetään aiempia selvitysmiesten raportteja ja keväällä valmistunutta teollisuuspolitiikan linjausta. Tämän työn osana selvitetään pikaisesti kasvun ja työllisyyden kannalta vaikuttavimmat keinot yritysten sukupolvenvaihdosten helpottamiseksi, ml. maa- ja metsätalousyritykset.	VNK: Valtioneuvoston kanslia asetti 7.11.2014 hankkeen, joka valmistelee pääministeri Stubbin hallitusohjelmaan sisältyvän yritystoiminnan ja yritysten kasvun edellytyksiä sekä eri yritysmuotojen kohtelua kartoittavan ehdotuksen. Hankkeen osana selvitetään myös pikaisesti kasvun ja työllisyyden kannalta vaikuttavimmat keinot yritysten sukupolvenvaihdosten helpottamiseksi, ml. maa- ja metsätalousyritykset. Hankkeen määräaika on 15.3.2015, ja se tähtää ensi vaalikaudella toteutettaviin toimenpiteisiin ja seuraavan hallituksen yrittäjyyttä ja elinkeinopoliittiseen päätöksentekoon. Työssä hyödynnetään aiempia selvitysmiesten raportteja ja mm. keväällä 2014 valmistunutta teollisuuspolitiikan linjausta. Hanke toteutetaan virkatyönä valtioneuvoston kanslian johdolla. Sen toteuttaa valmisteluryhmä, jossa ovat edustettuina yritystoiminnan ja yrittäjyyden edistämisen kannalta keskeisimmät ministeriöt. Hanketta ohjaa valtiosihteereistä koostuva ohjausryhmä, joka raportoi hankkeen etenemisen tuloksista talouspoliittiselle ministerivaliokunnalle. Hankkeen valmisteluryhmä jätti väliraporttinsa ohjausryhmän käsiteltäväksi helmikuussa 2015. VM: Selvitys yritysten sukupolvenvaihdosten helpottamiseksi käytettävistä verotuksellisista keinoista on valmistunut 11.11.2014 (VM126:00/2014).	VNK, TEM, VM, MMM, STM	

	<p>MMM on osallistunut kanslian 7.11.2014 asettaman hankkeen valmisteluryhmän työhön maa- ja metsätalousyrityksiin liittyvien kysymysten osalta. Lisäksi MMM valmistelee yhdessä keskeisien sidosryhmien kanssa toimenpide-ehtotuksia metsätilojen sukupolvenvaihdosten helpottamiseksi.</p> <p>STM on osallistunut hankkeen ohjausryhmän ja valmisteluryhmän työhön erityisesti sosiaaliturvan, alkoholin ja lääkkeiden myynnin ja lääkekorvausjärjestelmän kehittämisen osalta.</p>		
17. Yritysrahoituksen pullonkauloja puretaan erityisesti pk-yritysten rahoituksen saatavuuden turvaamiseksi. Laajennetaan Finnveran mahdollisuuksia rahoittaa keski suurten yritysten kasvua ja kansainvälistymistä. Valtioneuvoston sitoumuspäätöstä Finnveran luotto- ja takaustappioiden korvaamisesta muutetaan mahdollistamaan EU:n pk-määritelmää suurempien yritysten rahoittaminen myös tukialueiden ulkopuolella. Uusien rahoitusvaihtoehtojen käyttöönoton lisäksi hallitus varautuu kasvurahastojen riittävän koon turvaamiseen. EU:n alkavalla rakennerahastokaudella erityinen painopiste on pk-yritysten hankkeissa.	<p>TEM: Valtioneuvoston sitoumuspäätöstä koskien Finnveran luotto- ja takaustappioiden korvaamista on laajennettu koskemaan kirjauksessa mainittuja pk-yrityksiä suurempia yrityksiä (liikevaihto enintään 300 milj. euroa) tukialueiden ulkopuolella.</p> <p>”Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020” -rakennerahasto-ohjelmalla tuetaan erityisesti pk-yritysten kilpailukykyä ja työllistymistä.</p>	TEM	
18. Hallitus vahvistaa taloudellisten ulkosuhteiden ja Team Finland -verkoston käyttöä Suomen talouskasvun ja työllisyyden edistämiseksi sekä pk-yritysten kansainvälistymisen tukemisessa. Voimavaroja keskitetään erityisesti maihin ja alueisiin, joiden taloudellinen merkitys on kasvamassa. Kaikessa toiminnassa Suomi korostaa yritys vastuun periaatetta.	<p>VNK: Team Finland- verkoston ensimmäisen, vuotta 2014 koskevan strategian toimeenpano on edennyt kokonaisuutena hyvin. Kuluneen vuoden aikana on keskitytty erityisesti verkoston toimintatapojen jäsentämiseen sekä alkuvaiheen kannalta välttämättömiin, organisaatioiden toimintaa ja työnjakoa koskeviin uudistuksiin (ml. Finpron uudistus ja konsulttipalvelujen eriyttäminen). Team Finlandin valtiorahoitteiset kansainvälistymispalvelut on koottu yhteen ja kokonaisuus julkistettu syyskuussa 2014. Jatkossa tärkeitä painopisteitä ovat mm. kotimaan palvelumallin viimeistely (ml. yhteinen asiakkuuksien hallinta), investointien edistämistä ja maakuva työtä koskevien toimintojen tehostaminen, palveluja koskeva viestintä sekä koko verkoston osaamisen kehittäminen.</p> <p>UM: Vuoden 2014 Team Finland -strategian toteuttaminen on ohjannut TF -toimintaa ja UM:n maakuva työtä. Keskeistä on ollut yrityksille, erityisesti PK-yrityksille, tarjottavien palveluiden tämentäminen ja parempi viestiminen niistä. Finpron ja UM:n palveluita on sovitettu toimimaan paremmin yhteen. TF -verkoston kompetenssia on lisätty, ml. yritys vastuusaamisella, ja yhteistyötä parannettu koulutuksen avulla, josta UM:illä on ollut kokonaisvastuu. TF-matkojen suunnittelua on parannettu informaatiota lisäämällä. Tekes ja ulkoasiainministeriö julkistivat marraskuussa, viisivuotisen BEAM – Business with Impact -ohjelman, joka käynnistyy v. 2015. Tavoitteena on saattaa yhteen suomalaisia ja kehitys maiden toimijoita synnyttämään uutta innovatiivista liiketoimintaa ja kehitysvaikutuksia kohdemaihin. Maakuva työn organisaatio-</p>	VNK, UM, TEM, MMM	

	<p>ta on uudistettu ja TF-prioriteettialojen kärkiviestejä on nostettu edustustojen maakuvatyön ja verkkoviestinnän kautta entistä enemmän esille.</p> <p>TEM: Team Finland kokoaa uudella tavalla yhteen valtiorahoitteiset kansainvälistymispalvelut. TEM-konsernilla on keskeinen rooli Team Finland -toiminnan toteutuksessa. Merkittävin rakenteellinen kehitystoimi on Finpron uudistaminen, jolla luodaan vahva ja uutta kasvua Suomeen tuova julkisia kansainvälistymispalveluja tarjoava toimija. Team Finland -kasvuohjelman lisärahoituksella tuetaan pk-yritysten uudistumista ja kansainvälistymistä sekä Suomeen suuntautuvien ulkomaisten investointien hankkimista. Team Finland -palvelut mukaan lukien Finpro-uudistus julkistetaan kokonaisuudessaan syyskuussa 2014.</p> <p>MMM vastaa suurlähetystöön Pekingissä palkattavan vientiasioita hoitavan virkamiehen kustannuksista.</p>		
<p>19. Teollisuuden uudistumisessa biotalous, cleantech sekä digitaalinen liiketoiminta ovat hallituksen painopistealat, joita edistetään erillisessä periaatepäätöksessä sovitun mukaisesti.</p>	<p>TEM: Biotalous ja cleantechin kasvua edistetään kahden strategisen ohjelman MSO:n (Metsäalan strategisen ohjelman) ja CSO:n (Cleantechin strategisen ohjelman) johdolla. Toteutus etenee Kasvun kärjet VNP suunnitelmien mukaisesti.</p> <p>Vuonna 2012 käynnistetyn Cleantechin strategisen ohjelman tehtävänä on energia- ja ympäristöliike-toiminnan kehittäminen ja toimintaedellytysten parantaminen uuden kasvun ja työllisyyden luomiseksi Suomeen. Tavoitteina on kaksinkertaistaa cleantech-liikevaihto 50 miljardiin euroon ja luoda 40 000 uutta cleantech-työpaikkaa vuoteen 2020 mennessä. Cleantech on bio-/kierto-/vihreän talouden mahdollistaja.</p> <p>Vuoden 2014 aikana cleantech on nostettu vahvasti vientidelegaatioiden agendalle. Yhteistyö Finpron, EK:n ja alueellisten cleantech-toimijoiden välillä on tiivistetty. Uudistettu Cleantech Finland -brändi otetaan käyttöön 2015. Yhteistyö olympiakomitean kanssa cleantechin maakuvatyön edistämiseksi Rion 450-vuotisjuhlien ja olympialaisten yhteydessä on vauhdissa. Viennin kasvuohjelmia on käynnistetty tai ollaan käynnistämässä eri alueille (cleantech yleensä, Beautiful Beijing, Etelä-Amerikka, Intia, uusiutuva energia, älykkäät sähköverkot, ympäristömittaukset, valaistusteknologia, vesiteknologia jne.) perustuen suomalaiseen osaamiseen, yritysten kasvuhakuisuuteen sekä globaaleihin markkinaselvityksiin. Myös Eurooppa on kasvava cleantech-markkina.</p> <p>Porin Tahkoluoto valittiin meritulivoiman demonstraatioympäristöksi. Ahvenanmaalla kehitetään älykkäiden sähköverkkojen demonstraatiota. Jätteestä energiaa/tuotteita -prosessin demonstraatiohankkeita on eri suunnilla vastatuulella. Katajanokan cleantech-esittely-ympäristön toteutus siirtyi vuodelle ympäristöluvitussyistä.</p> <p>Kestävän kaivannaisteollisuuden toimintaohjelma on osa cleantechin strategista ohjelmaa, ja sitä toteutetaan yhdessä yritysten ja sidosryhmien kanssa. Vuoden 2014 aikana on mm. tehty tutkimusstrategia ja käynnistetty kaivannaisteollisuuden kasvuohjelma.</p> <p>Digitaloudesta valmistellaan Suomen vahvuuksia luotaava linjaus, joka tarkastelee myös palvelualojen menestystekijöitä. TEM-konsernin toimijat, erityisesti Tekes ja VTT, painottavat digimark-</p>	<p>TEM, YM, LVM, MMM, STM</p>	

	<p>kinoiden kyvykkyyksien luomista ohjelmissaan.</p> <p>Suomi kestävän luonnonvaratalouden edelläkävijäksi 2050 -selon- teko eduskunnassa marraskuussa 2014.</p> <p>LVM: LVM osallistuu oman hallinnonalansa (sekä liikenne että viestintä) toimin digitaalisen liiketoiminnan ja ict:n hyödyntämisen edistämiseen.</p> <p>YM: Clentechin vientiä on tuettu ministeritason ja ylimmän johdon vientidelegaatioiden matkoilla Brasiliaan ja Kiinaan. Brasilian kans- sa on solmittu yhteisymmärryspöytäkirja ympäristöalan yhteistyös- tä, Kiinan kanssa on sovittu Beautiful Beijing hankkeen laajentami- sesta ja nostamisesta ympäristöministeriön välisen yhteistyön agendalle. Lisäksi Kiinan kanssa on solmittu sopimukset kestävän rakentamisen ja maankaytön aloilta (MoU).</p> <p>YM asetti 29.4.2014 pilottihankkeen Metsä Fibre Oy:n suunnitellun biotuotetehtaan lupamenettelyiden edistämiseksi. Kokemukset hankkeessa syntyvistä sujuvoittamis-toimenpiteistä kootaan ja niitä hyödynnetään muissa lupamenettelyissä.</p> <p>YM:n ravinteiden kierrätysohjelman (Raki-ohjelma) tavoiteena on, että ravinteiden kierrosta vuotaisi merkittävästi nykyistä vähem- män tyyppiä ja fosforia ympäristöön ja edelleen Itämereen, ja että lannassa, puhdistamolietteisä ja muissa ravinteita sisältävissä sivutuotteissa olevia ravinteita voidaan kierrättää aiempaa tehok- kaammin. Pyrkimyksenä on erilaisten ravinteita sisältävien sivutuotteiden nykyistä parempi uudelleen hyödyntäminen tuotannossa. Raki-ohjelmaa on toteutettu erilais- ten kehittämis- ja pilottihankkeiden avulla.</p> <p>MMM: Toteutetaan biotalousstrategiaa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Toimeenpannaan Manner-Suomen maaseudun kehittämisoh- jelman yksistrateginen painopiste. Ohjelmassa painottuu bio- resurssien tuotannon varmistaminen sekä elinkeinojen uudista- minen vahvistamalla yritys- ja kehittämisrahoitusta sekä tutki- mus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa maaseutualueilla. - Selvitetään vesi- ja kalavaroja ruokana, ravinteina, energiana ja hyvinvointipalveluina hyödyntävän sinisen biotalouden potentia- aali ja kehittymisen esteet sekä käynnistetään sinisen biotalou- den kehittämisohjelman laatiminen. - Valmistellaan VN:n periaatepäätös Kansallinen metsästrategia 2025:sta ja aloitetaan ohjelman toimeenpano. - Toteutetaan uusia biotalouteen liittyviä kehittämissankkeita (esim. biotalousinvestointien raaka-ainehuollon turvaaminen). <p>STM on osallistunut oman hallinnonalansa toimin painopiste- alueiden liiketoiminta-aloitteiden ja niiden sovellusten kehittämisen tukemiseen, mm. biopankkien hyödyntäminen, digitaaliset hyvin- vointi- ja terveyspalvelut ja genomitiedon käytön mahdollistami- nen. TEM:n, OKM:n ja STM:n yhteisen Terveysalan kasvustrategi- an toimeenpanoa tuetaan panostamalla tutkimusinfrastruktuurien, teknologiansiirtotoimintojen ja liike-elämän yhteistyön vahvistami- seen ja kaupallisiin sovelluksiin kansallisella tasolla.</p>		
20. Hallitus sitoutuu päätöksis- sään loppuvaalikauden aika- na välttämään teollisuudelle	Työ hallinnollisen taakan keventämiseksi jatkuu. TEM arvio HE:n yritysvaikutusarvion laadun vaikutusarvioketjun pohjalta.	TEM, LVM, MMM,	

<p>aiheutuvien kustannusten tai sääntelytaakan lisäämistä. Yritysverotus säilytetään nykyisellään.</p>	<p>TEM: Turvallisuus- ja kemikaalivirasto TUKES on arvioinut mahdollisuuksia lupamenettelyjen ja valvonnan keventämiseen sekä asioinnin nopeuttamiseen. Jatkotoimista päätetään myöhemmin.</p> <p>TEM: Palkkahallinnon yhteisen sanaston luominen, joka helpottaa palkasta tehtävää viranomaisilmoittamista. (sanasto valmis 2016)</p> <p>YM: Lupamenettelyiden sujuvuutta parannetaan syyskuun alussa voimaan tulleella ympäristönsuojelulalla (527/2014) ja syysistunto-kaudella 2014 annetulla hallituksen esityksellä ympäristönsuojelulain ja maa-aineslain muuttamisesta (HE 257/2014). Hallituksen esityksellä kevennetään eräiden lupamenettelyiden kokonaisuutta (ympäristöluvan ja maa-aineslun yhteiskäsittely) ja sujuvoitetaan lupien tarkistamisen ja muuttamisen menettelyjä sekä lisäksi nostetaan eläinsuojien luvanvaraisuuskynnyksiä. YM ja Elinkeinoelämän keskusliitto ovat järjestäneet vuonna 2014 aluefoorumia, joissa toiminnanharjoittajat sekä lupa- ja valvontaviranomaiset ovat yhdessä työstäneet toimintatapoja koskevia ehdotuksia lupamenettelyiden sujuvoittamiseksi. Alkuvuoden aikana päätetään jatkotoimenpiteistä. Ympäristömenettelyjen sujuvoittamista ja tehostamista koskeva, ministeri Lauri Tarastin johtaman arviointiryhmän raportti valmistui 10.3.2015. Raportti sisältää lukuisia ehdotuksia menettelyjen sujuvoittamiseksi. Osa niistä voidaan toteuttaa välittömästi ja osa vaatii tarkempaa selvittämistä.</p>	<p>STM VM, YM</p>	
<p>21. Valtion voimalaitosveroa (nk. Windfall-vero) ei oteta käyttöön. Selvitetään veron tuoton korvaamista vaihtoehtoisella ympäristö- tai kulutusverolla.</p>	<p>Voimalaitosverolaki kumottu: HE 129/2014 vp, laki 880/2014 voimaan 1.1.2015.</p>	<p>VM, TEM, YM</p>	
<p>22. Valtiovarainministeriö laatii syksyn 2014 aikana selvityksen maksuperusteiseen arvonlisäveroon siirtymisestä pienten yritysten osalta.</p>	<p>VM: Selvitystyö maksuperusteiseen arvonlisäveroon siirtymisestä pienten yritysten osalta on valmistunut tammikuussa 2015.</p>	<p>VM, TEM</p>	
<p>23. Elinkeinoelämän kilpailukyvyn kannalta tarkastellaan erityisesti energiasta ja logistiikasta aiheutuvia kustannuksia.</p>	<p>LVM:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Jatketaan ja kehitetään julkisen hallinnon ja elinkeinoelämän välistä vuoropuhelua logistisen tehokkuuden parantamiseksi. 2) Alusten ympäristöinvestointien tukiohjelma, joka luotiin kompensoimaan rikkipäästöjen rajoituksista merikuljetuksille aiheutuvia kustannuksia, päättyy vuoden 2014 lopussa. Tukiohjelman voimassaoloa jatkettiin 1.1.2015 voimaan tulleella valtioneuvoston asetuksella 1443/2014. Tukiohjelma on voimassa vuoden 2020 loppuun saakka. Valtion vuoden 2015 talousarviossa ei ole varattu määrärahaa alusinvestointien tukemiseen. 3) Määräaikainen romutuspalkkiokokeilu alkaa vuoden 2015 heinäkuun alussa ja päättyy joulukuun lopussa. Tavoitteena on uudistaa Suomen eurooppalaisittain iäkästä autokantaa, jotta liikenteessä olevat autot olisivat nykyistä ympäristöystävällisempiä ja turvallisempia sekä samalla lisätä virallisiin. Valtion talousarvioon on varattu kolmen miljoonan euron määräraha valtionavustusten maksamiseen. <p>TEM: Energiakustannukset pidetään jatkuvassa tarkkailussa, tämä on todettu myös parlamentaarisessa energia- ja ilmastokomiteassa.</p> <p>MMM: Toteutetaan maatilojen energia ohjelmaa.</p>	<p>TEM, LVM, MMM, VM</p>	

<p>24. Hallitus käynnistää energia-tekniikan kehittämishankkeen. Sähkön ja lämmön yhteistuotannossa sekä erillisessä lämmöntuotannossa etsitään ratkaisuja kotimaisien polttoaineiden hakkeen ja turpeen kilpailukykyyn turvaamiseksi suhteessa kivihiileen.</p>	<p>TEM: Suomi panostaa energiatutkimukseen suhteellisesti enemmän kuin ilmeisesti mikään muu OECD-maa. Selvitetään energia-tekniikan kehittämistilanne yhteistyössä ainakin VTT:n, TEKESin ja VNK:n kanssa. Lyhyt selvitys on valmistunut.</p> <p>VM: Turpeen veronkorotus vuoden 2015 alusta peruttu ja veroa alennettu, HE 128/2014 vp ja HE 234/2014 vp, laki 1185/2014 tullut voimaan 1.1.2015. Lisäksi hallitus on esittänyt turpeelle lisää veronalennusta 2016 alusta HE 359/2014 vp.</p> <p>MMM: Eduskunta hyväksynyt 15.12.2014 hallituksen esityksen (HE 138/2014) uudeksi kestävä metsätalouden määräaikaiseksi rahoituslaiksi. Uusi laki (34/2015) sisältää mahdollisuuden myöntää nuoren metsän hoidon yhteydessä kerättävälle pienpuulle korotettua pinta-alatukea. Korotettu pinta-alatuki on neutraali pienpuun loppukäytölle. Laki tulee voimaan kun komission hyväksyy tukijärjestelmän.</p> <p>Edistetään maaseudun energiayritysten syntymistä ja kehittämistä sekä energiatuotannon innovaatioita mm. Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman toimenpitein. Tavoitteena kehittää suurten keskistettyjen energialaitosten rinnalla myös kotimaisiin polttoaineisiin perustuvaa hajautettua energiantuotantoa.</p>	<p>TEM, LVM, MMM, VM</p>	
<p>25. Suomi rakentaa vähähiilistä yhteiskuntaa kansallisen energia- ja ilmastostrategian, energia- ja ilmastotiekartan 2050 sekä hallituskaudella hyväksyttävän ilmastolain avulla.</p>	<p>TEM: Vähennystavoite on asettumassa 40%:iin. Sopeutumistaakka jäsenvaltioiden kesken jaettaneen edellisen kerran tapaan BKT-perustaisesti, mikä ei vastaa Suomen tavoitteita.</p> <p>YM: Eurooppa-neuvosto hyväksyi lokakuussa 2014 EU:n kasvihuonekaasupäästöjen sitovaksi vähennystavoitteeksi vähintään 40 % vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Komissio valmisteleekin lainsäädäntöehdotukset päästökauppajärjestelmän muutoksista ja päästökaupan ulkopuolisen sektorin taakanjaosta eli jäsenmaakohtaisista päästövähennystavoitteista.</p> <p>LVM: Liikenteen kasvihuonekaasujen päästövähennystavoitteet ja -keinot vuoteen 2020 on määritelty kansallisessa energia- ja ilmastostrategiassa (http://www.tem.fi/energia/energia-_ja_ilmastrategiat/vuoden_2013_strategia) ja liikenteen ympäristöstrategiassa (http://www.lvm.fi/julkaisu/4373390/liikenteen-ymparistostrategia-2013-2020) Vuoden 2014 lopulla käynnistettiin kaksi laajaa hanketta, joissa selvitetään liikenteen khk-päästöjen vähennysmahdollisuudet ja -kustannukset vuoteen 2030. Kesällä 2015 valmistuvien hankkeiden tulokset hyödynnetään neuvotteluissa EU:n khk-päästöjen taakanjakopäätöksestä vuoteen 2030.</p> <p>MMM: Maatalouden ilmasto-ohjelma laadittu. Toimeenpannaan Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmaa.</p> <p>Maa- ja metsätalouden osalta vähähiilisyystavoitteita edistetään kansallisella metsästrategialla (2025, valmistuu keväällä 2015) sekä maatalouden ilmasto-ohjelmalla (hyväksytty syksyllä 2014). LULUCF-VATT/VTT/METLA-hanke keväällä 2015.</p> <p>Ilmastonmuutoksen kansallinen sopeutumisstrategia on päivitetty. Kansallinen ilmastonmuutoksen sopeutumisstrategia on hyväksytty VN-päätöksellä 20.11.2014.</p>	<p>VNK, LVM, MMM, TEM, VM, YM</p>	

26. Suomi rakentaa vähähiilistä yhteiskuntaa energia- ja ilmastotiekartan 2050 avulla.	TEM: Energia- ja ilmastotiekartta 2050 on valmistunut lokakuussa 2014. Energiapolitiikkavaihtoehtoja koskeva selvitys on käynnissä.	TEM	
27. Suomi rakentaa vähähiilistä yhteiskuntaa hallituskaudella hyväksyttävän ilmastolain avulla.	YM: Eduskunta on 6.3.2015 hyväksynyt hallituksen esityksen (HE 82/2014) ilmastolaiksi. Ilmastolaissa säädetään kansallisesta ilmastopolitiikan suunnittelu- ja seurantamenettelystä, ja laissa on asetettu tavoitteeksi vähentää kasvihuonekaasupäästöjä vähintään 80 prosenttia vuoteen 2050 mennessä verrattuna vuoteen 1990. Lain on tarkoitus tulla voimaan seuraavan vaalikauden alusta.	YM	
28. Suomi kiinnittää erityistä huomiota biomassan energiakäytön turvaamiseen ja sen kehittämiseen.	TEM: Biomassan käytön turvaaminen on keskeinen teema sekä EU-tasolla että kotimaassa. EU:sta ei ainakaan nyt ole tulossa rajoituksia Suomelle tärkeälle biomassan energiakäytölle. EU-vaikuttaminen jatkuu vahvana. Uuden rakennerahastokauden ohjelman mukaisesti EAKR:n rahoituksesta 25% tulee kohdistua vähähiilisen talouden tukemiseen. MMM: Toteutetaan Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmaa. Ohjelma sisältää biomassan tuotantoon liittyviä tukia ja korvauksia sekä monipuolisia kehittämistoimia bioperäisen energiatuotannon kehittämiseen ja energiatehokkuuden lisäämiseen. Bioenergian käytön lisääminen otettu huomioon uudessa kestävän metsätalouden määräraikaisessa rahoituslaissa (34/2015). Vaikutetaan EU-politiikkaan biomassojen käytettävyyden varmistamiseksi.	TEM, MMM	
29. Hallitus laatii laajan selvityksen parlamentaarisen työn pohjalta energiasektorin politiikkavaihtoehtojen kehittämisestä. Painopiste on uusiutuvassa energiassa ja hajautetun energiatuotannon edistämässä. Selvitystyön tavoitteena on parantaa Suomen kilpailukykyä ja vahvistaa energiaomavaraisuutta ilmastotavoitteet huomioiden.	TEM: Energiasektorin politiikkavaihtoehtoja koskeva selvitys on aloitettu lokakuussa valmistuneen parlamentaarisen energia- ja ilmastotiekartan pohjalta. Selvitys valmistuu maaliskuussa 2015. LVM: Fossiiliselle öljylle vaihtoehtoiset käyttövoimat ja öljyriippuvuuden vähentäminen on nostettu liikennesektorilla tärkeäksi tavoitteeksi sekä kansallisessa energia- ja ilmastostrategiassa (http://www.tem.fi/energia/energia-_ja_ilmastostrategiat/vuoden_2013_strategia) että liikennesektorin omissa strategioissa (http://www.lvm.fi/julkaisu/4373390/liikenteen-ymparistostrategia-2013-2020 http://www.lvm.fi/julkaisu/4147323/tulevaisuuden-kayttovoimat-liikenteessa-tyoryhman-loppuraportti) Uusia suunniteltuja toimenpiteitä ovat esim. vaihtoehtoisten polttoaineiden jakeluinfran luominen, raskaan liikenteen energiatehokkuutta parantavat toimet, tuki uusille ajoneuvoteknologioiden ja/tai muutokset liikenteen verotukseen. LNG-terminaalien sijoittaminen voi myös edistää tavoitteita. Toimenpiteet tulisi toteuttaa ennen vuotta 2020 (jakeluinfradirektiivin tavoitevuosi). MMM: Yksi painopistealueista Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman 2014–2020 toimeenpanossa on uusiutuvan energiaan ja hajautetun energiantuotantoon liittyvän yritys- ja innovaatiotoiminnan edistäminen. Sähkön pientuotannon työryhmä (TEM) etsii keinoja pienten sähköntuottajien toiminnan ja markkinoillepääsyn helpottamiseen. Eduskunta hyväksynyt 15.12.2014 hallituksen esityksen (HE 138/2014) uudeksi kestävän metsätalouden määräraikaiseksi rahoituslaiksi. Uusi laki (34/2015) sisältää mahdollisuuden myöntää	TEM, LVM, MMM	

	<p>nuoren metsän hoidon yhteydessä kerättävälle pienpuulle korotettua pinta-alatukea. Korotettu pinta-alatuki on neutraali pienpuun loppukäytölle. Laki tulee voimaan kun komission hyväksyy tukijärjestelmän.</p> <p>Metsätalouden tukijärjestelmän uudistamisen yhteydessä tehdään päätökset pienpuun energiakäyttöä edistävästä tuesta.</p>		
30. Hallitus on sitoutunut Kataisen hallituksen tavoitteisiin luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämiseksi.	<p>YM: Vuoden 2014 alkupuoliskolla perustettiin uusia luonnonsuojelualueita Varsinais-Suomeen, Kainuuseen ja Saimaan alueelle. Uusien luonnonsuojelualueiden perustamisprosessi jatkuu syyskaudella. Etelä-Konneveden ja Teijon kansallispuistoja koskevat lait hyväksyttiin eduskunnassa vuoden 2014 aikana.</p> <p>Valtioneuvosto hyväksyi 5.6.2014 periaatepäätöksen Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) jatkamisesta 2014–2025. Ohjelman toteutus on sujunut hyvin ja sitä jatketaan.</p> <p>Soidensuojelua koskeva valmistelu on käynnissä. Valmistelua tekeväälle työryhmälle myönnettiin lisäaikaa syyskuun 2015 loppuun.</p> <p>Kansallisen ekosysteemipalvelujen taloudellisen merkityksen arviointi -hanke (Suomen TEEB) valmistui v. 2015 tammikuussa. Hanke tuotti arvion Suomen tärkeimpien ekosysteemipalvelujen tilasta ja kehityksestä sekä niiden merkityksestä vihreän talouden edistämiseksi.</p> <p>Turun kansallisen kaupunkipuiston päätös tehtiin vuonna 2013 ja Kotkan kansallisen kaupunkipuiston päätös 29.9.2014. Forssan kansallisen kaupunkipuiston perustamista valmistellaan ja siitä tehtäneen päätös 30.3.2015.</p> <p>Vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelmalla (VELMU) on pyritty saamaan yleiskuva Suomen merialueen lajien, luontotyyppien ja geologisten muodostumien esiintymisestä. Aineistojen pohjalta meriluonnon monimuotoisuuden suojele voidaan sovittaa yhteen useiden yhteiskunnan kannalta tärkeiden toimintojen kanssa, aina tuulivoimatuotannosta kalastukseen.</p> <p>MMM: Toteutetaan Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman 2014–2020 toimenpiteet maatalouden ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi.</p> <p>MMM: Eduskunta hyväksynyt 15.12.2014 hallituksen esityksen (HE 138/2014) uudeksi kestäväksi metsätalouden määräraikaiseksi rahoituslaiksi. Uudessa laissa (34/2015) säädetään ympäristötuen ja luonnonhoitohankkeiden rahoituksesta vuodesta 2015 eteenpäin.</p>	YM, MMM	
31. Käynnistetään lainsäädäntöhanke, jonka myötä rahanke- rät vapautetaan nykyisenkaltaisesta lupamenetelystä vastaamaan nykypäivän toimintaympäristöä.	<p>SM: Sisäministeriö on asettanut hallitusohjelman mukaisen lainsäädäntöhanke elokuussa 2014. Hankkeen toimikausi on 28.8.2014–27.2.2015. Sisäministeriö on nimittänyt hankkeen tukisi työryhmän 16.9.2014. Sisäministeriö on valmistellut hallituksen esityksen lausuntokierrokselle. Saadun palautteen perusteella hallituksen esityksen valmistelua jatketaan.</p> <p>VM: Selvitetään joukkorahoituksen suhde rahankeräyslakiin ja joukkorahoitusta koskevan erityislain säätämisen tarve.</p>	SM, OM, VM, TEM	

Lisää asuntoja, raiteita ja väyliä				
32.	Kehysriihessä sovitun kasvu- ja työllisyyspaketin lisäksi hallitus käynnistää asunto- ja infrastruktuurirakentamista koskevan toimenpideohjelman.	<p>"YM: Peruskorjausten käynnistysavustuksen myöntövaltuuden nosto 100 milj. eurosta 140 milj. euroon sisältyy LTAE II/2014:een.</p> <p>Asumisoikeusasuntojen ja ns. normaalien vuokra-asuntojen kytköksen poistaminen MAL-aiesopimuksist toteutettu valtioneuvoston vahvistamaa lainoituksen käyttösuunnitelmaa muuttamalla (14.8.2014). Muutos on huomioitu MAL- aiesopimusseuduilla (Helsingin, Turun ja Tampereen seudut).</p> <p>ASP-järjestelmän lainarajoja on nostettu 1.11.2014 alkaen VN:n asetuksella, ASP-säästämisen aloitusikärajan nostosta annettu HE EK:lle 23.10.2014 ja se astui voimaan 1.1.2015.</p> <p>Pääkaupunkiseudulla otetaan käyttöön käyttötarkoituksen muutosavustus edistämään toimisto- ja teollisuusrakennusten muuttamista vuokra-asuntokäyttöön vuoden 2015 talousarvion voimaantultua.</p>	YM, VM,	
33.	Asuntorahaston käytössä olevien instrumenttien käyttöä tehostetaan. Peruskorjauksiin tarkoitetun käynnistysavustuksen myöntövaltuutus vuodelle 2014 nostetaan 100 milj. eurosta 140 milj. euroon. ASO -asuntojen ja ns. normaalien vuokra-asuntojen tuottamisen kytkös poistetaan MAL -aiesopimuksesta. ASP -järjestelmän ehtoja kehitetään houkuttelevammiksi. Ehtojen yksityiskohdista päätetään budjettiriiheen mennessä.	<p>YM: käynnistysavustus, LTA II/2014, toteutettu ASO- ja normaalien vuokra-asuntojen kytkös poistettu.</p> <p>YM: ASP lainarajoja on nostettu 1.11.14 voimaan tulleella valtioneuvoston asetuksella. Säästämisen aloitusikärajan nostoa koskeva lainmuutos tuli voimaan 1.1.2015.</p>	YM, VM	
34.	Pääkaupunkiseudulla otetaan käyttöön käyttötarkoituksen muutosavustus edistämään toimisto- ja teollisuusrakennusten muuttamista vuokra-asuntokäyttöön.	YM: Toteutettu, talousarvio 2015.	YM, VM	
35.	Asuntopoliittiseen kokonaisuuteen liittyy rakennusalan toimivan kilpailun varmistaminen.	YM: Yleisluonteinen tavoite, jatkuvaa toimintaa	YM, VM	
36.	Uusi 20-vuotinen korkotukimalli toteutetaan kohdekohtaisilla rajoituksilla yleishyödyllisyyslainsäädännön ulkopuolelle. Korkotukimallin keskeisimmistä kriteereistä sovitaan erikseen siten, että laki voidaan saada voimaan vuoden 2015 alusta.	HE on valmistelu, mutta sen antamisesta eduskunnalle on luovuttu.	YM, VM	
37.	Selvitetään, onko tarvetta muuttaa lainsäädäntöä siten, että asuntorahastolla olisi	HE on valmisteltu, mutta sen antamisesta eduskunnalle on luovuttu.	YM	

<p>velvollisuus hakemuksesta peruuttaa yleishyödyllisen yhteisön yleishyödylliseksi yhteiseksi nimeäminen sen jälkeen kun käyttö- ja luovutusrajoitusaika on päättynyt.</p>			
<p>38. Helsingin seudun suuria infrastruktuurirakennushankkeita tuetaan ja edistetään samalla alueen asuntotuotantoa. Edellytyksenä on, että Helsingin seudun kunnat sitoutuvat kaavoituksen vauhdittamiseen ja tonttitarjonnan merkittävään lisäämiseen. Sopimus neuvotellaan Helsingin seudun kuntien kanssa budjettiriiheen mennessä.</p>	<p>VM: Valtioneuvosto hyväksyi sopimuksen periaatepäätöksensä 20.11.2014. Sopimuksella kunnat sitoutuivat lisäämään asuntokaavoitusta vuosina 2016–2019 noin 25 prosenttia verrattuna voimassa olevaan maankäyttöä, asumista ja liikennettä (MAL) koskevan aiesopimuksen tavoitetasoon. Valtio osallistuu sopimuksessa mainittujen suurten infrastruktuurihankkeiden rahoittamiseen edellyttäen, että sopimuksen mukaiset kaavoitustavoitteet toteutuvat. Valtion puolelta sopimuksen osapuolina ovat olleet YM, LVM, VM, Liikennevirasto, ARA sekä Uudenmaan ELY -keskus.</p> <p>YM: YMn asettama neuvotteluryhmä (YM, LVM, VM, kuntien edustajat) on sopinut Helsingin seudun kuntien kanssa neuvottelutuloskaavoituksen lisäämisestä. Lisäksi sopimus on valtion puolelta hyväksytty valtioneuvoston periaatepäätöksellä 20.11.2014.</p> <p>Kaikki kunnat ovat käsitelleet ja hyväksyneet sopimuksen. Sopimus täydentää voimassa olevaa maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) aiesopimusta, joka on voimassa vuoden 2015 loppuun.</p> <p>LVM: Sopimus täydentää valtion ja Helsingin seudun kuntien välistä maankäytön, asumisen ja liikenteen vuoden 2015 loppuun voimassa olevaa aiesopimusta. Sopimuksessa mainittujen liikenneinfrastruktuurihankkeiden tilanne on seuraava:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Länsimetron jatkeen Matinkylä – Kivenlahti valtionavustukselle on myönnetty valtuus vuoden 2015 talousarviossa - Pisara-rata, kts. kohta 39 - Helsinki-Riihimäki-rataosan 1.vaiheesta on tehty talousarviopäätös - Valtion toimintojen lopettamisesta Helsinki-Malmin lentoasemalla on tehty päätös. 	<p>VM, LVM, YM</p>	
<p>39. Pisara-radan rahoitusta koskeva selvitys on käynnissä. Selvityksen ja tonttitarjonnan lisäämistä koskevan sopimuksen perusteella hallitus arvioi valtion mahdollisen osallistumisen radan rakentamiseen.</p>	<p>VM: Helsingin seudun kuntien kanssa on saavutettu neuvottelutuloskaavoituksen lisäämisestä. Pisara-radan rakentamista varten on varattu valtiovarainministeriön menokehyshedotukseen 2016–2019 valtionosuutta 466 milj. euroa ja kuntien osuutta 116 milj. euroa.</p> <p>LVM: Pisara-radan toteuttaminen otetaan huomioon hallituksen kehysvalmistelussa vuosien 2016–2019 määrärahoja mitoitettaessa. Seuraava hallitus ja eduskunta voivat päättää aloituksesta kautensa ensimmäisessä lisätalousarviossa. Hankkeen kustannusarvio on 956 milj. euroa, josta valtion osuus olisi 80 % ja kuntaosuus 20 %.</p>	<p>VM, LVM, YM</p>	
<p>40. Valtiolla on tonttitarjontaa koskevan sopimuksen perusteella valmius sitoutua osallistumiseen länsimetron rakentamiseen sen suunniteltuun päätepisteeseen, Kivenlahteen saakka siten, että valtion osuus hankkeen kustannuksista on enintään 240 milj. euroa ja tulee makset-</p>	<p>VM: Helsingin seudun kuntien kanssa on saavutettu neuvottelutuloskaavoituksen lisäämisestä.</p> <p>LVM: Sopimuksesta on tehty valtioneuvoston periaatepäätös 20.11.2014. Länsimetron jatkeen valtionavustukselle on myönnetty valtuus vuoden 2015 talousarviossa.</p>	<p>VM, LVM, YM</p>	

tavaksi aikaisintaan vuodesta 2017 lähtien.			
41. Muun kuin Helsingin seudun infrastruktuurirakentamisen osalta hallitus päättää liikennehankkeiden aikaistamisesta ja laajuudesta kehityksen puitteissa syksyn budjettiriihessä. Samalla arvioidaan nopeasti käynnistettävät, työllisyyttä edistävät pienet elinkeinopoliittiset liikennehankkeet sekä perustienpidon tarpeet.	VM: Äänekosken biotuotetehtaan liikennejärjestelyjen rahoittamiseksi esitetään 158 milj. euron valtuutta vuoden 2015 ensimmäisessä lisätalousarviossa. Fennovoiman tieyhteyden rakentamiseksi otettiin vuoden 2015 täydentävään esitykseen 7,4 milj. euron valtuus. Lisäksi Vt. 8 parantamiseksi Pyhäjoella esitetään 22 milj. euron valtuutta voimalan rakennustöiden kuljetusten mahdollistamiseksi.	VM, LVM, TEM	
42. Valtio tukee Tampereen kaupunkiraitiotiehanketta osana alueen liikennejärjestelmän, maankäytön ja tontti-politiikan kehittämistä. Valtio osallistuu hankkeen suunnittelukustannuksiin. Valtio osallistuu hankkeen toteuttamiseen suunnittelun valmistuttua arvioituaan ensin Tampereen kaupungin ja Tampereen seudun kuntien toimet tonttitarjonnan lisäämisessä ja asuntotuotannossa.	LVM: Tampereen seudun kuntien ja valtion välisessä MAL-aiosesopimuksessa 2013–2015 on kirjattu, että valtio varautuu osallistumaan kaupunkiraitiotien suunnitteluun ja toteutukseen 30 prosentilla. Tampereen kaupunginvaltuusto päätti 16.6.2014 raitiotien suunnittelun jatkamisesta. Kaupunki on aloittanut raitiotien kehitysvaiheen, joka valmistuu vuonna 2016. Sen aikana ratkaistaan raitiotien toteutus- ja rahoitusmalli. Suunnittelun valtionavun rahoitus on turvattu vuoden 2015 talousarviossa.	VM	
43. Selvitetään valtion, kuntasektorin ja yksityisen sektorin omistaman rakennuttajayhtiön perustamisen tarve ja edellytykset.	VM: Perusarvio tehty Senaatti-kiinteistöjen ehdottamasta etene misvaihtoehto 1:stä. Valmisteltu mallia, joka tarjoaisi asiantuntijatu kea mm. kunnille rakennuttamisessa. Tarkoitus käsitellä talous poliittisessa ministerivaliokunnassa.	VM	
Ihmisten osaaminen ja teknologian hyödyntäminen täysimääräisesti käyttöön			
44. Hallitus vahvistaa toimia perusopetuksen laadun kehittämiseksi tavoitteenaan pysäyttää tutkimuksissa havaittu oppimistulosten lasku.	OKM: Opetus- ja kulttuuriministeriössä on käynnistynyt helmikuussa 2014 Tulevaisuuden peruskoulu – kehittämishake, jonka tavoitteena on selvittää perusopetuksen nykytilaa ja oppimistulosten heikkenemisen syitä, kaventaa tyttöjen ja poikien oppimistulose roja sekä löytää keinoja oppilaiden kouluviihtyvyyden ja motivaation parantamiseen. Hanketta valmistelee kaksi työryhmää, joista toinen keskittyy osaamisen ja oppimisen merkitykseen yhteiskunnan kehityksessä ja toinen oppimismotivaatioon, kouluviihtyvyyteen, opetusjärjestelyihin ja menetelmiin. Työtä koordinoi laajapohjainen ohjausryhmä. Esitykset valmistellaan siten, että ne tukevat perusopetuksen opetussuunnitelmatyötä ja niiden käyttöönottoa sekä seuraavan hallitusohjelman valmistelua. Tulevaisuuden peruskoulu -hankkeen loppuraportti luovutettiin 12.3.2015. Työryhmien työskentelyn lisäksi on syksyllä 2014 toteutettu laajapohjainen verkkokysely, jolla haluttiin kerätä muun muassa oppi-	OKM	

	<p>laiden ja heidän huoltajiensa ajatuksia perusopetuksesta ja sen kehittämisestä. Kyselyyn vastasi 7000 henkilöä. Lisäksi perusopetuksen kehittämisen tueksi on järjestetty kuusi kuulemistilaisuutta eri puolilla Suomea.</p> <p>Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt noin 26,8 miljoonaa euroa valtionavustuksena opetuksen järjestäjille koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseen. Valtionavustus on käytettävä haasteellisimmassa asemassa olevien koulujen toiminnan ja laadun tukemiseen.</p> <p>Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi 15 miljoonaa euroa perusopetuksen ryhmäkokojen pienentämiseen. Avustus parantaa opettajien mahdollisuutta monipuoliseen opetukseen sekä edistää työiihtyvyyttä ja työrauhaan. Rahoitus täydentää aiemmin v. 2014 myönnettyä 60 miljoonan avustusta. Vuosille 2015–2016 on ollut opetuksen järjestäjien haettavana 30 miljoonaa euroa perusopetusryhmien pienentämiseen.</p> <p>Opetus- ja kulttuuriministeriö on julistanut haettavaksi noin 17 miljoonaa euroa valtion erityisavustusta opetuksen järjestäjien esi- ja perusopetuksen kehittämiseen vastaamaan tulevaisuuden vaatimuksiin. Avustus on tarkoitettu käytettäväksi vuosina 2015–2016.</p> <p>Valtion erityisavustusta erityisopetuksen laadun kehittämiseen ja siihen liittyvään koulunkäyntiavustajien palkkaamiseen vuosille 2015–2016 on yhteensä 10 miljoonaa euroa. Avustusta voidaan käyttää koulunkäyntiavustajien palkkaamiseen ja vaativan erityisen tuen opetushenkilöstön ja koulunkäyntiavustajien koulutukseen osallistumisen kustannusten kattamiseen. Avustus koskee myös aamu- ja iltapäivätoimintaa.</p>		
45. Laajennetaan kielikylpykoulutusta koko Suomen alueella.	OKM: Kotimaisten kielten kielikylpyopetusta ja muiden kielten kaksikielistä opetusta laajennetaan kohdentamalla esi- ja perusopetuksen järjestäjille sekä kuntien päivähoidosta vastaaville tahoille valtion erityisavustuksia lukuvuodelle 2015–2016. Tarkoitukseen on varattu kolme miljoonaa euroa.	OKM	
46. Oppivelvollisuusiän pidentämistä koskeva uudistus toteutetaan rakennepaketissa, sen toimeenpanolinjauksissa ja kevään 2014 kehyspäätöksessä sovitun mukaisesti, ja siten että sen kustannusvaikutus julkiseen talouteen ei ylitä aiemmin sovittua enimmäismäärää.	VM: Oppivelvollisuuden ulottamista toiselle asteelle ei tässä vaiheessa jatketa.	OKM, VM	
47. Lukion tuntijakoa uudistetaan.	OKM: Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmä antoi ehdotuksensa 17.12.2013 valtioneuvoston asetukseksi lukiokoulutuksen yleisiksi valtakunnallisiksi tavoitteiksi ja lukion tuntijaoksi. Työryhmä ehdotti kolmea vaihtoehtoa lukion tuntijaaksi. Ehdotus on ollut lausunnoilla. <p>Valtioneuvosto hyväksyi 13.11.2014 asetuksen lukiokoulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta. Tuntijakoasetus astui voimaan 1.12.2014. Opetushallituksen tulee hyväksyä lukion opetussuunnitelman perusteet niin, että asetuksen mukaiset opetussuunnitelmat otetaan käyttöön viimeistään 1.8.2016.</p>	OKM	

<p>48. Toisen asteen ammatillisen ja yleissivistävän koulutuksen rahoitusta ja rakennetta uudistetaan vuoteen 2017 mennessä.</p>	<p>OKM: Toisen asteen koulutuksen ja vapaan sivistystyön rakenneuudistuksen toimeenpanoa varten on asetettu laajapohjainen ohjausryhmä sekä ministeriön virkamiehistä koostuva projektiryhmä huhtikuussa 2014. Ohjaus- ja projektiryhmä valmistelevat rakenteellisen kehittämisen suuntaviivojen ja järjestämislupien myöntämiskriteerejä. Uusien järjestämislupien myöntämiskriteerit on tarkoitus antaa koulutuksen järjestäjille ja oppilaitosten ylläpitäjille tammikuussa 2015. Rakenneuudistuksen edellyttämien säädösmuutosten valmistelu on käynnissä ja HE annetaan syksyllä 2014.</p> <p>Lukiokoulutuksen rahoitusperusteet uudistetaan ottaen huomioon rahoituksen ylläpitäjäneutraalisuus. Rahoitusta uudistetaan siten, että se turvaa ikäluokkien pientyessä lukiokoulutuksen laadun ja alueellisen saavutettavuuden myös etäopetusta hyödyntäen. Rahoitusperusteisiin sisällytetään tuloksellisuusrahoitusosuus, joka palkitsee koulutuksen laadusta ja laadun parantamisesta, esimerkiksi yksilön oppimistulosten paranemisesta ja vähäisistä keskeyttämisistä.</p> <p>Hallituksen rakennepoliittisen päätöksen (2013) mukaisesti lukio-koulutuksessa siirrytään suoritepohjaiseen rahoitukseen. Uudistusten valmistelu on käynnistetty.</p> <p>Koulutuksen järjestäjäverkkoa kehitetään hallitusohjelman mukaisesti turvaten lukiokoulutuksen alueellinen saavutettavuus.</p> <p>Ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen rahoitusuudistusta valmistellut työryhmä sai työnsä valmiiksi kesäkuussa 2014. OKM on käynnistänyt työryhmän esitysten pohjalta valmistelun opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi. HE annetaan syksyllä 2014.</p> <p>Hallituksen esitys rahoitusjärjestelmän uudistamisesta (HE 310/2014 vp) on annettu 4.12.2014 ja se on eduskunnan käsitellyssä. Eduskunta äänestää valiokunnan mietinnöstä viikolla 11.</p> <p>Järjestäjäverkkoa koskeva hallituksen esitys (HE 306/2014 vp) on annettu 4.12.2014. Esitys tulee raukeamaan eduskunnassa.</p>	OKM	
<p>49. Hallitus vahvistaa sovitusti yliopistojen oman varainhankinnan mahdollisuuksia ja pyrkii varmistamaan tutkimuksen laadullisen kehittämisen mahdollisuudet myös rahoitusjärjestelmään tehtäviin muutoksiin.</p>	<p>OKM: Valtion vastinrahaan oikeuttavan yliopistojen varainhankinnan periaatteet käsiteltiin talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa 21.10.2014. TALPO -linjauksen perusteella OKM antoi yliopistoille ohjeet yliopistojen pääomittamisesta ja valtion vastinrahakelpoisen varainhankinnan ehdoista ja menettelytavoista vuosina 2014–2017. Pääomittamiseen varattu määräraha budjetoidaan kokonaisuudessaan vuoden 2017 talousarvioon siten, että valtion vastinrahoituspäätökset tehdään yhdellä kertaa loppuvuodesta 2017.</p> <p>Yliopistojen rahoitusmallissa rahoituskriteereitä muutettiin vuoden 2015 alusta alkaen siten, että julkaisujen pohjalta määräytyvä rahoitus lasketaan jatkossa julkaisujen laatuun perustuvaa tasoluokitusta hyödyntäen. Asiaan liittyvät asetusmuutokset hyväksyttiin kesällä 2014.</p>	OKM	
<p>50. Hallitus sopii budjettiriihessä kertaluonteisesta lisäyksestä yliopistojen perusrahoitukseen vuoden 2015 jakamattoman varauksen puitteissa.</p>	<p>OKM: Hallituksen talousarvioehdotuksessa vuodelle 2015 on päätetty kertaluonteisesta lisärahoituksesta, joka kompensoi indeksikorotuksen puolittamisen vaikutuksen kertaluonteisesti vuonna 2015. OKM kohdentaa kertaluonteisen lisärahoituksen yliopistoille osana vuoden 2015 laskennallisin perustein määräytyvää perusrahoitus-</p>	OKM	

<p>51. Hallitus käynnistää keskustelut Senaatti-kiinteistöjen osittain omistamien yliopistokiinteistöjen myymisestä yliopistoille tai muille mahdollisille ostajille vuonna 2015.</p>	<p>ta.</p> <p>VM: Toteutettu esiselvitys valtion omistuksessa olevien yliopistokiinteistöosakeyhtiöiden osakkeiden myyntimahdollisuuksista syksyllä 2014. Talouspoliittinen ministerivaliokunta käsitteli 2.12.2014 esiselvityksen ja puolsi, että osakkeet voidaan myydä niiden käypään arvoon. Samassa yhteydessä Senaatti-kiinteistöt on valtuutettu aloittamaan myyntineuvottelut osakkeiden ostamisesta kiinnostuneiden yliopistojen ja muiden mahdollisten ostajaehdokkaiden kanssa. Senaatti-kiinteistöt tekee neuvottelujen pohjalta esityksen valtiovarainministeriölle, joka tuo asian ehdotuksineen talouspoliittisen ministerivaliokunnan käsiteltäväksi.</p> <p>OKM: osallistuu tarvittaessa VM:n valmisteluvastuulla olevaan keskusteluun valtion osittain omistamien yliopistokiinteistöyhtiöiden osakkeiden myymiseksi yliopistoille tai muille mahdollisille ostajille.</p>	<p>VM, OKM</p>	
<p>52. Digitalisoituminen on Suomelle keskeinen mahdollisuus tuottavuuden lisäämiseen, ja se on hyödynnettävä täysimääräisesti. Digitalisoitumiseen liittyvä teollinen murros edellyttää tietoliikenneinfrastruktuurin ja tulevaisuuden digitaalisiin palveluihin liittyvän osaamisen vahvistamista. Opetuksen ja oppimisen digitaalista murrosta edistetään voimakkaasti mm. koulutuksen pilviväylän kehittämisen ja käyttöönoton avulla.</p>	<p>VM: VM:n kesäkuussa 2014 asettama Kansallinen palveluarkkitehtuuri -ohjelma luo yhteentoimivan digitaalisten palvelujen infrastruktuurin, jonka avulla tiedon siirto organisaatioiden ja palvelujen välillä on helppoa. Sen tarkoituksena on madaltaa kynnystä palvelujen kehittämiseen, mahdollistaa uudenlaisia palveluita sekä vähentää päällekkäistä tekemistä ja kehittämistä. Ohjelmassa kehitetään kansalaisille ja yrityksille palvelunäkymä, jossa he pystyvät katsomaan omia rekisteritietojaan ja käyttämään erilaisia sähköisiä palveluita yhdestä paikasta. Ohjelmassa toteutetaan roolien ja valtuutusten hallinnan ratkaisu, joka mahdollistaa sähköisen asiointin toisen henkilön puolesta sekä esimerkiksi yrityksen roolissa.</p> <p>Ohjelman ensimmäiset toteutukset (palveluväylä ja kansalaisen palvelunäkymän betaversio) tulevat tuotantokäyttöön vuoden 2015 aikana.</p> <p>OKM: OKM tukee alan toimijoiden pyrkimystä sopia yhteisistä standardeista ja käytänteistä, jotka liittyvät digitaalisten työvälineiden hankintaan ja yhteentoimivuuteen Koulutuksen pilviväylä -projektin myötä. Foorumina yhteistyölle perustetaan toimijoiden välinen konsortio EduCloud Alliance, jossa on sovittu yhdessä kehitettävistä standardeista koskien muun muassa hankintaa, tunnistautumista ja tiedon siirtoa järjestelmien välillä. EduCloud Alliance ylläpitää ja kehittää avoimella lähdekoodilla julkaistavaa esimerkkitoteutusta alustasta, joka toteuttaa sovitut standardit - esimerkiksi hankintastandardien esimerkkitoteutusta EduCloud Bazaaria on jo pilotoitu.</p> <p>EduCloud Alliancen ratkaisujen myötä digitaalisia oppimisen työvälineitä on helpompi tuottaa, hankkia ja ottaa käyttöön. Työvälineet voivat olla esimerkiksi materiaaleja, pelejä, sovelluksia tai palveluita. Kehitystyötä tehdään tiiviissä yhteistyössä kansallisesta palveluarkkitehtuurista vastaavien ministeriöiden ja virastojen sekä Viron valtion kanssa. Tavoitteena on, että uusien opetus suunnitelmaperusteiden painottaessa entistä enemmän tieto- ja viestintätekniikan käyttöä ja ymmärtämistä, koulutyön vaatimat digitaaliset työvälineet olisivat entistä helpommin oppilaiden, opiskelijoiden ja opettajien käytössä</p> <p>LVM: Osaamisen vahvistaminen on osa kaikkien ministeriöiden omien älystrategioiden valmistelua. Valtioneuvostotasolla työtä</p>	<p>VM, TEM, OKM, STM, LVM</p>	

	<p>koordinoi LVM. LVM:n omat älystrategiat ovat liikennepolitiikan älystrategia (Älyä liikenteeseen ja viisautta liikkujalle. Toisen sukupolven älystrategia liikenteelle) sekä viestintäpolitiikan osalta KIDE-ohjelma. Näiden strategioiden toteuttaminen on hyvässä vauhdissa ja sitä jatketaan koko hallituskauden. LVM:n työryhmän ehdotus big data -strategiaksi julkaistiin 8/2014. Liikennelabra eli liikenteen sähköiset palvelut -hanke on käynnissä ja ensimmäiset yritysten palvelut saatu markkinapilottivaiheeseen.</p> <p>TEM: Kts. kohta 17.</p> <p>STM vahvistaa erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisen asiakastiedon käyttöä, osaamista sekä digitaalisten palvelujen kehittämistä. Myös sosiaalivakuutusjärjestelmien sähköisten palveluiden laajentamiseen panostetaan edelleen. STM on laatinut oman alueensa älypalveluiden strategian, jonka toimeenpanon edellyttämien säädösmuutosten valmistelu on käynnistetty (asiakas- ja potilastiedon toissijainen käyttö). STM on osallistunut Terveystieteiden tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kasvustrategia määrittelyyn TEMin ja OKM:n kanssa. Terveysteknologian hyödyntämiseen ja vientiin tähtäävä kasvustrategian toimeenpano on käynnistetty yhteistyössä innovaatiotoimijoiden ja rahoittajien (Tekes, Sitra) kanssa.</p>		
<p>53. Julkisten tietovarantojen määrätietoinen avaaminen edistää myös osaltaan avointa tiedettä ja luo mahdollisuuksia uudenlaisen yrittäjyyden ja palveluinnovaatioiden syntymiselle.</p>	<p>VM on asettanut vuonna 2013 avoimen tiedon ohjelman http://www.vm.fi/avointieto. Ohjelma päättyy kesällä 2015. Tietovarantojen avaamisella halutaan uutta liiketoimintaa ja innovaatioita koskevien tavoitteiden lisäksi vahvistaa demokratiaa ja kansalaisyhteiskuntaa, tehostaa hallintoa ja monipuolistaa koulutuksen ja tutkimuksen käytettävissä olevia tietoaineistoja.</p> <p>Tietovarantojen avaaminen valmistellaan vuosittain osana valtiontalouden kehysten ja talousarvion valmistelua. Ministeriöiltä pyydetään suunnitelmat siitä, mitä tietovarantoja hallinnonaloilla avataan ja mitkä ovat taloudelliset ja yhteiskunnalliset vaikutukset. Valtionhallinnossa on vuodesta 2011 lähtien avattu merkittäviä tietoaineistoja, kuten paikkatietoja, sää-, ilmasto- ja meridataa ja ilmastomalleja, liikennedataa, Tilastokeskuksen aineistoja, verotietoja (yhteisöverotiedot), talousdataa ja kulttuuriaineistoja.</p> <p>Avoimen tiedon ohjelman toimenpiteillä tuetaan tietovarantojen avaamista. Syksyllä 2014 julkaistiin kansallinen dataportaali Avoindata.fi. Palvelua kehitetään ja laajennetaan korvaamaan yhteentoimivuuden portaali Yhteentoimivuus.fi maaliskuussa 2015. Julkisen hallinnon suositus (JHS 189) avoimen tietoaineiston käytönluvaksi hyväksyttiin julkisen hallinnon tietohallinnon neuvottelukunnassa (JUHTA) joulukuussa 2014. Esiselvitys tietovarantojen avaamisen vaikuttavuudesta on valmistunut ja julkaistaan keväällä 2015. Julkisen sektorin palvelujen kehittämisalustalla (JulkICTLab) pilotoidaan avointa dataa hyödyntäviä sovelluksia. Ohjelman puitteissa on osallistuttu järjestäjäkumppanina useisiin avoimen datan tapahtumiin, kuten Avoin Suomi 2014 ja Apps4Finland, EU:n Open Data Support Training. Ennen ohjelman päättymistä osallistutaan pohjoismaiseen avoimen datan viikkoon.</p> <p>Tavoitteena on, että julkisen hallinnon tietovarannot avataan vaiheittain vuoteen 2018 mennessä. Ohjelman kevätkaudella 2015 toiminta painottuu ohjeistamaan tietovarantojen avaamista ja tiedon hyödyntämistä laajasti julkishallinnossa.</p>	<p>VM, OKM, TEM, STM, LVM, MMM</p>	

	<p>LVM: LVM on toteuttanut hallinnonalalla laadittua suunnitelmaa tietovarantojen avaamiseksi ja toteuttamista jatketaan. Avoimen tiedon hyödyntäminen sisältyy myös 8/2014 julkistettuun LVM:n big data -strategiaehdotukseen.</p> <p>MMM: Tietovarantojen avaamista jatketaan selvityksen pohjalta tehdyn ohjelman mukaisesti.</p> <p>STM: Toimialan keskeiset tietovarannot on kartoitettu ja niille on laadittu avoimen datan suunnitelmat. Aineistoja avataan pitkäjänteisesti aina järjestelmien kehittämisen yhteydessä, mikäli tietosuoja tämän mahdollistaa. STM kehittää hallinnonalan tietovarantojen käyttöä ja selvittää tutkimuskäytön laajentamista.</p> <p>OKM: OKM asetti vuosiksi 2011–2014 Tutkimuksen tietoaaineistot -hankkeen (TTA). Vuonna 2014 OKM käynnisti työtä jatkamaan Avoin tiede ja tutkimus -hankkeen (ATT), jonka toimikausi on 2014–2017. ATT edistää julkisrahoitteisessa tutkimuksessa syntyvien julkaisujen, datan ja menetelmien avoimuutta. Vuonna 2014 hankkeessa käynnistettiin selvitykset ja työryhmät, jotka käsittelevät mm. tekijänoikeuskysymyksiä, tutkimuksen kokonaisarkkitehtuuria ja aineistojen pitkäaikaissäilytystä sekä analysoivat lähtötilaa. Avoimen tieteen ja tutkimuksen tiekartta julkistettiin 25.11.2014 Avoimen tieteen ja tutkimuksen foorumissa.</p> <p>OKM:n hallinnonalalla on edistetty kulttuuriperintöaineistojen digitointia sekä yhtenäistetty kirjasto-, museo- ja arkistoaineistojen metatietoja, tehostettu aineistojen avaamista sekä parannettu niiden hyödynnettävyyttä (Kansallinen digitaalinen kirjasto -hanke).</p>		
54. Toimiva kansallinen sähköinen tunnistamisratkaisu toteutetaan.	<p>VM: Valtiovarainministeriö asetti toukokuussa 2014 työryhmän valmistelemaan kansallisen tunnistamisratkaisumallin. Työ tehtiin tiiviissä yhteistyössä VM:n ja LVM:n johdolla alan toimijoiden kanssa avoimessa menettelyssä. Tunnistamisratkaisua koskevan mallin ja tarvittavat lainsäädäntömuutokset ovat valmistuneet marraskuussa 2014 ja eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen (HE 272/2014) tammikuussa 2015. Työ jatkuu toimeenpanoprojektina.</p> <p>Työtä tukee avoin referenssiryhmä, jossa on mukana mm. keskeisiä viranomaisia, finanssisektorin ja elinkeinoelämän organisaatioita.</p> <p>LVM: LVM on mukana valmistelemassa tunnistamisratkaisua kansallisen vahvan sähköisen tunnistusmallin valmistelutyöryhmässä. Laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetun lain muuttamisesta (272/2014) vahvistettiin 1/2015 ja se tulee voimaan 1.1.2016. Muutoksella luotiin kansallinen sähköinen tunnistamisratkaisu, jonka tunnistuspalvelut ovat ajan tasalla, riittävän turvallisia ja kansalaisille helppoja käyttää. Lailla luodaan tunnistuspalvelun tarjoajien luottamusverkosto, joka toimii kansalaisille tarjottavien tunnistuspalvelujen taustalla.</p>	VM, LVM	
55. Hallitus jatkaa kyberstrategian määrätietoista toimeenpanoa. Tavoitteena on, että Suomi on maailmanlaajuinen edelläkävijä kyberuhkiin va-	<p>PLM: Kyberturvallisuusstrategia ja sen kansallisen toimeenpano-ohjelman tehokas käynnistäminen ovat keskeisiä keinoja tavoitteen saamiseksi. Hallinnonalat varmistavat riittävän resursoinnin toimeenpano-ohjelman kehittämiskohteisiin ja hallinnonalakohtaiset toimeenpano-ohjelmat käynnistyvät vuonna 2014.</p>	PLM, SM VM, LVM, UM	

<p>rautumisessa ja niiden häiriötilanteiden hallinnassa.</p>	<p>Valtioneuvostolle annetaan alkuvuodesta 2015 ensimmäinen arvio kyberturvallisuuden varautumisen tilasta. Sen kokoaa puolustusministeriön yhteydessä toimiva Turvallisuuskomitea. Turvallisuuskomitea arvioi sovittujen toimenpiteiden käynnistymistä, toteutettujen toimenpiteiden vaikuttavuutta sekä luo edellytykset toimenpiteiden ja tarpeiden yhteensovittamiseksi eri toimijoiden kesken.</p> <p>Kyberturvallisuusstrategiaa kehitetään jatkuvan parantamisen periaatteen mukaisesti. Päivittämisessä otetaan huomioon syötteitä laajasti yhteiskunnan eri sektoreilta. Erityisesti viranomaiset, elinkeinoelämä ja järjestöt sekä tutkimus ja strategian seuranta-tehtävä tuottavat näitä syötteitä.</p> <p>SM: Sisäministeriön hallinnonalan kyberturvallisuusstrategian toimeenpanosuunnitelma on vahvistettu ja sen toteutumista seurataan säännöllisesti. Osa toimenpiteistä edellyttää lisäresursseja toteutuakseen.</p> <p>VM: Valtiovarainministeriön SecICT-hanke kehittää valtion ympärivuorokautista tieto- ja kyberturvallisuuden havainnointi- ja reagointikykyä. Hankkeessa on suunniteltu viranomaistoiminto, jonka tehtävänä on valtion keskeisiin ICT-ympäristöihin kohdistuvien ja laajavaikutteisten tietoturvatapahtumien ennaltaehkäisy, valvonta, koordinointi ja ohjaus. Toiminto täydentää Kyberturvallisuuskeskuksen toimintaa reagoimalla vakaviin tietoturvallisuusuhkiin. Toiminnon sijoituspaikkaa ja lainsäädännöllisiä tarpeita kartoitetaan parhaillaan.</p> <p>Valtion johdolle ja valmiusorganisaatiolle tuotetaan turvalliset viestintä- ja tiedonkäsittelypalvelut Salatun tiedonsiirron ja hallinnon turvallisuusverkkoon (TUVE) perustuen sekä jo käytössä olevia palveluja yhdistäen ja edelleen kehittäen. Tarvitsee lisärahoitusta palveluintegraatiota kehitetään siten, että se mahdollistaa valtion johtamisen kaikissa tilanteissa ja sisältää tarvittavan turvallisen mobiiliratkaisun.</p> <p>LVM: LVM:n hallinnonalalla strategian mukainen Viestintäviraston kyberturvallisuuskeskuksen toiminta on käynnistynyt. Resurssit keskuksen toiminnalle turvataan. Valmistellaan strategia, jonka tarkoituksena on palauttaa luottamus internetiin yhteiskunnan yleistä tietoturvallisuustasoa parantamalla.</p> <p>UM: Suomi osallistuu myös kansainvälisillä yhteistyöfoorumeilla aktiivisesti kyberturvallisuuden kehittämiseen.</p>		
<p>56. Suomea kehitetään kansainväliseksi data-liikennekeskukseksi. Jatkona Itämeren merikaapelia koskevalle päätökselle edistetään aktiivisesti Koillisväylän arktisen merikaapelin rakentamista. Suomeen houkutellaan aktiivisesti konesali-investointeja, jotka jatkossa muodostavat osaamisen ekosysteemin, joka ulottuu konesalien suunnittelusta ai-</p>	<p>LVM: VNK on ryhtynyt toimenpiteisiin Itämeren merikaapeliyhteyden rakentamiseksi. TEM ja LVM jatkaa aktiivisia toimia Koillisväylän merikaapeliyhteyden edistämiseksi. LVM panostaa erityisesti konesali-investointien ympärille rakentuvien pilvipalvelukokonaisuuden synnyttämiseen.</p>	<p>LVM, TEM, VNK</p>	

na niiden käyttöön ja ylläpitoon.			
Työelämää ja hyvinvointia parannetaan			
57. Hallitus jatkaa työtä köyhyyden, syrjäytymisen ja eriarvoisuuden vähentämiseksi. Työn ja sosiaaliturvan yhteensovittamista parannetaan työnteon kannattavuuden parantamiseksi ja työllisyysasteen nostamiseksi.	<p>STM: STM koordinoi köyhyyden, syrjäytymisen ja eriarvoisuuden ehkäisemisen kokonaisuutta, johtoryhmänä sosiaali- ja terveystoiministeriöryhmä. Toimenpideohjelmassa on 35 kärkihanketta. Ohjelman kärkihankkeista suurin osa on valmistunut ja myös muut ovat edenneet suunnitellusti. Ohjelman toimeenpanon puolivälitarkastus on valmistunut lokakuussa 2013. Ohjelmalla on omat seurantaindikaattorit, joiden avulla seurataan tavoitteiden toteutumista. Ohjelman loppuarvio valmistuu maaliskuussa 2015.</p> <p>Ohjelman puitteissa on järjestetty korkean tason poikkihallinnollisia seminaareja ja tuotettu arviointiraportteja. "Hyvinvointi kestävä kasvun perustana" -teemalla on toteutettu hallinnonrajat ylittävää yhteistyötä, jonka tavoitteena on luoda rakenteet ja sopia toimintatavat, joilla tuetaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä kaikilla hallinnonaloilla. Prosessi on tiivistänyt poikkihallinnollista yhteistyötä ja lisännyt sitoutumista siihen, työ jatkuu edelleen.</p> <p>Ohjelmakokonaisuuden teemasta on useita tuoreita selvityksiä etenkin lasten, nuorten ja perheiden tilanteesta. Niissä painotetaan universaalien palvelujärjestelmän ja varhaisen tuen roolia. Teema on ollut esillä myös VN-päätöksentekoa tukevassa selvitys- ja tutkimustoiminnassa. "Suomalaisten hyvinvointi 2014" -raportti (THL, joulukuu 2014) antaa hyvinvoinnistamme hyvän tilannekuvan. Sen mukaan suomalaisten hyvinvointi ja elämänlaatu ovat pysyneet hyvänä kuluneen kymmenen vuoden aikana, mutta sosioekonomiset terveys- ja hyvinvointierot ovat yhä kansainvälisesti verraten suuret. Helmikuussa 2015 valmistuneessa "Perusturvan riittävyyden arviointi" -raportissa tarkastellaan perusturvan kehitystä ja riittävyyttä vuosina 2011–2015. Sen mukaan perusturvan taso on kohentunut useiden tällä hallituskaudella tehtyjen muutosten erityisesti vuoden 2012 lakimuutosten ansiosta. Vuosien 2011–2015 etuus- ja verotuslainsäädännön muutokset ovat pienentäneet tuloeroja ja köyhyysriskiä.</p> <p>Ohjelmalla on läheinen yhteys EU2020 -strategian kansalliseen toimeenpanoon. Sosiaalisen osallisuuden edistäminen on myös Suomen rakennerahasto-ohjelman yksi painopistealue kaudella 2014–2020. Useissa RAPO-toimenpiteissä on yhteensovitettu työtä ja sosiaaliturvaa (RAPO 1.21 Työttömyysturvan suojaosuuksien, 1.22 Asumistuen suojaosuuksien, 3.2:3 Aktivointi-suunnitelma, Liite 4 toimeentulotuen alenema).</p> <p>"Lapsivaikutusten arvioinnin ja lapsibudjetoinnin" -työryhmä kehittää lapsivaikutusten arviointia ja valmistelee aineistoa säädösvalmistelun ja päätöksenteon käyttöön.</p>	STM, OKM, OM, SM, TEM, UM, VM, VNK, YM	
58. Hallitus jatkaa määrätietoista työtä vaikeasti työllistyvien työttömyyden lieventämiseksi. Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten, osatyökykyisten ja vammaisten henkilöiden työllistämisen ja työllistämisen edellytyksiä parannetaan. Osallistavaa sosiaali-	<p>STM: Osana rakennepoliittista ohjelmaa hallitus on tehostanut useita toimia, joilla ehkäistään syrjäytymistä ja tuetaan työllistymistä. Kehitetään työikäisillä osallistavaa sosiaaliturvaa syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja työnteon kannustavuuden lisäämiseksi ihmisen toimintakyky huomioon ottaen sosiaaliturvaa ja osallistavia toimenpiteitä yhteen sovittamalla (RAPO -toimenpiteet 1.12, Osatyökykyiset, 1.14 Osallistava sosiaaliturva).</p> <p>Osallistavaa sosiaaliturvaa kehittävä työryhmä on työskennellyt</p>	STM, TEM, VM	

<p>turvaa kehitetään.</p>	<p>30.12.2013–8.2.2015. Työryhmä määritteli väliraportissaan pilotoitinkriteerit ja on käynnistänyt kuusi kunta- ja kolme järjestö pilottia. Toimintaa on kehitetty sekä kuntouttavana työtoimintana että vapaaehtoisena toimintana. Tavoitteena on ehkäistä työttömien syrjäytymistä, kannustaa osallistumiseen ja samalla lisätä sosiaaliturvan yleistä hyväksyntää yhteiskunnassa. Alustavien tulosten mukaan riittävä toimeentuloturva yhdistettynä aktiivisesti tarjottuihin työllistymistä edistäviin palveluihin on paras tapa edistää työttömien osallisuutta ja työelämään suuntautumista ja torjua syrjäytymistä.</p> <p>STM:n Osatyökykyiset työssä -ohjelmassa (2014–2015) pilotoidaan työkykykoordinaattori-konseptia. Työnantaja tai TE-keskus nimeää osatyökykyiselle työkykykoordinaattorin, jonka avulla räätälöidään palvelut ja keinot työllistymistä tukevaksi. Lisäksi ohjelmassa tutkitaan ja selvitetään työkykykoordinaattoritoiminnan vaikuttavuutta ja osatyökykyisten kohtaamia työllistymisen esteitä. Ohjelmaan kuuluu myös verkkopalvelun toteuttaminen 2015–2016.</p> <p>Sosiaalihuollon työelämäosallisuutta selvittänyt työryhmä (ns. TEOS-työryhmä) jätti esityksensä syksyllä 2014. Esitys on lausuntokierroksella, jonka määräaika päättyi 6.2.2015.</p> <p>Kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia muutettiin rakennepoliittisessa ohjelmassa sovitulla tavalla. Kuntouttavan työtoiminnan viikottaista enimmäiskestoja vähennettiin neljään päivään nykyisestä viidestä päivästä. Eduskunta on hyväksynyt lakiesityksen ja on tulossa voimaan 1.7.2015.</p> <p>TEM: Pitkäaikaistyöttömyyttä alennetaan toteuttamalla pääministeri Kataisen hallituksen ohjelmassa ja rakennepoliittisessa ohjelmassa päätetyt toimet. Syyskuussa 2014 annetaan seuraavat hallituksen esitykset:</p> <ul style="list-style-type: none"> - HE laiksi työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta - HE TYP-toimintamallin valtakunnallistamiseksi ja lakisääteistämiseksi sekä työmarkkinatuen rahoitusmuutoksen toteuttamiseksi. - HE laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta. Esitys sisältää muutokset palkkatukeen (mm. pitkäkestoinen palkkatuki ikääntyville). <p>Rakennepoliittisessa ohjelmassa asetetun työttömyysasteen alentamistavoitteen saavuttaminen edellyttää lisätoimia, joista sovitaan budjettiriihessä.</p>		
<p>59. Nuorisotakuun jatkotoimissa painotetaan matalan kynnyksen ja nuorten tarpeista lähtevien ennaltaehkäisevien palvelujen kehittämistä sekä viranomaisten että muiden toimijoiden yhteistoiminnan kehittämistä. Tavoitteena on palveluiden saumaton yh-teensovittaminen ja erityises-ti syrjäytymisen tehokas ennaltaehkäisy. Kaikkein vai-keimmassa tilanteessa olevia nuoria tuetaan tehostamalla</p>	<p>TEM: Nuorisotakuutyöryhmä koordinoi toimeenpanoa painottaen hyvien toimintamallien levittämistä alue- ja paikallis-tasolla.</p> <p>Valtion ja kuntien (11 kpl) välisissä kokeilusopimuksissa sovitaan kuntien ja TE-toimistojen yhteistyömuodoista. Toimijoiden välistä tiedonkulkua pyritään parantamaan tietosuojaan puitteissa.</p> <p>Lisäksi Euroopan sosiaalirahaston (ESR) ohjelmakaudella 2014–2020 toteutetaan nuorisotakuun toimenpidekokonaisuus (sis. Ohjaamo-toimintamallin).</p> <p>Tilastoseuranta otetaan käyttöön vuoden 2014 lopulla.</p> <p>Nuorisotakuun toiminnasta ja toimenpiteistä julkaistaan raportti</p>	<p>TEM, OKM, STM, MMM</p>	

<p>nuorille kohdennettuja sosi- aali- ja terveydenhuollon, perhetyön sekä kuntouttavia palveluja. VM/Kuntakokeilu/nuoriso- takuu aloitetaan 11 kun- nassa/kuntaryhmässä 1.1.2015.</p>	<p>3/2015 ja samalla arvioidaan toiminnan onnistuneisuus & tarvitta- vat jatkotoimet. Felt</p> <p>OKM avustaa nuorten työpajatoimintaa ja etsivää nuorisotyötä vuosittain. Määrärahan korotus nuorisotakuun myötä on mahdol- listanut etsivän nuorisotyön nopean laajentumisen miltei koko maahan, ja nykyisellä määrärahasolla etsivän nuorisotyön palve- lutaso voidaan ylläpitää. OKM avustaa myös nuorten tieto- ja neuvontatyötä. Nuorisolaki velvoittaa kuntia perustamaan monia- laisia nuorten ohjaus- ja palveluverkostoja. 93% kunnista on pe- rustanut nuorten ohjaus- ja palveluverkoston. OKM seuraa verkos- tojen toimintaa ja luo edellytyksiä verkostojen väliselle yhteistyöl- le. Nuorisolain uudistus on käynnistynyt, ja sen yhteydessä tullaan tarkastelemaan viranomaisten välistä yhteistyötä ja monialaisten verkostojen toimintaa. Uuden nuorisolain olisi tarkoitus astua voimaan 1.1.2016. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki astui voimaan 1.8.2014.</p> <p>STM: Vuoden 2014 alusta lievennettiin Kelan ammatilliseen kun- toutuksen pääsyn kriteereitä. HE opiskelijoiden oikeudesta vähäiseen opiskeluun sairauslomalla tulee voimaan 1.1.2015. Valmisteltu Kelan myöntämän nuorten kuntoutusrahan sekä nuo- rille maksettavan ammatillisen kuntoutuksen kuntoutusrahan ko- rottamisesta takuueläkkeen tasolle.</p> <p>Sosiaalihuollon työelämäosallisuutta tukevaa lainsäädäntöä ja palvelujärjestelmän uudistamistarpeita pohtineen työryhmän ra- portti on valmistunut 23.10.2014. Työryhmän esitykset ovat lau- suntokierroksella, joka päättyy 6.2.2015. Eduskunta on myöntänyt vuoden 2014 alussa 300 000 euron lisämäärärahan matalan kyn- nyksen toimintamallien kehittämiseen vaikeimmassa asemassa oleville nuorille. Sen toteuttamiseksi STM on julkistanut avoimen hankehaun, jonka tavoitteena on löytää toimija/toimijoiden kon- sortio kevään 2014 aikana. Tällä menettelyllä voidaan kehittää myös nuorisotakuun kuntoutusosiota, ml. mielenterveys-, päihde- yms. riippuvaisuusongelmaiset nuoret. STM ohjasi hankerahaa kolmelle toimijalle. A-klinikkasäätiön ja Kouvolan kaupungin Nu- oret eteenpäin -toimintamallille, Helsingin Diakonissalaitoksen sää- tiön VAMOS -toimintamallille sekä Nuorten Ystävät ry:n VAPA - valmennuspajamallille. Vuoden 2015 alusta osittain voimaan tul- leeseen sosiaalihuoltolakiin sisältyy mahdollisuus nuorelle tarvitta- essa saada nimetty oma työntekijä, palvelutarpeen arviointi sekä kohdennettu sosiaalinen kuntoutus. STM:n Osatyökykyiset työelä- mään -hanke julkaisi loppuraporttinsa 2013, johon sisältyy esityk- siä myös nuorten työelämäaseman parantamiseksi. Hankkeen jatkona toimii STM:ssä Osatyökykyiset työssä -ohjelma, joka kes- tää vuoden 2015 loppuun saakka.</p> <p>MMM: MMM:n hallinnonalalla 4H:n toiminta tukee tavoitetta. 4H:n kanssa tehtävässä tulossopimuksessa sovitaan nuorisotakuun toteuttamista osaltaan.</p> <p>Nuorisotakuusta kootaan raportti ja tehdään jatkosuositukset maaliskuussa 2015. ESR/Nuorisotakuu: perustetaan Ohjaamoja, kehitetään nettiohjauspalvelu. STM keskittyy sosiaalisen kuntou- tuksen kehittämiseen ja OKM mm. ohjausosaamisen kehittämiseen ESR-hankkeissa/Nuorisotakuu.</p>		
---	--	--	--

<p>60. Rakennepoliittisen ohjelman yhteydessä sovittuja toimia ns. nollasopimuksen käytön rajoittamiseksi, lisätuntien turvaamiseksi osa-aikaisille työntekijöille ja alipalkkauksen ongelmakohtien ratkaisemiseksi jatketaan kolmikantaisessa valmistelussa.</p>	<p>TEM: Työaikalain muutosta kohdistuen ns. nollatyösopimuksien rajoittamiseksi on valmisteltu kolmikantaisesti työ- ja elinkeinoministeriön johdolla. Asian valmistelua jatketaan osana kasvu- ja työllisyys sopimuksen mukaisia työaikaehdon vakiintumista koskevia neuvotteluja.</p> <p>Työntarjoamisvelvollisuutta koskevien säännösten, ml. osa-aikaisten lisätunnit, tarkastelu kokonaisuutena aloitetaan vuoden 2015 alusta.</p> <p>Työmarkkinajärjestöt käyvät keskinäisiä neuvotteluja työehtosopimuksia, ml. alipalkkaus, koskevan neuvottelu- ja sopimusjärjestelmän kehittämisestä. Alkuperäisen aikataulun mukaan neuvotteluista odotettiin tuloksia vuoden 2014 loppuun mennessä, mutta neuvottelut jatkuvat edelleen. Neuvottelujen päätyttyä arvioidaan ja valmistellaan kolmikantaisesti mahdolliset muutokset lainsäädäntöön.</p>	TEM	
<p>61. Itsensä työllistävien työlainsäädännöllistä asemaa sekä sosiaali- ja eläketurvaa parannetaan sovitusti luovien alojen ja itsensä työllistävien sosiaaliturvayhmän esitysten pohjalta. Myös pienyritysten asemaa parannetaan.</p>	<p>TEM: TEM selvittää vuoden 2014 loppuun mennessä työttömyysturvalla olevan yrittäjämääritelmän kehittämistarpeet.</p> <p>STM: Luovien alojen ja itsensä työllistävien sosiaaliturvayhmän ehdotusten pohjalta eduskunnalle on annettu hallituksen esitys, jolla joustavoitetaan apurahansaajien eläketurvan kattavuutta. Lainmuutokset tulevat voimaan 1.6.2015.</p>	TEM, STM	
<p>62. Ehkäisevän päihdetyön lainsäädännön kehittämistä jatketaan tavoitteena voimaantulo vuonna 2015.</p>	<p>STM:n johdolla on valmisteltu esitys laiksi ehkäisevästä päihdetyöstä. Esitys on ollut lausunnoilla 14.10.2014 asti. Asia on käsitelty Kuthanekissa ja 27.11.2014 sosiaalipoliittisessa ministerityöryhmässä. Hallituksen esitys on annettu eduskunnalle 11.12.2014 (HE 339/2014 vp). Laki on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2015 loppupuolella.</p>	STM	
<p>EU-, ulko- ja turvallisuuspolitiikka</p>			
<p>63. Hallitus toimii Suomen kansainvälistä asemaa vahvistamiseksi ja huolehtii ulko- ja turvallisuuspolitiikan jatkuvuudesta, ennustettavuudesta ja johdonmukaisuudesta.</p>	<p>Suomi on painottanut EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkeyttä erityisesti uuden korkean edustajan ja komission työn käynnistymisen yhteydessä, ja on vaikuttanut toiminnan kehittämiseksi. Suomi on ottanut vahvan ja aktiivisen roolin YUTP:ssa Ukrainan kriisin myötä. EU on pystynyt vastaamaan kriisiin yhtenäisenä. Pohjoismaista ulko-, turvallisuus ja puolustuspoliittista yhteistyötä on rakennettu aktiivisesti. Monenväliseen yhteistyöhön on panostettu, erityisesti YK:n puitteissa, kärkitemoina mm. rauhanvälitys sekä sukupuolten tasa-arvon ja demokratian edistäminen. Etyjissä Suomella on korkea profiili. Natomumppanuudessa on valmistauduttu jatkamaan vähintään nykyisen tasoista yhteistyötä Naton kanssa ISAF-operaation jälkeenkin. Naton Walesin huippukokouksessa hyväksymä kumppanuusaloite, varsinkin aloitteen laajennettujen mahdollisuuksien ohjelma, tarjoaa myös Suomelle uusia yhteistyömahdollisuuksia. Valtioneuvosto on antanut eduskunnalle ihmisoikeuslonteen pääministeri Kataisen hallitusohjelman mukaisesti.</p>	UM, PLM	
<p>64. Euroopan turvallisuusjärjestelmä on joutunut Ukrainan tapahtumien myötä koetukselle. Suomi korostaa kansainvälisen oikeuden noudattamisen välttämättömyyttä ja tukee neuvotteluratkaisun etsimistä kriisiin.</p>	<p>Kaikilla hallinnonaloilla toteutetaan aktiivisesti tilanteen seuranta ja arviointia.</p> <p>Suomi painottaa EU:n yhtenäisyyttä Ukrainan kriisissä. EU:ssa yhdessä päätetyt, Venäjään suunnatut rajoittavat toimenpiteet Ukrainan tilanteen johdosta sitovat myös Suomea. Samalla Suomi on pyrkinyt vaikuttamaan Venäjään korkean tason kahdenvälisen keskustelujen kautta. Suomi tukee Ukrainaa kehitysyhteistyövaroin</p>	UM, PLM	

	<p>Euroopan Neuvoston ja EBRD:n Ukrainan teknisen avun rahaston kautta. Suomi on yksi suurimmista Etyjin Ukraina-toimien tukijoista niin rahallisesti kuin asiantuntijoiden tarjoamisen suhteen. Suomi on tukenut EU:n siviilikriisinhallintamissiota EUAM Ukrainan perustamista ja on tarjonnut siihen asiantuntijoita.</p>		
<p>65. Suomi edistää kunnianhimoista ja oikeudenmukaista kansainvälistä ilmastopoliittista, jolla ilmaston lämpeneminen rajoitetaan alle kahden asteeseen. YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden ja Post 2015-kehityspoliittikan valmistelussa Suomi ajaa osana EU:ta tehokkaita sosiaalisen, taloudellisen ja ympäristöllisesti kestävä kehityksen turvaavia ratkaisuja.</p>	<p>YM: Ilmastopoliittikan neuvottelut Lähtötilanne/suunnitelmat: Suomi edistää aktiivisesti tavoitteita EU:n ilmastopoliittikan muotoilussa sekä pohjoismaisessa ilmastoyhteistyössä. Neuvottelujen päätavoitteena on solmia joulukuussa 2015 Pariisissa kattava sopimus, jolla ilmastopäästöjä vähennetään vuoden 2020 jälkeen maailmanlaajuisesti. Aikataulu: Neuvottelut jatkuvat seuraavalla hallituskaudella. Helmikuussa 2015 sovittiin neuvotteluteksti Pariisin kokoukseen. EU toimitti oman panoksensa Pariisin sopimukseen 6.3.2015. Seuraavat neuvottelukokoukset järjestetään Bonnissa 1.–11.6., 31.8.–4.9. ja 19.–23.10.2015. Suomi toimi pohjoismaisen ilmastoyhteistyön puheenjohtajana 2011–2014.</p> <p>TEM: Suomi vaikuttaa järjestelmällisesti EU:n toimiin, jotta kattavalla ilmastopoliittikalla saadaan kaikki suuret taloudet ja päättäjät sitoutumaan merkittäviin päästövähennyksiin.</p> <p>LVM: Liikenteen osalta rajoituksen pyritään toteuttamaan erityisjärjestöissä IMO:ssa ja ICAO:ssa. Kaikkia maita koskeva ilmastopoliittikan on tarkoitus saada aikaan vuonna 2015.</p> <p>UM: Ilmastomuutospolitiittikan velvoitteiden mukaisesti Suomi tukee kehitysmaiden ilmastotoimia ja sopimukseen liittyvää raportointia taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävä kehityksen edistämiseksi kehitysmaissa. Ilmastorahoitus on keskeinen tekijä uuteen ilmastopoliittikseen tähtäävissä neuvotteluissa. Suomi osallistuu Vihreän ilmastorahaston ensimmäiseen rahoituskierrokseen per capita -vertailussa vahvalla panostuksella. Suomi tähtää kansallisen ilmastorahoituspanostuksen tason ja tarkoituksenmukaisen kehityksen varmistamiseen vuotta 2020 kohti edettäessä, missä päästöhuutokauppatalojen ohjaaminen kehitysyhteistyöhön ml. ilmastorahoitukseen on ollut keskeistä. Ilmastomuutoksen globaali merkitys huomioiden Suomi edistää sitä, että teollisuusmaiden lisäksi yhä useammat nousevat taloudet ja kehittyvät maat osallistuvat ilmastorahoitustalkoisiin, innovatiivisten rahoitusmekanismien käyttö ilmastorahoituksessa lisääntyy ja että julkisen rahoituksen ohella myös yksityissektorin rahoitus ilmastomuutoksen torjuntaan kasvaa.</p> <p>MMM: Suomi vaikuttaa aktiivisesti uuden ilmastopoliittikan metsiä ja maataloutta koskeviin päätöksiin globaalin ruokaturvan ja metsien kestävä käytön edistämiseksi.</p> <p>Uuden ilmastopoliittikan valmistelussa tulee ottaa huomioon ruokaturvan varmistaminen.</p>	<p>YM, TEM, LVM, MMM, UM</p>	
<p>66. YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden ja Post 2015 -kehityspoliittikan valmistelussa Suomi ajaa osana EU:ta tehokkaita sosiaalisen, taloudellisen ja ympäristöllisesti kestävä kehityksen turva-</p>	<p>UM: Ulkoministeriö koordinoi poikkialueellista, vuoden 2015 jälkeisen kehitysohjelman kansallista valmisteluohjelmaa, joka valmistele Suomen kantoja YK:n neuvotteluprosessiin. Heinä- elokuussa 2014 valmistuivat YK:n kestävä kehityksen tavoitteita pohtineen avoimen työryhmän ja kestävä kehityksen rahoituksen asiantuntijakomitean raportit. Tammikuussa 2015 alkoivat kehitysohjelmakokoukset ja vuoden 2015 jälkeisen kehitysohjelman</p>	<p>UM, YM</p>	

via ratkaisuja.	<p>varsinaiset neuvotteluprosessit.</p> <p>YM: YM osallistuu Post-2015 -neuvotteluihin työohjelman mukaisesti pyrkien varmistamaan, että ympäristönäkökulma tulee tasapainoisesti sisällytetyksi osaksi Post-2015 agenda.</p> <p>Suomen kantoja on määritelty EU-ministerivaliokunnassa kesäkuussa 2014. Suomi tavoittelee universaalia agenda, jossa ihmisoikeudet ja eriarvoisuuden poistaminen näkyvät läpileikkaavina teemoina ja joka huomioi maapallon kantokyvyn rajat.</p> <p>UM ja YM: Erillisinä tavoitteina Suomi ajaa rauha ja turvallisuusteemaa, oikeusvaltiokysymyksiä, kestävää kulutusta ja tuotantoa, luonnonvarojen kestävää käyttöä ja hoitoa sekä biologisen monimuotoisuuden suojelua, sukupuolten välisen tasa-arvon edistämistä ja naisten voimaannuttamista sekä seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeuskysymyksiä. YK:n pääsihteerin raportti ilmestyi ja EU:n päätelmät hyväksyttiin joulukuussa 2014 ja niillä on keskeinen merkitys Suomen kannanmuodostuksessa. Globaali kehitysagenda hyväksytään syyskuussa 2015 pidettävässä huippukokouksessa. Sen toteuttamisen aikajänne on vuoteen 2030 asti.</p>		
67. ILO:n yleissopimus 169 ratifioidaan syksyn aikana edellyttäen, että hallituksessa on saavutettu saamelaismääritelmästä yhteisymmärrys.	OM: Asiaa koskeva hallituksen esitys on annettu eduskunnalle marraskuussa 2014 (HE 264/2014 vp).	OM	

Liikennevalojen selitteet:

Vihreä = toteutunut

Keltainen = jatkunee seuraavalla hallituskaudella

Punainen = ei toteutunut